

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

L. D. B. F.

De

FINIBUS JURISPRUDENTIÆ NATURALIS REGENDIS

RECTORE ACADEMIÆ MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DN. FRIDERICO WILHELMO

MARCHIONE BRANDENBURGICO ET ELECTORATUS

HEREDE, &c. &c. &c.

In Illustri Academia Fridericiana

CONSENSU AMPLISSIMÆ FACULTATIS PHILOSOPHICÆ

SUB PRÆSIDIO

M. JOH. FRIDEMANN & Schneider

EJUSDEM FACULTATIS ADJUNCTO,

differet

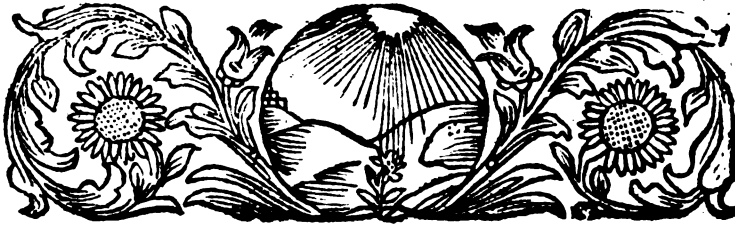
JOHANNES JACOBUS LUEDECKE,
HALLENSIS - SAXO.

ad d. Decembr. Anno M DCC.

HALÆ MAGDEBURGICÆ

Typis JOHANNIS. JACOBI KREBSII, Acad. Typogr.

P R A E F A T I O.

Rostquam foeda ingenii servitus, quæ Pythagora cœpit autore, in musarum sedibus atque universo fere eruditorum orbe penitus abrogata fuit, ab eo tempore donatis hac libertate, in Republica literaria sine pompa sapere & sine invidia discere, singulis licuit: Inprimis vero illis, qui alumnos se bonæ mentis profitentur & liberalium artium cultores. Isti nunc paulo uberius poterunt per sectas veterum ac recentiorum dispersam, colligere veritatem, & duce experientia satis intelligere, nullam extitisse, quantalibet etiam excelluerit sapientia, quæ omne verum viderit, benignitate divina hunc servante ordinem, ut diffunderet dona sua in ætates & in homines, neq; in unam illam aut hunc unum, omnia simul & semel conferret. Quare libera per vacuum vestigia cum Venusino Poeta ponimus, nullius in Magistri, velut Pythagoræ olim fecerunt mancipia, verba jurantes, in amœnissimorum Philosophorum tempe exspatiamur, atque non secus ac tempore suo præstantissimus Pictorum, Zeuxes, qui venustæ virginis effigiem ex animi picturus sententia, plures cum cura intropiciebat ac sollicitudine; ex unaquaque retinens, quod sibi pulcherrimum videbatur. Eadem sane ratione nos varias optimorum ac solertissimorum virorum opiniones in præsentiar-

gumento delibantes, solos veritatis flosculos, omnino rejectis errorum umbris utcunque decerpemus. Quandoquidem non amicorum solum sententias, si quando à veritatis tramite deflectunt, sed proprias etiam delere, veri Philosophi plurimum interest ad veritatis præsidium, ne fortassis pro Junone nubem amplectens suis luctum, eruditioribus vero perpetuum debeat ludibrium. Atque nobis hunc scopum intendentibus, velut Ariadæo filo, ex mille errorum labyrinthis nos educturo, probe utendum erat, circumspecta finium, ab imperitis confusorum, rectione, qua nihil magis necessarium, nihil utilius, jucundiusq; evenire Jurisprudentiæ Naturali posse, ii denuum fatebuntur, quos Musæ intra velum docuerunt. Pleriq; enim, symbola sua ad artem hanc conferentium, quæ ex constituto veniunt, minus recte separarunt a naturalibus, exinde procul dubio factum, ut de uberrimo argumento dicerent paucissima, atq; sine ordine, quæ naturalis sunt juris, quæ divini, quæ gentium, quæ civilis, quæ ex canonibus veniunt, valde permiscerent & pessime confunderent. Noctuas igitur haudquaquam feremus Athenas in tanta librorum ac dissertationum copia indolem ac historiam juris naturalis pro ingenii nostri viribus exhibituri, ut vel eo nomine minimam quoq; iisdem impendendo considerationem, operam ludamus, & perdamus illius pretium. Verum hæc propositi nostri summa erit, ne Harpocratis partes sustinere, Eleusiniisque sacris præter expectationem litare aliis videamur, brevissimis quidem verbis ea tradamus, quorum notitia cupidos Legum naturalium cultores ad majorem studii hujus æstimationem aliquando perducet. Equidem feliciter nostro porituri voto ordinem doctrinæ nostræ talem eligemus, ut primum Jurisprudentiæ naturalis naturam declarem cap. I. Deinde varias juris naturalis hypotheses indicemus cap. II. Tandem ejusdem juris discrimen ab aliis juribus evolvam cap. III. Sane mediocritatis nostræ consilii digne singula haud

JURISPRUDENTIÆ NATURALIS

1

tractare nos posse non ignoramus, conatum ostendere volumus, quem Dei auxilium & Benigni Lectoris judicium ut sublevent, enixe contendimus.

CAP. I.

De Natura Jurisprudentiæ Naturalis.

- §. I. *Definitio Jurisprudentiæ naturalis.*
- §. II. *Discrimen a Jurisprudentia supernaturali affertur & jus naturale etiam revelatum esse, non tamen a sola revelatione vim suam obligandi accepisse contra Hobbesium defenditur:*
- §. III. *Regula juris Naturalis Hobbesii, quam è Christi sententia desumpsit, explicatur, ut*
a) *grata Pagano Imperatori.*
b) *firma in fundamento suo,*
c) *catholica in officiis erga proximum, atque hoc nomine refutatur Robertus Schbarckius.*
- §. IV. *De Lege Cæli. Auctor istius Plato cum suis assessis: Naturam hujus legis Ficinus & Bologonetus exposuerunt. Cælum verò non esse Legis ca-*
- pax ostenditur. Quotuplici sensu Fatum à gentilibus accipiatur Philosophia. Auctores de Fato adducuntur. Inter esse hujus Controversia de Lege Cæli. Fati anne&titur.*
- §. V. *De genere Jurisprudentiæ Naturalis. Non est ars. Neque tamen nuda scientia: licet hac supponatur propter demonstrationes. Objectio solvitur contra rerum moralium certitudinem prolata. Prudentia, verum esse genus statuitur, eaque ex Aristotele definitur. Cur scientia officiorum secundum Jus Naturæ attemperatorum non sufficiat?*
- §. VI. *Objectum Jurisprudentiæ nostræ sunt leges naturales. Harum descriptio. Autor Deus: Nullum enim jus sine Deo concipiendum contra Hug-*

*Grotium & Autorem Præsidi
Academici. Solvitur hujus ob-
jectio. Promulgatio per dicta-
mina recta rationis. Lumen
rationis contra Scholasticos
explicatur clarius. Rejiciun-
tur Moralista quidam igno-
rantiam juris naturalis in-
vincibilem defendentes. Num
detur recta ratio? Anne tu-
tius sit Leges naturales scri-
ptura comprehendere? Di-
stinctio inter Leges civiles ra-
tione autoritatis & originis.
Quid de Alberici Gentilis ju-
re civili universali sentien-
dum? Quibus effectibus co-
gnoscatur leges naturales ha-
bere autoritatem civilium?
Fontes officiorum huma-
norum.*

§. VII. *Scopus Jurisprudencia
naturalis remotus est tran-
quillitas totius generis hu-
mani; non salus aeterna con-
tra Pelagium & Naturalistas.
Horum ratio solvitur, & re-
gula Philosophica male appli-
cata simul vindicatur.*

§. VIII. *Proximus Jurispruden-
tia naturalis scopus est legum
naturalium explicatio & ap-*

*plicatio. De regulis Hermene-
utica remissive. Explicatio
fieri debet per demonstratio-
nes & mentionem omnium
circumstantiarum. Num den-
tur antinomia in J.N.? Di-
scrimen ab interpretatione le-
gum positivarum per conje-
cturas. Solvitur objectio. Hu-
go Grotius defenditur contra
Zieglerum & Jagerum.*

§. IX. *Legum Naturalium appli-
catio ope fit prudentia. Hac
vel legislatoria, vel consulta-
toria, vel judicialis est. Utrum
habitus & actiones volunta-
ria dirigantur ab habitibus
intellectualibus?*

§. X. *Applicationis traditur Reg.
I. De lumine natura non con-
fundendo cum lumine revela-
tionis supernaturalis. Que-
dam morum capita exclu-
duntur, qua fidei mysterium
l. includunt l. supponunt, uti
adoratio Dei Trinumius, fu-
ga magia, prohibitio iucestuo-
sarum nuptiarum. Notantur
inter recentiores Alexander
à Roel, inter veteres Kecker-
mannus, Morneus, & Gro-
tius. Circa magiam D. Ofsian-*

dri opinio refellitur & Scholasticorum, angelorum existentiam & lapsum è lumine naturali demonstrantium. De incestu sententia Hedingeri laudatur. Argumenta dissentientium solvuntur I. a sui abnegatione. Resp. supponit peccatum originis. II. Ab inimici dilectione. Resp. per distinctionem inter naturam & noxam. Testimonium S. Augustini & Sogdianorum exemplum commendatur. Q. Num Jurisprudentia naturalis Christiana detur?

§. XI. Reg. II. De fictis, mere solemnibus, & pure pœnalibus agit negotiis. Descriptio fictionis & Corrasio. Q. an quaedam jure naturali valeant, qua tamen ob fictionem jure civili sunt irrita? Exempla donationis inter Patrem & filium familias. II. inter conjuges. Q. Utrum, qua per fictionem jure civili valent J. N. sint irrita? Illustratur per aditionem hereditatis. Refellitur sententia Viri Clarissimi de fictis, ubi Juris natura & gentium, objicientis (1) immortalitatem

Reipubl. Resp. Non ex fictione, sed ex continuatione imperii & surrogatione civium est. Veltbemi profertur testimonium. (2) restitutionem damni ab eo, qui mediate illud dedit. Resp. Illa non ex fictione, sed ex vera imputatione oritur. Occasione hujus differitur de causa morali. Alteserra opinio eligitur, & Albericus Gentilis laudatur. Solemnitas expenditur. Non tamen omnia hic excluditur, sed tantum ea, qua ad negotii substantiam pertinet. Q. Num actiones forenses sint juris naturalis? Q. Num omnes etiam exceptiones ex J. N. descendant? Testari judicium de solemnibus. Genera pœnarum non definit J. N. Neque obstant I. Morsus Conscientia. Resp. per distinctionem inter pœnas conspicuas & inconspicuas. II. Talio. Resp. per distinctionem inter pœnam generalem & specialem. inter talionem simplicem & comparatam. Exemplum Talionis simplicis ex Dubravio producit. Q. Utrum jure civile cum jure N. pugnet? Argu-

menta

CAP. I. DE NATURA

menta solvuntur I. ab obligationibus reprobatis. II. a capitis deminutione. III. ab alimentis incestuosa proli negatis IV. a servitute petita.

§. XII. Reg. III. De negotiis in genere preceptis, in specie autem solummodo permittis agit: Illustratur matrimonio & militia. Q. An cœlibes agant contra J. N? Reg. IV. Actio in thesauri debita aliquando est in hypothesis indebita. Sic vita defensorum precepta in genere; non tamen contra quemlibet permittitur. E. g. contra principem meum, Vasquius refutatur. Neque enim imperium delicto amittitur, neque civis jus resistendi excipitur. De Moralistarum innocentia in hoc casu remittitur.

§. XIII. Jurisprudentiam Naturalem comitatur (1) utilitas, qua elucet, cum in conservatione generis humani, tum in declaratione reliquorum juri-

um. (2) universalitas ex parte objecti. Leges enim naturales omnes sine exceptione obligant homines. Laudatur Job. Bodini Testimonium & solvitur argumentum I. ab integritate gentium delictis. Resp. Hac non obligationem, sed ejus usum tollunt. Distinctio inter gentem sibi relictam & seductam exhibetur. Argum. II. a Cessatione pacis universalis. Resp. Non in voto, obligatione & naturali cognitione, sed in eventu saepe deficit. Pacis universalis adminicula (1) Justitia & Christianismus Hug. Grotio. (2) Imperium Oecumenicum Burgundicium, ubi difficultas circa ejus acquisitionem expenditur. (3) Collegium Feccialium Rachelio, de quo judicium fertur, quod non abroget bellum, sed ejus frequentiam. Abortatione concluditur.

§. I.

Cum omnis, quæ a recta ratione suscipitur, de aliqua re institutio, ab ipsa definitione proficisci debeat, ut intelligatur, quid sit, de quo disputetur, monente Oratorum summo, Cicerone, l. 1. de Officiis, cap. 1. p. 7. Definitio

JURISPRUDENTIÆ NATURALIS

tio enim finis est, quem primum omnium intueri nos oportet, atque firmissimam præbet anchoram, contra præsentissimos errorum fluctus, ne hiscemersa veritas obruatur. Quare operæ non penitus perdituri sumus pretium, si in fronte dissertationis nostræ definitionem Jurisprudentiæ naturalis collocaverimus, ut juxta ejus mentem fines Juris naturalis magis circumspicte regere possimus. Salvo autem aliorum, forte feliciori instructorum judicio, ita censemus illam esse definendam: Jurisprudentia naturalis est Prudentia leges naturales explicandi & applicandi ad salutem hominis temporalem.

§. II. Naturalem vero appellamus Jurisprudentiam nostram, ut à supernaturali Jurisprudentia paulo melius distingatur, Leges revelatas declarante, easque ad Reipublicæ & Ecclesiæ tranquillitatem simul applicante. Equidem non diffitemur, naturales etiam leges extare plures in Sacro Codice, nobis revelatas, atque huc pleraque Decalogi præcepta pertinere, ut eo clarioribus appareret documentis, Deum non posse non jubere, quod rectæ rationi convenit, aut prohibere, quod eidem plane disconvenit: Propterea tamen ipsas Leges naturales non ex revelatione, sed adhuc ex lumine naturali probare, merito tenemur, nè fines à Numine ipso probe distinctos, imprudentissime confundamus. Nihil enim turpius est, etsi prudentioribus etiam acciderit, in foro juris naturæ occupatis, quam auctoritates, quæ veri fidem tantum gignunt, proprio ausu miscere cum argumentis, quæ parere scientiam possunt. Certum quoque est, publicationem vel promulgationem non mutare jus ipsum, nisi quatenus aliquid addit, hinc illud naturalitatem quoque juris naturæ non tollet, quod plurima ejus præcepta in S. Codice reperiantur repetita; nam & in Legibus nostris civilibus multa continentur, quæ sunt Juris Divini & Naturalis. Vid. Illustr. DN. Samuel Strykius, quem universa Respublica literaria propter immortalia ejus merita summis ef-

fert laudibus in *egregiis Not. ad Dn. Lauterbachii Compend. p. 16. §. 17.* Cui subjungimus ejusdem sententiæ defensores. Dn. D. Reinhardum Hedingerum in *Sicilimentis Philosoph. Juris Dissert. I. de Principiis Juris natura §. 10. p. 5.* Dn. D. Joh. Eisenhardum in *Inst. J. N. represent. cap. 1. §. 2. p. 5.* Dn. Gedohardum Borgesium in *Enodatione J. N. cap. 1. §. 21. p. 17.* Rectè igitur B. Dn. de Pufendorff. *l. 1. de J. N. & G. c. 6. §. 4. p. 81.* reprehendit Thomam Hobbesium, ratum in *libro de Cive. c. 3. §. ult.* leges naturæ eatenus duntaxat legum vim obtinere, quatenus in Scripturis sacris oratione Dei sunt promulgatæ; non autem, quatenus sunt conclusiones quadam ratione illatæ de agendis & omittendis. Ac si vero ex dictamine rationis intelligatur, legum naturalium observantiam generi humano solum esse utilem; cum tamen ex eodem pariter cognoscantur a Deo has juberi, ut mortales ad istarum normam actiones suas dirigant. Qui igitur ratione sua uti noverit, & Legum naturalium Deum esse auctorem, qui totius universi, nunquam ignorabit; quippe cujus existentiam nobis partim ratio, partim traditio perpetua insevit. H. Grøt. in *Proleg. §. 12.*

§. III. Quibus ita præmissis, haudquaquam Roberto Scharockio, cetera non postremo Juris naturalis interpreti in *lib. de Officiis, secundum jus natura instituendis cap. 11. n. 11. p. 125.* calculum nostrum adjicere possumus, ubi Thomam Hobbesium Malmesburiensem Doctorem, magis ex invidia, quam veritatis amore ductus refutat, hanc juris naturæ regulam recte inculcantem in *lib. de Cive. c. 3. §. 26.* Sic erga unumquemque agas, quomodo tecum agi velis, si ipse in eo fueris statu, in quo est ille, quicum agis. Omnium sane suffragio illa regula aureolam nobis exhibet Christi sententiam, (*Math. VII. 12. Luc. VI. 31.*) quod tibi vis fieri, alteri id feceris, judicio ipsius Servatoris, summam Legis & Prophetarum complexam. Tanta insuper facilitate sese commendat, ut extreme improbum hunc

esse

esse oporteat, qui eidem vellet assensum suum recusare, quoniam ex proprio sensu & judicio nostro vim atque normam accessit officii. Inde dubio procul factum, ut inclutus Romanorum imperator, Alexander Severus, etsi Christianorum sacris minime addictus, satis id evincente Celeberrimo Dn. Christophoro Cellario (Viro, cujus teresa etiam scripta grato animo perlegere omnes debent, qui barbariem averfantur, literas & humanitatis studia in pretio habent) in elegantissima plane exercitatione historica *de primo principe Christiano* §. 20. adeo tamen ille Imperator delectatus Christiana sententia, ut Lampridio narrante in ejus vita *cap. 51. pag. 350.* per Præconem, cum aliquem eimandaret, dici jussit: Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. Quin etiam istius perpetuam custoditurus memoriam præcepit suis, ut in palatio & publicis operibus præscriberetur. Ab hoc itaque Pagano Imperatore justo rubore suffunditur Robert. Scharockius, existimans, prædictam regulam pertinere tantum ad statum naturalis æqualitatis, in quo inter æquales invitos nulla juris datur prærogativa, quam sententiam aliqui itidem B. Dn. Pufendorf. *l. 3. de J. N. & G. cap. 2. §. 4. p. 273.* per summam affingunt calumniam. Verum enim vero huic regulæ neque universalitas deficit, neque veritas. Universalitas quidem ei convenit, quia per talem regulam intelligi potest illud omne, quod Jus naturæ a nobis intuitu proximi requirit, cujus præcepta omnia dari specialia nequeunt. Imo si jam dictum esset: Facite omnia, quæ justa sunt: sententiam quidem haberemus generalem, sed minus perspicuam, ex qua certi redderemur, quid circa singulas res & negotia justum esset. At cum dicitur: Quodcumque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis, ejusmodi deprehendimus normam, ex qua certi esse possumus, quid in qualibet re justum sit. Quemadmodum animi pendere nequimus, quid ipsi nobis vellemus fieri ab aliis; ita etiam dubitare non possumus, quid aliis facere de-

beamus. Si quando exoptatus, ut alii amici nobis sint, cogitandum statim est, vicissim nos velle debere, ut aliis amici simus. Neque porro veritatem aut ejus sufficientiam evertunt incommoda, quæ denso agmine Scharockius produxit. Unum instar omnium erit adductum necessarium brevitatis cultoribus. Ita vero inquit *l. c.* Sempronius judex de convictis latronibus sententiam laturus, quærit, quomodo se erga latrones gerere oporteat, quibus constat, ex legibus supplicium capitale esse infligendum. Regulam consulat, ac semet ipsum roget, si ipse latro convictus coram tribunali staret, haberetque eos judices, quos jam videt latrocinii reos, an eligeret vitam, an mortem infamem, an vellet sibi ignosci, an se a judicibus condemnari? Sane affirmare auserim, paucissimos esse, qui, cum penes se sit vitæ & necis suæ potestas, vitam morti, non nisi cum ignominia & dolore obeundæ, non præferrent. Si vero ipse convictus ignosci sibi vellet, ergo & juxta regulam debet, judex cum sit, latronibus ignoscere, quod quam sit absurdum, quisque judicet. Hæc Scharockius. Sed quo premere incommodo nostram, eodem propriam fere oppressit sententiam. Quod si enim fallax aut insufficientis hæc regula esset ad dirigendum hominem, ejusque vitam in actionibus erga proximum, falso dixisset Sapientissimus Legislatorum Christus: In hoc toti sunt Moses & Prophetæ; utpote qui sine dubio sufficienter moribus instruunt homines. Propterea incommodum quod nimis urget, & personarum respectum invertit, & voluntatem ordinatam confundit cum inordinata. Si enim ut Scharockii exemplum retineamus, judex sententiam laturus condemnandi latronis personam induat, & simul ipsam regulam exuat, certo certius est, se velle absolvi. At si latronis personam assumat, qui vi hujus regulæ in judicis locum transgressus, latrones debita pœna afficiendos esse statueret. Atque hinc tantum abest, ut se absolvi cuperet, ut potius morte

te legibus præscripta se occidi vellent; ita tamen, ne graviore supplicio, quam par esset, in ipsum animadvertetur. DN. D. Wolffgang. Jæger in *Tr. de Lege natura, qu. 8. pag. 148.* DN. D. Reinhard. Hedingerus in *Sicilementis Philosoph. Juris. Diss. 1. §. 7. p. 4.* DN. D. Samuel Reiher in *not. ad Scharoockium p. 127.* DN. D. Samuel Strimesius in *Originibus Moralibus Dissert. de bono morali summo. p. 122.* Thom. Jacksonus *lib. 2. Comment. in Symbol. Apost. c. 33. p. 499.* & Guilielm. Amesius *de Casibus conscientia. l. 5. c. 1. qu. 6.*

§. IV. Postquam in superioribus indicavimus, Jus supernaturale non pertinere ad jurisprudentiam nostram, opportuna nobis inde affulsit occasio, paulo accuratius examinandi Legem Cœli, quam regundorum finium imperiti ad illam male reducerunt. Platonicos his indigitamus verbis, qui Sectæ suæ conditorem, Platonem, virum summæ prudentiæ & autoritatis apud Græcos, (teste Callistrato Jcto in *L. 2. ff. de Nundinis*) strenue secuti in Timæo *p. 479. (edit. Venet. 1656.)* sibi certo persvaserunt, Legem divinam gradatim ad homines descendisse per Legem Cœli. Nimirum cum Divinus Plato in Ægypto à sacerdotibus, tanquam præceptoribus suis audivisset, & accurata omnium rerum consideratione invenisset, nihil a Deo motus aut ordinis experts esse productum harmonicam proinde asserturus omnium rerum consonantiam & conformationem, simul deprehendit, à Deo omnia per gradus ad homines pervenire, nonnunquam ita differuit, quasi eadem media ad rationem hominis perficiendam aliquid conferrent. Et cum omnia divina opera altius rimanti proximè à Deo pulcherrimum & plane divinum cœli opificium, stellarum ornatu, illarumque influxu stupendum occurreret, divinæ justitiæ modo dictam subjecit legem cœli. In cujus declaratione duas eminere sententiâs passim animadvertimus. Una Marsilii est. Ficini, Florentini, fidelissimi haud dubie Platonis

interpretis, qui à tenera ætate tanti nominis cultorem se fuisse, in proemio ad univèrsa Platonis opera à se in latinum translata sermonem, prolixè gloriatur. Hic autem per Legem Cœli in *Comm. ad Dialog. Platonis de Legibus. p. 607.* intelligit fatum, sive immobilem quandam in superiore animæ mundi parte dispositionem. Atque hanc Ficini constantem fuisse sententiam ex enarratione specierum Legis certo colligimus, quam nobis præstitit in *Comm. ad Platonis Min. p. m. 34.* dicentis: Legis autem species sunt quatuor. Prima divina, quam providentiam Plato vocat: Secunda Cœlestis, quam fatum: Tertia movens, quam naturam: Quarta humana, quam prudentiam naturalem. Post Ficinum non primoribus attigit labris hanc Legem Cœli, alteramque nobis suggerit opinionem Albert. Bologonettus in *eximio libr. de Lege, jure & Aequitate, ubi cap. 3.* in Sphæra siderumque inclinatione illam posuit. Esto, Platonem hanc tradidisse Legem. Cum Platone interiit univèrsus hominum ingenium? Nonne artes per secula cœperunt incrementa sua? Nobis igitur imponere silentii servitutem non possumus. Omnino enim veri Philosophi munus est, omnia revocare sub limam rationis, & veritatem non amare solum, sed etiam cōfiteri, non attento autoritatis præsidio. Quamvis itaque Aristoteles ipse, Dux Peripateticorum summus, & facile Doctissimus Platonis Discipulus in *lib. 2. de Cælo. t. 3. τὸ ἕρως ἡμψυχον* sive cœlum animatum esse statuerit; nihilominus meliora de indole naturalium edocti, ei parum tribuentes fidei, constanter affirmamus, quoniam rerum ratione carentium omnium, nulla proprie & sub peccato obligatio est, legem, relatione facta ad cœlum, strictam propriamque rationem legis nunquam obtinere. Neque rem confectam dederant, per Legem cœli significantes fatum, aut enim istud collocarunt infra Deum, sc. in virtute Cœli & astrorum influxu; uti Plato ipse in *Timæo p. 478. & 479.* & Plutarchus in *peculiari li-*

bro, de Fato, qui extat, in Tomo secundo operum p. 569. aut intra Deum, in ejus voluntate & operatione immediata, Vid. Seneca. lib. 4. de Benef. cap. 7. iterumque Plutarchus de Stoicorum repugnantibus, Tom. 2. p. 1056. 1057. aut denique supra Deum elevarunt, Conf. Seneca in l. 2. Natural. quasi. cap. 36. & Plutarchum l. c. Primum Fatum est ineptum, quia cœlum quidem corpora inclinât, æque ac vis astrorum; sed animæ, elementari contemperatione nequaquam constanti, fatales haud injicit compedes. Secundum est periculosum, si ita concipitur, ut Deus omnia in hominibus absolute agat, aut ad omnes actiones eisdem quasi adigat, tunc homines vitam frustra agunt, eisque Deus nihil præcipere, nihil prohibere poterit. Conf. Dn. de Pufend. l. 1. de J. N. & G. cap. 4. §. 3. p. 51. & 52. Tertium est blasphemum, quia fati servum facit Deum omnium liberimum, uti apud Lucianum in Dialogo, qui inscribitur, Ζεύς ἰσχυροῦς, jupiter confutatus (extat TOMO IV. EDIT. BASIL. p. 240.) in quo Cyniscus jovem exagitat, quod fati instrumentum sit, ut ascia & terebrum sunt instrumenta fabri. Ceterum accuratiore in forte efflagitantibus fati & expositionem & refutationem, cum primis legendus erit Alphonſi Pandulphi, Comaclacensis Episcopi, TR. DE FINE MUNDI (edit. Bonon. 1659.) in quo non indocte fati modo descripti errores ex Thoma, Scoto, Bonaventura & aliis investigatione simul sententiæ stoicorum facta, penitus exploduntur. Neque Stoicæ Philosophiæ restaurator, Justus Lipsius, in eorum fato refellendo otia egit, sed cum alibi passim, tum in manuuctione ad Stoicam Philosophiam acerbissimis improbaverit verbis, ac suum fatum, quod ipse ibidem substituit, ab illorum belle distinxit, in libr. 1. de Constantia cap. 20. Omnium vero optime fatuum hoc fatuorum fatum e finibus jurisprudentiæ Naturalis haud ita pridem proscripsit Dn. Licent. Jo. Franciscus Buddeus in Dissertationibus suis de præcipuis Stoicorum in Philosophia Morali erroribus

ribus. Dissert. 2. Nos, nil superesse, in præsentī arbitramur, præterquam incommodum expendere de fato controvertentium: sc. hoc observatione dignum, eos, qui fato omnia tribuunt, non usum modo rationis ex homine tollere, sed etiam operationem Legis peccati, cum operatione fati confundere. Et quidem eo sine tantum fati potentiam mordicus defendunt, ut sese in omnibus delictis excusare & culpam scelerum, at quantum hominum scelus! in fatum Deumque possint referre. Similes ferme nostris instituit querelas, Baraviæ honos, Hugo Grot. in libello posthumo, quo collegit Philosophorum sententias DE FATO p. 292. inquires, qui tollunt id, quod in nostra est potestate, & velle & nolle, hi & eam, quæ in animo est, differentiam virtutis & vitii tollunt, neque justas laudes relinquunt aut vituperationes.

§. V. Visâ etiam Cœlilege, revertimur ad Jurisprudentiam nostram, quæ tum denuin cognoscitur, quando quid ea cum aliis disciplinis commune, quid vero sibi proprium habeat, intelligitur: nempe cum definitio ejus, qua genere & differentiam constat, est perspecta. Inprimis quod dissidia non plane contemnenda de genere subinde moventur, adeo, ut pro diversa horum compositione, majus commodum vel detrimentum in alteram partem redundet. Quod si enim nonnulli artem generis loco ponunt, id periculi statim subeunt, ut delicta contra conscientiam minuere, ex ignorantia autem commissa exaggerare ita debeant. Certe artificis graviora sunt errata, quæ ex ignorantia, quam ea, quæ data opera committit, ratio in promptu est: quoniam illa artificis negligentiam, hæc vero istius acumen ostendunt & solertiam. E contrario in Jurisprudentia naturali hæc minime procedunt: ibi enim pejor esse actio putatur, quæ prælucente intellectu ac discernente voluntate perpetrata, ea, quæ per ignorantiam admittitur. Egregie illustrat hanc sententiam post occasum suum quo-

quoque fulgidissimum Germaniæ sidus, Illustris Dn. de Puffend. *in lib. 1. de J. N. & G. cap. 8. §. 3. p. 128.* his verbis: In actionibus malis utique etiam inter homines major habetur ratio intentionis. Et quidem, ubi illa plane abfuerit, quod contingit circa ea, quæ ex ignorantia aut errore invincibili suscipiuntur, actio pro invita habebitur. Atque hæc de Arte differuimus. Porro, qui pro genere eligunt scientiam, habita probationum certarum ratione, quas disciplinis, circa moralia versantibus, & veteres Pyrrhonios, & recentiores Scepticos, quorum immanes errores repulit Excellentissimus Dn. Jo. Franc. Buddeus *in Diss. de Scepticismo morali*, secuti, quidam plane abjudicarunt, illi vero ad Jurisprudentiæ naturalis fines multo propius accedunt, licet eidem propterea Mathematicam non æque tribuant certitudinem. Istorum autem mens eo clarius patefcet, si quæ in contrariam partem hic adduci solent, brevibus modo excussimus. Non pauci reperiuntur, qui nobis audacter objiciunt, actiones humanas non esse necessarias, adeoque de illis nihil posse certo probari. Ad hoc dubium ipsis evellendum nunc respondemus: Actiones morales considerari, vel ratione productionis, vel ratione connexionis cum attributis suis: Priori sensu utique non sunt necessariæ, utpote a liberrima hominis voluntate trahentes originem suam; nihilominus modo posteriori, quo posita illarum existentia certæ singulis actionibus affectiones necessario conveniunt, atque tales conveniri, ex indubiis Principiis demonstrari potest. Et quantumvis objectum demonstrationum moralium duratione haut necessarium sit; adhuc tamen sufficit, neque in connexionem cum affectionibus suis necessaria, neque in evidentiâ facile quicquam desiderari posse. Si terminis Scholæ utendum esset, diceremus cum Henrico Julio Scheurlio *in Philosoph. morali Diss. 2. §. 8. p. 71.* Actiones humanas esse quidem mutabiles in actu exercito, constantissimas autem ac

C

pror-

prorsus immutabiles in actu signato. Conf. Dn. de Puffend. de *J.N. & G.L. l. 1. c. 2. §. 5. p. 24.* Dn. D. Joh. Reinh. Hedingerus in *Consp. Jurisprudentiæ Natur. qu. 2. p. 11.* B. D. Valent. Velthemius in *integra Dissert. de hac materia, cui Titulus: ÆTIOSCOPIA MORALIS, & in Jurisprudentiæ Moralis Tab. 1.* Horum vestigiis nos non pœnituit inistere, & quo magis demonstrationes vulgo negliguntur, eo diligentius naturalis juris principia, tanquam illarum fontes explicare nunquam non conntemur, ut luculenter ostendamus, Jurisprudentiam nostram non spuriam esse opinionis filiam, ex variis hinc inde collectis erroribus natam, neque infelicem & subdititium prævæ consuetudinis partum, sed genuinam prolem veritatis, quam justitia ex Deo peperit, Philosophia enutrivit, Deus autoritate sua dotavit. Qua de causa Jurisprudentiæ naturalis genus acu ipsa tetigerunt, designantes prudentiam, ut, quantum operemur, tantum sciamus. Vid. Celeberrimus DN. D. Thomasius, Vir omni scientiarum genere quam instructissimus, in *Institut. Jurisprud. divinæ. l. 1. c. 1. §. 2. seqq.* Verum juxta Aristotelem, principem fere veterum Philosophorum in *l. 6. ad Nicom. c. 5. p. m. 298.* Prudentia est habitus agendi vera cum ratione, circa ea, quæ sunt bona homini, atque mala. Certum omnibus est atque exploratum, scientiam officiorum nihil, vel parum conducere. Juris naturalis cultoribus, nisi istorum usus accedat. Primum quia scientia cadit etiam in homines extreme improbos: actiones autem humanæ, pro ratione obligationis ad præscriptum legum attemperatæ, non sunt, nisi bonorum propriæ. Deinde, quia homines scientia possunt abuti, Seneca enim teste in *Epist. 95. p. m. 432.* postquam docti prodierunt, boni desierunt; Simplex illa & aperta virtus in obscuram & solertem scientiam versa est, docemur disputare, non vivere. Verissime dicta sunt hæc de moribus nostris, leges ubique pertracturis in potestatem suam. Et sane malo hodie accidit literarum fati, quod infeliciter nonnulli in tractandis naturæ legibus per solas disceptationes fa-

nam aucupantur. Deniq; scientia officiorum sine illorum præstatione prorsus est otiosa, & contra intentionem legislatoris divini adhibetur, quippe qui vult, ut officia discamus agendi causa. Audiamus sub finem longe utilissimi hujus Dogmatis assertorem, celeberrimum DN.D. Strimesium *in originibus Moral. Diss. 1. §. 9. p. 8.* Prudentia, inquit, cognitionem supponit, sed nequaquam, vel eadem absolvitur, vel qua potissimam sui partem exhauritur. Homines itaque pravi, rerum licet peritissimi & callidissimi, minime tamen prudentes, sed qua praxin stolidissimi sunt, quia hi recta ratione omnino destituuntur. Ille demum absolute & complete recta ratione præditus est, cujus & theoria & effectio & actio perfectæ sunt.

§. VI. Cum igitur pro ratione instituti nostri genus Jurisprudentiæ naturalis expendimus velut internum quoddam principium, e quo de certitudine ipsius disciplinæ sobrium ferre judicium omnes valeant, proximum esse arbitramur, ut de specifica illius differentia, quam solertissimi appellant Philosophi, cum cura dispiciamus, eandemque partim ab objecto, partim a fine petitam clarius paulo tradamus. Enimvero objectum Jurisprudentiæ naturalis sunt leges naturales, a Deo humanæ menti inscriptæ, præcipientes ea, quæ cum natura sociali conveniunt, & prohibentes, quæ ab eadem discrepant, propter tranquillitatem totius generis humani. Sicut autem lex nullam in animis eorum, quibus fertur, vim exferere potest, nisi & legislator & lex ipsa cognoscantur, quoniam nemo obedientiam præstare unquam poterit, si neque cui parere debeat, neque ad quid teneatur, noverit: illud enim reverentiam excitat & parendi necessitatem, hoc vero de proposito explendi legislatoris voluntatem, sive in committendis, sive in omittendis abunde instruit; Ita, etiam ad efficacem legum naturalium, obligationem merito requiritur cognitio tum DEI tanquam legislatoris, cum ipsius promulgationis, quippe quæ facit, ut in institum

subjectorum lex perveniat, neve impii, qui injuste ac scelerate vivunt, habeant, quo se excusent. Equidem Deum, qui universi, eundem quoque legum naturalium esse autorem ex lumine rationis fati cognoscitur; quoniam eo prælucente imperium Deo in omnes homines jure creationis & conservationis acquisitum, singuli deprehendunt, ut ea de causa graviter errent, qui cum Hug. Grotio in *Proleg. de J. B. & P. §. XI.* asseruerunt, (uti Celeberrimus autor Præsidii Academici *Disp. 1. cap. 1. §. 2.*) etsi Deus non detur, jus tamen naturæ obligare. Neque ad rem pertinet, quem nobis injiciunt scrupulum, Deo negato, (quod sine summo errore ac scelere fieri nequit,) non legis naturalis obligationem, sed tantum pœnalem ejus executionem cessaturam esse, cum obligatio etiam ab anima nostra originem trahere possit. Sed præterquam quod nemo sibi ipsi obligatur, quia semper obligationem sibi remittere posset, (ut nihil dicamus de confusione) cum idem foret obligans & obligatus, adeoque obligans facile posset obligatum ab hoc morali liberare vinculo per merum arbitrium suum, & qui hoc potest, jam actu & in præsentia liber est, Thomas Hobbesius *de Civ. cap. 6. §. 14.* Quamobrem, qui obligandus est, debet imperio habere superiorem. Vid. Illustr. DN. de Puffendorff. *de J. N. & G. l. 1. c. 6. §. 7. 8. & 9.* Neque porro admittendum erit salva veritate, quod de pœnali objicitur executione, cum Deum habentes tantum pro executore legis naturalis, eundem reddunt hominis ministrum, atque falsissima nituntur hypothesi, quasi nonnulli hominum actus sint honesti & turpes ex natura sua ante legem & voluntatem Dei disponentem. Cedro dignissima sunt verba Illustris DN. Samuelis Strykii, JCI in omni jure versatissimi, quibus huic sententiæ magnum pondus adjecit in *Comment. ad Lauterbach. Comp. p. m. 16. & 17.* Nullum jus extra Deum concipiendum, & sic nec naturale quidem: quicquidem enim per modum legis obli-

obligat, id sine legislatore & sine superiore, qui auctoritatem legis asserat ac violatoribus vindex futurus sit, concipi nequit, qui hic ipse Deus est, quippe autor Naturæ, quæ nobis tale quid dictare dicitur. Profecto unum ex præcipuis iis est, quæ merito miramur, quod nempe Ethnici solius adminiculo rationis eo ascendere potuerint, ut perspicerent legem naturæ, menti humanæ insculptam, esse immutabilem sapientiæ & justitiæ Divinæ normam, quæ conformitatem cum Deo in homine ita postulet, ut omnem contumaciam difformem etiam in hac vita sæpe destrui ac vindicari oporteat. Noluimus hic cumulare antiquitatis testimonia, in quibus colligendis toti fuerunt. Benedictus Wincklerus *de principiis juris cap. III. & IV.* Gvil. Grotius *in Enchiridio J. N. cap. III. §. 1.* Gregorius de Valentia *in 1. 2. Tom. 2. Diss. 7. qu. 4. præf. 1. p. 885. lit. b.* Dominicus a Soto *de Jure ac Justit. qu. 4. art. 1.* aliique, quos brevitatis studio jam præterimus. Inprimis quod lex naturalis ad vim suam obligandi præter legislatoris, sui ipsius etiam notitiam omnino deposcit, ad quam minime perducimur, nisi ejusdem promulgationem observemus. Hæc contingit per lumen rectæ rationis, quod cum Thoma *in 1. 2. qu. 84. art. 1.* Raphaël Averſa *in Tr. de anima sect. 3. qu. 75.* & Ægidius Romanus *in Quodlibet. 3. qu. 12.* describunt, per participatam similitudinem luminis increati, in quo contineantur rationes æternæ; Nos clarius: ipsam vim judicandi, & honestum à turpi, justum ab injusto, bonum a malo discernendi, quæ materialiter & secundum rem est ipse intellectus hominum rectus, quamvis formaliter & secundum concipiendi modum distinguatur. B. Joh. Zeisold *in Tr. de naturalibus notitiis. §. 268. & 165.* Ceterum non ignoramus, quamplurimos etiam rectæ rationis existentiam vocare in dubium; cum tamen eo concesso intellectum, ne circa moralia quidem naturaliter rectum fore, asserendum erit, ut homo maturæ ætatis, adhibita

cultura & necessaria meditatione possit recte comprehendere minimum generalia isthæc principia, quæ ad vitam hancce tranquille cum aliis exigendam faciunt, atque ex illis iudicare, quæ humanæ congruant indoli, quæ vero ab eadem recedant, tunc sane quibusvis delictis suis ignorantiam invincibilem saltem in foro humano obtendere possunt, cum nemo in hoc argui possit, violasse regulam, quam capere supra ipsius vires est. Illustris Dn. de Puffendorff, *in lib. 1. de J. N. & Gentium c. 3. §. 3. p. 37.* Accedit, quod quidam Moralistarum non contemnenda auctoritate reperiantur, juris naturalis invincibilem ignorantiam pessimo ausu propugnantes, Antonius Corduba *in lib. 2. Theolog. Moral. quest. 4. dub. 5.* Gabriel Vasquez *in 1. 2. Disp. 122. c. 2.* Hieronymus ab Angesto *Tract. 1. Moral. c. 7.* Illorum latebras detecturi, fraudesque dissipaturi, operæ duximus pretium, aliquo tantum probare argumento, dari rectam rationem. Scilicet, qui ita iudicat de recta ratione, aut recte iudicat, aut male iudicat: Si prius, ergo datur recta ratio: quia iudicium rectum tanquam effectus testatur de tali causa sua, si male iudicat, adhuc superest recta ratio: quia rectum est obliqui index H. Grot. *de J. B. & P. lib. 2. c. 22. §. 4.* & oppositorum uno posito, alterum quoque poni necesse est. **Q**uamdiu igitur hæc dictamina sua ita perficit, ut inter colligendum non deveniendum sit ad absurditatem, se ipsam conficientem, tamdiu in illis quærimus juris naturalis promulgationem, neque aliam esse necessariam iudicamus: etsi leges naturales scripto exprimere ac publice proponere propter humanæ mentis imbecillitatem, voluntatis pravitatem, peccandi consuetudinem & inprimis varia iudicii recti impedimenta, cum vel metu, vel voluptatis præsentis illecebra corrumpatur, aut temerario rapiatur impetu, H. Grot *in Proleg. de J. B. & P. §. 9.* tutius fore concedimus, Excellentissimo DN. Andreæ Götschio *in Disp. de Substantiali consensu Pa-*

terno

terno ad nuptias filiorum familias requisita §. 3. p. 5. dummodo probe fervetur discrimen inter leges civiles, ratione autoritatis, & ratione originis. Illustri DN. de Puffendorff *de O. H. & C. lib. 2. cap. 12. §. 2. pag. 275.* Priori enim sensu in scripturam a legislatore redactæ leges naturales vocari possunt civiles; ut ut originem suam adhuc voluntati divinæ, principium vero probandi ad conditionem naturæ humanæ referunt; sed non posteriori sensu referant, quo leges a voluntate summi imperii civilis profectæ, & ad utilitatem singularum civitatum destinatæ idferunt nominis. Procul dubio eandem intellexit acceptionem Albericus Gentilis in *lib. 1. de jure belli. c. 3.* ubi docens, dari jus civile universale, quod omnes populos obliget, fundamentum collocavit in jure naturæ, sed pro ratione status civilis commode applicato, atque ita multum differente à jure civili distributo inter gentes, cujus meminit H. Grot. *lib. 2. de J. B. & P. c. VIII. §. 1.* Et quanquam Jurisprudentia Romana naturali juri plurimum attulit lucis, dum Juri veteres omnia revocarunt ad rectam rationem & æquitatem, imo multa pertractarunt, quæ spectant ad prædium Juris naturalis; nihilo tamen fecius fuit opus peculiari disciplina aliqua, quæ ex professo formaret mores hominum ad Legem naturalem, ne fines ejus transilirent imperiti juris positivi censors. Quibus sciendum est, summos imperantes in Rebus publicis his legibus naturalibus vim & efficaciam legis civilis impertitos esse, quibus vel pœnam adjecerunt, e. g. adulterio, vel ex iis actionem forensam dederunt, e. g. ex constituto, exclusis illis, quarum obligatio ex communi opinione, vel solo pudore & innocentia conscientie adhuc continetur. e. g. lex naturalis de grato animo pro beneficiis præstando. Quo arctius inde colligatur legum vinculum, eo minus permittitur, officiorum fontes, e quibus homines hauriunt, quid sibi in hac vita, ut honestum sit agendum, ut turpè fugiendum, deinceps turbare. A lumine enim

enim rationis (non extincto, sed ab eo accenso lumine experientiae) deducuntur officia hominis, qua hominis, sine discrimine religionis, ætatis, nationis & similibus præstanda, in quibus dirigendis unice versatur Jurisprudencia Naturalis. Ex legibus civilibus fluunt officia hominis, qua civis est, pro varietate Rerum publicarum solennitatibus variis circumvestita, ac justis etiam pœnis munita, & præmiis, quorum contemplationem sibi vindicat Jurisprudencia Civilis. Ex speciali denique Numinis Divini revelatione officia hominis, quæ Christiani, enitescunt, quæ ad majorem Dei cultum, & perfectiorem sui ac proximi amorem incitant, istorum explicationem Theologiæ morali, regundorum memores finium, relinquere, sancte tenemur.

§. VII. Præ ceteris autem illi, qui de moribus & vita emendanda scripserunt, a scopo perissimum disciplinarum suarum petunt discrimina, unde etiam istius ante omnia habere rationem, nostra plurimum interest, ut vel eo cognito, fines jurisprudentiæ nostræ melius constituamus. Geminus enim a nobis exprimitur: unus quidem remotus, tranquillitas totius generis humani, alter proximus, explicatio & applicatio legum naturalium. Circa priorem exiguas modo neccentes moras, confusorum finium agimus reos, qui Pelagium, Monachum Britannum, ab Augustissimo Patrum Augustino refutatum, (de Pelagianis hic dicere fuit solitus: Sub laudibus naturæ latent inimici gratiæ) in *lib. de Nat. & Grat. cap. 1. & 9.* secuti, juri naturæ scopum plane supernaturalem assignant, & paganorum quosdam sola lege naturæ salvatos esse, & etiamnum salvari, operosè, sed impiè defendunt. Præter Moralistas, quos brevitatis studio non tangimus, primus in scenam prodiit, Marcus Antonius de Dominis, strenuus sententiæ hujus assertor, in *lib. 7. de Republ. Eccles. c. 9. §. 14.* Franciscus Puccius, portentum istud Italiæ in *Tr. de Christi efficacia in omnibus hominibus*, quem cum

cum aliis allegavit & probe castigavit. B. Balthaf. Meisnerus in *Tr. de Legibus l. 3. qu. 4. p. 186. seqq.* Moses Amyraldus, Professor in Academia Salmuriensi, cujus sententiam adfert & sub veritatis examen revocat, B. Dn. D. Kromeierus in *Theol. Positiva p. m. 384.* cui jungendus erit B. D. Kortholt in *Tr. de tribus impostoribus sect. 2. tot.* ubi contra præcipuos Naturalistas calânum suam egregiè strinxit. Parum quoque valet ratio ipsorum ita concludentium: Cujus legis transgressio, ignorata etiam omni lege supernaturali, sufficit ad æternam damnationem, ejusdem observantia conducet ad æternam salutem consequendam: quippe illa ideo damnat, quia consummatam continet malitiam, hæc verò minime salvat, tum quia merenti non prorsus est indebita, sed ab ipso per legis naturalis præscriptum debetur summo Numini, tum quia eidem plura desunt, quæ ad tale opus in genere suo requiruntur, ut perfecte sit bonum. Conf. Joh. Henricus Heideggerus in *Anatome Concilii Tridentini Historico-Theologica, Sess. 6. qu. 21. p. 260.* Henricus Sommerus in *Tr. de merito cap. 1. §. 12. seqq.* Quibus succinit cordatissimus Juris naturalis interpres, Puffendorffius in *lib. 1. Element. Jurispr. Univers. Defin. §. §. 11. p. 326.* his verbis: Actionis bonæ formaliter & in se nullum omnino est meritum, & omnium clarissime, *l. c. def. 20. §. 1. p. 336.* Mortali nullum meritum adversus Deum esse potest, etiamsi demus, ipsum perfecte legem Divinam posse implere, (quia ex actione debita nullum resultat meritum) adeoque Deus nullo modo fieri potest hominum debitor. Male igitur causæ suæ consuluerunt, in præsentî negotio dialecticorum crepantes regulam: Oppositorum opposita sunt consequentia, quam in pluribus, non vero in omnibus procedere, dudum falsus est Francisc. Zabarella in *lib. de Accretione c. 5.* non necessitatem, sed probabilitatem ei tribuendo. Et propterea opus erit, cum limitatione acutissimi Metaphysici, Danielis Stahlii in *Part. II. Disp. 19. Reg. 18. §. 19.* eandem intellexisse, sc. de op-

positis, pari gradu inter se pugnantis. Sed paria non sunt bona opera secundum legem naturalem, & mala opera contra illam præstita: Quoniam hæc sunt perfecte mala; illa imperfecte bona. Quamobrem hæc damnant, illa autem neminem salvabunt.

§. VIII. Propriorem Jurisprudentiæ naturalis scopum nobis porro indagantibus statim is occurrit in Legum naturalium explicatione & applicatione: Quarum illa secundum regulas Hermeneuticæ, quas summa diligentia collectas ab Hugone Grotio, *l. 2. de J. B. & P. cap. 16.* illustratas a Puffendorffio *l. V. de J. N. & G. cap. 12.* & vindicatas a celeberrimo nostro Thomasio in *Institut. Jurisprudentiæ Divinæ, lib. 2. cap. 12.* habemus probe instituta, Dei voluntatem uberrime manifestat, in præceptis & interdictis relucentem. Et quoniam hominum mentibus hæcæ singula tantum infixæ sunt, explicatio juris naturalis absolvitur demonstrationibus, a quibus ne conclusiones quidem exceptæ, sive facilem, sive difficiliorem habeant cognitionem, sive proxime, sive remote e præceptis fluant. Vid. DN. D. Becmann in *Conspectu Politico cap. 2. pag. 10.* Qui igitur legem naturæ plenius intelligere vult, totum ejus dictamen animo suo concipere debet, omnesque addere circumstantias, & conditiones rei cohærentes, quibus omnibus positis, lex naturalis primum obligare incipit. Demtis vero non quidem mutatur aliquid, quod juris naturalis est, sed declaratur, nunquam id fuisse juris naturalis, quia omnes conditiones necessariæ non adfuerunt Guilielmus Grotius in *Enchiridio J. N. c. 3. § 9. pag. 44. & 4. l. § 4. pag. 177.* Atque, his in tempore observatis, antinomiam jurium naturalium ab aliquibus temere confictam, facillidissimè dissipamus negotio. Sic inter se pugnare videntur præceptum juris naturalis hoc: Alteri depositum esse reddendum; & illud: non esse occidendum. Contra quod peccare videtur restituens furioso gladium, quo se postea occidit. Parum enim, quantum ad

ad hoc attinet, interest, an homicidium quis committat, an vero cædis instrumenta subministret. Simpliciter juris naturæ est, hominem non esse occidendum. Quod tamen maleficus, cui capitale imminet supplicium, negat, aliud idem lumine naturæ notum pro se allegans: quod tibi non vis fieri, alteri ne faceris. Unde nunc dicat quis, dum utrumque juris naturalis esse conceditur, unum autem observatur, alterum minus, anne id quod antea erat illicitum, nempe occidere, jam fiat licitum? quando Magistratus gratissimam Deo victimam offert, merita pœna fontem afficiendo. Verum hanc apparentem pugnam ita conciliamus, scilicet in ipso Jure naturali, unius juris alterum esse interdum limitationem & explicationem, quod in allatis exemplis quoque locum habet. Hinc præceptum illud: depositum est reddendum, restringitur per hoc generalius: Mala & occasio ad ea omnino sunt fugienda. Perinde istud interdictum: Ne occide, limitatur per hoc, simili modo generalius: Delicta sunt punienda. Talis itaque limitatio & restrictio omnem, quæ subesse, jam putabatur, contrarietatem tollit & averrit. Aliud hujus antimonix exemplum legere licet apud Puffend. *in l. 1. de O. H. & C. c. 5. §. 6.* ad quem benevolam lectorem remittimus. Ceterum ex supra dictis cognoscitur, Juris naturalis interpretationem multum differre ab ea, quæ legum est positivarum, maxime autem scripto comprehensarum, quippe illarum declaratio meris conjecturis, seu rationibus saltem probabilibus utitur, non obstante, quod leges Positivæ, præsertim civiles ex recta etiam ratione profluant. At non immediate, uti naturales, sed mediate, interveniente summorum Imperantum voluntate, a qua in origine & duratione pendent. H. Grot. *in l. 2. de J. B. & P. c. 20. §. 24.* ut tamen ratione nitantur & æquitate, patet hoc, cum aliunde, tum vel hinc in primis, quod in dubiis Legum civilium sententiis, ad Jus naturæ, seu ad id, quod æquum esse naturali ratione demonstratur, recurrere soleamus,

& interpretationem desumere. Recte ergo Hugo Grotius & subtiliter jurium perfecit genealogiam in *Proleg. de J. B. & P. & P. 16.* Naturam humanam juris naturæ matrem: juris gentium aviam: juris civilis proaviam affirmando. Neque opus habuissent B. D. Ziegler in *not. ad b. l.* & D. Jæger in *Tr. de Lege natura quest. 2.* Grotio propterea nescio quem crassum impingere errorem, ceteroquin valde familiarem Gabrieli Vasquezio in *1. 2. Tom. Dissp. 150. dub. 2.* quasi naturam humanam pro causa efficiente legis naturalis vendicaret, cum potius hoc designarit nomine: ut, quemadmodum mater partum custodit & conservet; ita humana natura legem naturalem, in mente immortalis insculptam foveat ac tueatur. In qua comparatione, quam indoles similitum deposcit, si permanemus; nihil plane incommodi hanc sententiam premit, nedum opprimat, quo minus a Grotio semel electa, a nobis iterum in lucem revocetur.

§. IX. Doctrinæ tuiti ordinem huc usque interpretationem præmissimus Legum naturalium applicationi, quarum illa in intellectu; hæc in selectu rerum agendarum versatur, licet itidem scopum præbeat proximum Jurisprudentiæ naturali. Nam jurisprudentia ambitu suo nihil aliud comprehendit, quam legum prudentiam: primo ferendarum in autore (quam Deo *di. §. prima dicitur* & magis secundum id, quod videtur nobis, quam quod est in præsentis tribuere quis prohibuerit. Hugo Grot. *l. 2. de J. B. & P. cap. 13. §. 3.*) deinde declarandarum in docente & interprete, deniq; applicandarum in judice. Quæ de causa Jurisprudentia ipsa modo legislatoria, modo consultatoria, modo judicialis est: illam hic loci non tam exponimus, quam supponimus: istam quæ actiones futuras, & hanc potissimum, quæ ad actiones præteritas leges naturales applicat: in illis dirigendo, in his vero vel probando vel rejiciendo occupantur, nostræ labori subjicimus. Quanquam vero in præcedentibus quam maxime judici, pro tribunali ambigua causarum fata dirimenti, applicationem

legum tribuisse videmur; propterea tamen ab hæc nolimus, exclusos alios etiam homines sive ad publica, sive ad privata negotia Leges naturales applicaturos. Singulos enim prudentia legum instructos esse oportet, ut negotia præsentia ordinent; futura prævideant, & præteritorum recordentur. Sane, qui nihil de præteritis cogitat, vitam perdit, qui nihil de futuro præmeditatur, in omnia incautus incidit. Queniammodum vero habitus voluntarii diriguntur ab habitibus intellectualibus, & quidem practicis pro objecto habentibus cognitionem actionum humanarum; ita etiam cum actionibus voluntariis comparatum est; nimirum honestas prudentia, turpes astutia, indifferentes solertia dirigit ac moderatur, præclare hæc docentem singula sequimur celeberrimum DN. D. Thomassium in *Inst. Jurispr. Div. l. 1. c. 1. §. 11. & 21.* Neque refragatur Peripateticorum summus Dux, Aristoteles, in *lib. 6. Ethic. cap. 5.* ubi asserit, prudentiam perficere appetitum in ordine ad bonum, ut hoc modo directrix virtutum fiat & actionum moraliter bonarum, Conf. Wendelinus in *Philosoph. Moral. lib. 1. cap. 35. p. 1217.* Thomas Sagittarius in *Exercitatione Ethica VI. quæst. 4. p. 100.* Samuel Strimesius in *Praxiologia Apodictica cap. VII. §. 6. seqq. p. 195.* Obtento igitur eo, prudentiam omnia bona in omnibus circumspicere, & a malis discernere, inde facienda fugiendaque in omnibus indicare, omnemque prorsus avertere confusionem, ductum ejus secuti jurium naturalium applicationem certis regulis includemus, quarum præcipuas tantum adduxisse, consultum erit.

§. X. Quandoquidem nihil frequentius accidit, quam Legis naturalis præcepta misceri cum iis, quæ ex mera pendent revelatione, commodum fore existimamus, in ipsa applicatione fines Theologiæ moralis & Jurisprudentiæ naturalis prima separasse regula. Quodcunque lumine naturali clare & perspicue demonstrari nequit, id etiam jure naturali haudquaquam præcipitur, etsi non æque prohibeatur

aut concedatur. Hinc excluduntur ea morum capita, ali-
quod fidei mysterium vel includentia, vel minimum præsup-
ponentia, de quibus ideo Jus Naturæ nihil disponit, quoni-
am rationis lumine tantum nititur, in finibus probationum
suarum recte tuendis, ex illo autem mysteria nec cognoscun-
tur, nec probantur, quamvis illud ex novitatis pruritu sibi per-
suaserit, DN. Alexander a Roël in *Tr. de religione naturali* §. 4.
seqq. Hæc jam perspectis nec præceptum de Trinuno Deo
adorando, nec interdictum de magia fugienda, nec prohibitio
incestuosarum nuptiarum, aut similibus, jus naturæ velut ex-
tra limites suos licitorum, attingere potest. Sic non illud præ-
ceptum inculcat, qui tremendum Trinitatis mysterium in sese
continet, utpote quod Bartholomæum Keckermann. *lib. 1. Sy-
stem. Theolog. cap. 3.* Philippum Mornæum in *lib. de veritate Re-
lig. Christianæ cap. 6.* Hug. Grotium *lib. 4. de veritate Religio-
nis Christianæ pag. 216. & 217.* aliosque, five ex lumine rationis,
five ex testimoniis veterum Philosophorum, traditione sola im-
butorum demonstrare olim conatos, sacrarum hostium ludi-
brio sese exposuisse, meliora ac certiora proponenti merito cre-
dimus, DN. D. Joh. Andr. Schmidio, Theologorum ornamentoq,
in integra Disputatione, cui titulus: *Ratio in mysterio Trinitatis ca-
ptivam.* Ad interdictum de Magia progressuri, a vero abluden-
tem deprehendimus, DN. D. Joh. Adam Osiandrum, Theolo-
gum scriptis insignem, in *Tr. de Magia, Tbes. 35. pag. 88.* ubi pollice-
tur, se ex ratione firmiter ostensurum, omnium gravissimum fo-
re delictum, magiam. Certe, nisi nos omnia fallunt, ipse oblitus
est eorum, quæ in *Theologia Casuali Part. 1. cap. 1. de angelis qu. 1. p.*
460. contra Scholasticos disputavit, præsertim contra Joh. Ba-
ptistam Gonetum in *Glypeo Theologia Thomistica. Tom. 2. C. 7.*
Diff. prelim. art. 1. §. 2. partim ex hujus universi perfectione, par-
tim ex rei creatæ cum opifice suo assimilatione probantem.
quando pertendit, non demonstratione, sed conjectura ratio-

JURISPRUDENTIÆ NATURALIS

nem nostram assequi angelorum existentiam, adeoque seposita Scripturæ S. revelatione illam mere probabilem fore nedum ad malorum angelorum lapsum, quem Magia secuta est, & verum ac purum esse mysterium, rerum sacrarum peritum ore fatentur, probandum ulli sufficere. Denique, ut perveniamus ad prohibitionem incestuum nuptiarum, quam levia pro eruenda harum turpitudine, e lumine naturali passim proponantur argumenta, vel ab ætatis disparitate, vel a reverentia, vel a pudore insito desumpta, in fluctuante etiam Hug. Grot. deploramus, *in lib. 2. de J. B. G. P. c. 5. §. 12.* Cum longe satius egissent, firmis destituti rationibus, si scripturarum adhibuissent suppetias, quippe quæ perfectissimam vivendi rationem tradunt, ut quibus imbellicior est ad ratiocinandum vis animi consulatur; & qui imperu in diversa trahuntur addictius regantur, & sine ac modo coercantur. Vigeat Lex Dei positiva, ejusque litera in dubio mille præstet rationibus. Fluctus enim dissensionum in re tam ardua non aliunde coorti sunt, quam ex ignorantia mysterii, de identitate carnis inter conjuges contracta, ceu ad stipulatur nobis celeberrimus DN. D. Joh. Reinhard. Hedingerus *in Siciliment. ad H. Grotium, Disp. de Junctura personarum V. §. 4. p. 46.* Ex hisce singulis non fines solum, qui jus naturale, prout a nobis istud traditur ac declaratur, a Theologia morali separant, probe constituuntur, sed plerorumque etiam sententia egregie confutatur, asserentium, jus naturale efflictim repugnare dogmatibus veræ Theologiæ. Morum argumentis, quid nervorum insit, nunc videamus. Inprimis vero magna animi contentione objiciunt, abnegationem sui. Largimur quidem hanc in coercitione pravæ concupiscentiæ consistentem, valde necessariam esse, quoniam efficit, ut homo à se deficiat, neque sui amplius esse velit, sed potius se totum Deo tanquam opifici suo resignet; nihilominus cum per-

lam.

✱

CAP. I. DE NATURA

hanc naturam investigari nequeat, pravam concupiscentiam esse peccatum, multo minus ulli, nisi divinae literae ipsi praeluxissent, constare poterit, ex eadem demum oriri affectuum rebellionem, & per culpam primi hominis in nos propagari, propterea jus quoque naturale ad abnegationem sui praecepti non abit, ad quam nequit ratio pertingere. Merito igitur relinquimus eandem ut primum principium vitae Christianae, & mortem Christianorum philosophicam Theologis examinandam & inculcandam cum DN. D. Becmann in *Consp. Moral. c. 14. p. 437.* Thoma de Kempis in *lib. 3. de imitatione Christi cap. 39.* & Joh. Suffreno in *Circo perfectionis (Monachii edit. 1648.) Medit. 3. p. 93.* Insuper habentes illorum exceptionem, quod homo sibi relictus inordinatos & in devia tendentes affectus sentiat: quippe a sensu pravorum affectuum in pectore ad intellectum ipsius originis aut radicis, a qua succrescunt, non valet consequentia. Alter scrupulorum, quem injiciunt, pugnam inter Theologiam & Jurisprudentiam naturalem commenti, in dilectione inimici quaesitus, facile diluitur, si quando in inimico distinguimus naturam & noxam. Quemadmodum igitur ob naturam humanam consortium, & quod ex eodem semine nobiscum oriundus, etiam lege naturali diligendus est; ita ob certam noxae periculum praeter divinae morum praecipua eundem cavendum ac fugiendum esse, lex naturae postulat. Quoniam enim homines propius ad communionem jurium nostrorum accedunt, eo plures amandi ipsos causa ultro se offerunt, at inimici jura nostra impediunt, illas propria culpa sibi subtrahunt non quidem omni, sed potiore & justiore, ut a Grotio vocatur in *lib. 1. de J. B. & P. c. 2. §. 8. n. 10.* dilectione se spoliunt. Augustissimus Patrum Augustinus nostrae sententiae album adjicit calculum in *Epist. 54.* Facile, inquit, est atque prociue, malos odisse, quia mali sunt, rarum autem & pium, eosdem diligere, quia homines sunt: ut in uno simul & culpam improbes & natu-

ram

ram approbes. Et sane ipsi Pagani, sola naturæ lege ducti, bella quidem gerunt, sed citra odium personæ, sola intentione juris sui persequendi. Ex veterum monumentis protrahamus nobiles illos Sogdianos ab Alexandro retractos a supplicio, & interrogatos: an vivere vellent inimici illi? Cautè respondent apud Q. Currium *in l. 7. c. 10.* nunquam se inimicos ei, sed bello lacestitos, hostes fuisse. Ad eandem plane mentem Germani proverbio etiam morum aliquod præceptum invenerunt, dicentes; *der Person Freund/ der Sache Feind.* Tandem e jacto superius fundamento nunc destruimus Jurisprudentiam naturalem, quam Christianam aliqui confinxerunt, facta revelationis & rationis confusione, quæ & seditiones in Republica, & hæreses in Ecclesia parere satis apta erat. Ne dicamus, quemlibet habitum non a possessore aut cultore suo speciem sortiri, ac denominationem capere, sed potius ab objecto eum constituente. Palam quoque omnibus esse putamus, applicationem non immutare disciplinæ naturam, sed usum ejus uberius ostendete. Aliud denique est, mysteria e scriptura proponere, aliud historias ibi extantes allegare, & in istis sanæ rationis consensum querere: istud reprobamus; hoc vero commendamus præeunte nobis Celeberrimo DN. D. Thomasio in *Introduct. ad Philosophiam Aulicam c. 2. §. 32. seqq. p. 60.* ubi omnium optime hanc finium in Philosophia Christiana confusionem sustulit, ac longe meliorem istorum instituit rectionem, ut cupidum veri lectorem facile in assensum posset pertrahere.

§. XI. Etsi nil fere in jure positivo occurrit, quod non aliquo modo pertineat ad jus naturæ, utrumque enim ex recta ratione nascitur. Hugo Gros. *de J. B. & P. Proleg. §. 16.* Hugo de Roy *de eo, quod justum est. lib. 1. Tit. 3. §. 2. & lib. 2. tit. 2. §. 3.* & utrumque eum sibi finem habet propositum, ut serviat hominum utilitati; præterea tamen civile etiam societatem respicit civilem, & comprehendit non pauca juribus naturalibus ex

libera legislatoris voluntate superaddita, quorum intuitu ad jurisprudentiæ naturalis fines commode regendos alteram adhibeamus regulam: In quocunque negotio fictio, solennitas & certum genus poenæ requiritur, in illo non habet locum juris naturalis dispositio, illa enim evidentiam, isthæc simplicitatem, hoc autem ejus communitatem quodammodo destrueret. Atque a fictione, quæ Jacobo Corraio *de Jure Civ. in artem redig. p. 3. c. 7. p. 341.* est legis adversus veritatem in re possibili ex justa causa dispositio, jam ordiamur. Ratione hujus plura jure civili sunt irrita, quæ tamen jure naturali valent, ne verò multitudine obruamus lectorem, sententiam nostram uno saltem illustraturi sumus exemplo, quod a donatione depromimus: Nam jure civili satis expeditum est, donationem inter Patrem & filium nondum emancipatum haud subsistere (*L. 17. C. de Donat.*) quoniam eo jure pater & filius eadem persona esse pene intelliguntur, (*L. fin. C. de impub. & alius substitut.*) en fictionem! Nihilominus jure naturali hæc plane cessat, & donatio Patris conscientiam obligat, ne temere eandem revocet, & ipse filius familias per traditionem rei donatæ dominium sibi acquirit, quia morali æstimatione Pater & filius sunt distinctæ personæ. Nobiscum agnoscunt valorem hujus donationis inter Moralistas. Joh. Azorius *in Instit. Moral. B. 6. lib. 11. c. 10. qv. 1.* Emanuel Sa *in Apb. Confess. de Donat. p. 71. 96.* Angelus a Clavasio *in Summa C. sub tit. Donat. p. 118.* quibus pariter accedunt Illustris DN. de Puffendorff. *in Elementis Jurisprudent. Univerf. lib. 1. def. 12. §. 6. p. 128.* Charisius *de foro conscientie, cap. 5. n. 13.* Pari fundamento nixi donationem inter conjuges jure civili expresse prohibitam (*L. 1. ff. de donat. inter virum & uxorem*) jure tamen naturali ut validam, quo jurgia vitam turbatura conjugalem melius impediuntur, non sine prægnantibus amplectuntur rationibus Thomas Sanguet *de Matrimoniis lib. 6. Disp. 1. n. 2.* Ludov. Molina *de J. c. 3. Tr. 2. Disp.*

289. p. 22. Anton Diana *Resolut. Moral. Tom. 6. Tr. 7. Resol. 67. 4.*
 Caramuel a Lockeviz in *Theol. Moral. lib. 2. n. 52.* Ex adverso,
 quæ per fictionem jure civili valent, jure naturali sunt irrita. Sic
 lex civilis fingit infantem adiiisse hereditatem, (*L. si infanti 18. C.*
de jure deliberandi) ut eam transmittat. DN. D. Sonneman *de*
jure infantum cap. 2. §. 27. seqq. cum tamen natura fieri non po-
 tuerit talis aditio, quatenus in ea animus & voluntatis usus re-
 quiritur, qui infanti nondum convenit per ætatis imbellicita-
 tem: Joh. a Reberteria in *lib. 3. Topic. Jur. cap. 1. Loc. de fictioni-*
bus. p. 47. A veritatis igitur tramite abduxit, Vir quidam claris-
 simus, cui meritam non invidemus laudem, Disputatione sua,
 quam de fictionibus juris naturæ & gentium haud ita pridem,
 conscripsit, neque gemina ejus, quæ ibi magno molimine adfert,
 fictionis in jure naturæ exempla, tantum controversiæ momen-
 tam perficiunt: Quorum unum *l. c. §. 20.* ab identitate populi, aut
 immortalitate Reipublicæ, cui non obstaret quosdam civium
 mori & alios in eorum locum, vel nativitate, vel cooptatione
 succedere, prolixè deduxit. Verum enim vero ipso non invito
 hanc identitatem & perpetuam durationem non fictioni tri-
 buimus, sed continuæ personarum sub eodem pacto & imperio
 successioni: Licet itaque homines pereant, manet tamen u-
 na species. Hugo Grotius de *J. B. & P. l. 2. c. 9. §. 3.* Non e-
 nim, cujus corporis partes pereunt, utique interitui obnoxium
 est, sed cujus omnes partes simul & eodem tempore pereunt.
 Bene Seneca in *Epist. 58.* manet idem fluminis nomen, aqua
 transmissa. Sicut & Aristoteles *lib. 3. Polit. cap. 2.* flumen popu-
 lo comparans dicit: flumina eadem vocari, quanquam alia sube-
 at, semper aqua alia decedat: sic externa illa hominum accessio
 populum alium non facit in Republica, (*Conf. Dn. D. Alberti*
Disp. de Immortalitate Reipublica lib. VI.) ut propterea fictione ju-
 ris naturalis opus esset, ne obligationi pactorum se subduceret
 a majoribus suis initorum. Idem plane defendit B. Dn. D. Velt-

hemius in *Introd. ad H. G. l. 2. c. 9. qu. 4. p. m. 858*. Sufficit, inquit, realis continuatio unius ejusdemque ordinis, ut una eademque numero maneat. Alterum vero, quod Vir clarissimus objicit *Disp. cit. §. 21.* ad restitutionem damni spectat. Nimirum existimat fictione juris naturalis translativa eum teneri ad restitutionem, qui damnum quidem dolo malo, non tamen, nisi mediate & per alium dedit. At quisquis rem ipsam sine partium expendit studio, facile advertit, Clarissimum virum, falsa usum hypothesi, quod causa moralis non sit vera causa, ad hanc demum fictionem delapsus esse. Nos eandem profligamus hac ratione; quia causa moralis intentione, tanquam vera actione & libera, virtute potentiae activae producta, quae ordinem ac respectum habet ad effectum per intermediam causam physicam principalem producendum, omnino concurrat, ut vere faciat, quod per aliam fieri intendit. H. Grot. *de J. B. & P. l. 2. c. 6. §. 9. c. 17. §. 13. lib. 3, c. 24. 21.* Illustris DN. de Puffendorff. *in lib. 1. de J. N. & G. c. 5. §. 3. p. 61.* Dn. D. Petrus Musæus *P. 1. Instit. Metaph. c. 10. §. 9.* & Auctor *der Klage der causæ morali und Conditionis sine qua non.* Ideoque mediata damni productione, vera ejus causa evasit, cui & imputationis & restitutionis incumbit necessitas. Cæterum singula, quæ contra fictiones juris naturalis protulimus, non eo fine destinavimus chartæ, ut quicquam præciperemus, aut viam monstrare vellemus, multo melius callenti; sed ut sententiæ Puffendorffianæ innocentiam vindicarem, relinquentes hanc de fictionibus juris naturalis e mentitam sententiam, fines jurisprudentiæ nostræ valde turbantem, meliori Doctorum discussioni, & communi Palladas dedicamus templo, veriore opinionem ab Antonio Dadenio Alteserra, qui quicquid fere fictionum cadit in jus civile, in ordinem & certas classes digessit, protrusam *in lib. de fictionibus juris. p. 3. tr. 1.* ubi præclare ait: Fictiones locum habent in his, quæ sunt juris civilis, ut in postliminio &c. sed ea, quæ facti

cti

cti sunt, seu juris naturalis, fictionem non recipiunt. Addit
 ibidem Fictio est remedium Juris Civilis, merito igitur huic lo-
 cus non est, nisi in his, quæ sunt juris civilis. Et tandem con-
 cludit: In foro igitur conscientiæ, nec fictiones, nec præsum-
 ptiones spectamus. Huic ad stipulatur Albericus Gentilis *in lib.*
2. de jure belli c. XVI. p. 339. dicens: vera realia, non ficta, non
 verbalia, amat jus gentium & naturæ. Sed plura de fictione,
 quam jus naturæ excludit, cumulare testimonia, tum magnitu-
 do disputationis prohibet, tum festinatio, ut ea explicemus,
 quæ exorfi sumus de solennitate. Videlicet, nullum solenne,
 qua tale e jure naturæ descendit. Monemus autem hoc non
 omnes pactorum & ex contractuum externas ceremonias ju-
 ris positiivi esse, sed illas tantum, quas Leges Positiivæ fecerunt
 necessarias. Ea est conditio negotiorum humanorum, ut ju-
 ris effectum, ab animo pendentem, non possint ad solum ani-
 mi actum præsentem producere, nisi is actus signis quibusdam
 indicatus sit; quia nudis animi actibus efficientiam Juris tri-
 buere non fuerat congruum naturæ humanæ, quæ nisi ex si-
 gnis actus cognosci non potest. Hugó Grotius *de J. B. & P.*
lib. 2. c. 4. §. 3. Externæ igitur Ceremoniæ aut solennitates
 ideo adhibentur, ut per sensus nos instituunt & doceant, quid
 agatur. Et quia omnis plenæ fidaciæ appetitio ac sensuum
 doctrina naturalis est, etiam ceremoniæ quædam sunt natura-
 les. Habent enim ejusmodi solennitates magnum & necessa-
 rium usum, quia informant, & certiores nos reddunt de
 præsentis negotio & sæpe hebetiores; per externas ceremo-
 nias & sensus melius informantur, quam per acutas ratioci-
 nationes: multi etiam, quid ageretur, omnino non intellige-
 rent, nisi per sensus & signa externa erudirentur, uti muti & sur-
 di. Ita porrectio dextræ manus, quando ea Legibus Civilibus
 requiritur ut necessaria & essentialis contractus solennitas, non
 est positiva ceremonia contractus: cui si solennia quædam ver-

ba accedunt, nomen capit stipulationis. Verum eadem dextra prehensio apud omnes fere gentes, Romanarum stipulationum plano ignaras, hac intentione adhibetur, ut firmet promissa & pro re nata naturalis est atque necessaria, æque ac nutus, aliaque signa in pactis mutorum ac furdorum. Sicut ex his videmus, nimium sapere eos, qui omnes solennitates, ut inania & superstitiosa hominum commenta explodentes opus maxime negligentis industriæ esse statuunt, illas observare, cum falso sibi persuaserint, ceremonias omnes civiles esse, neque evidentem suum habere usum; ita hos parum callere veros Jurisprudentiæ naturalis limites arbitramur, qui omnes contractuum & dominiorum species ad eam referunt, quarum tamen discrimina jus naturæ ignorat. Hug. Grot. *de J. B. & P. l. 2. c. 12. §. 3. & cap. 16. §. 11.* DN. D. Thomasius *in Instit. Jurispr. divine l. 2. c. 10. §. 161. & cap. n. §. 59. 64.* Par judicium ferendum erit de actionibus, prout spectantur vel ratione formularum solennium civiliter compositarum (ut *L. 2. §. 6. ff. de O. J. accipitur*) vel ratione processus in publico judicio exercendi, ut formulæ solennes erant juris Romani puri, de quibus consulatur eruditissima Disputatio Clarissimi Viri DN. L. Cellarii sub præsidio Illustris DN. Strykii communis præceptoris nostri habita *de Processu juris Romani Antiquo cap. 1. §. 22. seqq.* ita processus videtur esse juris civilis mixti, nempe persecutio juris, rei que suæ repetitio per se semper est juris naturæ & gentium, modus vero persequendi id, quod quisque sibi deberi arbitratur, ad jus civile spectat. Quo sensu DN. de Puffendorff. *in lib. 2. de O. H. & C. cap. 12. §. 5.* sententiam interpretamur, dicentis: Legi naturali subveniunt Leges civiles, quod adea, quæ ex illa debentur, hæ actionem accommodant, cujus vi ista in foro civili per subsidium magistratus exigi possunt. Multo clarius etiam occasione pacti metu initi obligationem non naturalem, sed civilem producentis, de exceptionibus forensibus differit, Phoenix Germaniæ nostræ

JURISPRUDENTIÆ NATURALIS

stræ B. Puffendorff. *in lib. 3. de J. N. & G. cap. VI. §. 12.* Iste exceptionum ambages magis ad usum fori civilis, quam simplicitatem juris naturalis pertinere, saltem ubi agitur inter eos, qui communem judicem non agnoscunt. Possimus de his evagari latius, & ea, tum repetitis e veteri memoria, tum vivis ac spirantibus exemplis confirmare, quomodo in negotiis mere solennibus juris naturæ fines maxime confundantur cum finibus juris positivi, sed acquiescamus in decisione Celeberrimi Joh. Tesmari *in Comment. ad H. Grot. lib. 2. c. 12. §. 3. p. 420.* Ignorat jus naturæ subtilitates ejusmodi Lege civili inventas, ut rectius scire foret, non habere illas proditas, quam ita misere ingenium illis torquere. Quid restat ergo, nisi ut paucis ostendamus, poenarum genera e jure naturali sine gravi finium confusione unquam erui. Et si enim lex naturalis culpæ reos declarat omnes ac singulos transgressores ac poenæ reatum jure ipso infligit, simul recta ratio, laniatus per temeratam immittens conscientiam satis dicitur, non passurum esse optimum Numen, & tam bene de mortalibus Indies meritum, ut voluntas ejus ab homine per meram malitiam impune violetur ac condemnetur: nihilominus ipsum naturæ lumen eique innixum jus naturale nullam poenæ genus aut definit, aut etiam facto ipso infert, sed poenarum definitionem Deo, qui ad delicta noscenda sapientissimus, & ad expendenda æquissimus, & ad vindicanda potentissimus. *Grot. l. 2. de J. B. & P. c. 20. §. 20.* permittit, aut etiam executionem magistratibus ex moribus gentium vel jure civili faciendum delegat. Hæc vero sententia ut melius intelligatur, paulo penitus examinanda erunt argumenta, ab adversa parte nobis adjecta. Quorum (1) a morsibus conscientiæ desumitur, quos haud infimæ notæ Poeta Juvenalis, in *Satyr. 13. v. 212. seqq.* vivis coloribus ita depingit:

Cur tamen hostu:

Evasisse putes, quos diri conscia facti

Mens

CAP. I. DE NATURA

Mens habet attonitos & surdo verberare cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, aut multo sævior illis,
Quas aut Cæditius gravis invenit aut Rhadamantus;
Nocte disque suum gestare in pectore testem.

Hujus insuper pœnæ, quam nemo effugit, exemplum dedisse Tyrannorum truculentissimum Neronem, qui sæpe confessus, se exagitari materna specie verberibus furiarum, narrat Suetonius *in Nerone c. 34.* & Egesippus *in lib. 1. c. 7.* addit: immanitatem tanti sceleris mentem exulcerasse, non somnum oculis, non quietem animo datam. Conf. Paul. Zehentener *in verme conscientia lib. 4. c. 12.* & Barnabas de Rosalibus *lib. 1. de conscientia cap. 3.* Verum dubium hoc quibuscunque blandiatur modis, optime tollitur per distinctionem ab Hug. Grot. *in lib. 2. de J. B. & P. cap. 20. §. 4.* traditam, inter pœnas conspicuas & inconspicuas; quarum illæ in oculos incurrunt, hæ vere in animis sentiuntur patientium. Conf. Gronovius *in Not. ad Grot. b. 1.* Lex igitur naturalis inconspicuas, e. g. inquietem conscientia, obdurationem & similes decernit; non æque conspicuas, quæ ad exemplum pertinent, ut alii deterreantur. Hug. Grot. *lib. 2. de J. B. & P. cap. 20. §. 8.* Quamvis jure naturali etiam in his detur puniendi licentia; pœnæ tamen conspicuæ secundum genera sua non imperantur. Sic Cain fatebatur (*Genes. IV. v. 14.*) per instinctum naturæ, quod certam pœnam meritis esset, sed non continuo puniebatur. Quod si aperta & conspicuæ pœnæ exactio fuisset jure naturæ præcepta, credibile non est, Deum tolerare diutius in his terris voluisse hominem hunc extreme improbum. Stet proinde Guilielmi Grot. sententia in *Enchirid. J. N. c. 4. §. 6.* Nullæ pœnæ extrinsecæ proprie loquendo sunt naturales. (II.) a talione, antiquissimis celebratâ juribus, sc. Mosaico vetere (*Exod. XXI. 27. Deut. XIX. 19.*) Lege Attica Græcorum, & XII. Tabulis Romanorum. *Gell. Noct. Attic. l. 10. c. 1.* Non enim est inju-

injuria, pati quod prior feceris, Seneca judice *L. 2. de Ira c. 20.* Equidem largimur Hug. Grot. *in lib. 1. de J. B. & P. c. 2. §. 5. n. 3.* Illustr. DN. Coccejo *in Disputat. de Proportione furti ac suspendii ruptio laqueo §. 6. p. 3.* DN. D. Siegfried Ring *in Disput. de pœna sine culpa c. 1. §. 7.* Natura non iniquum esse, ut quantum quisque fecit mali, tantundem patiatur, imo nullam legem tam æquam fore, quam ut quis idem patiatur mali, quod alios pati voluit, ac ne hiscere contra eam habeat homo, defendimus cum DN. D. Joh. Tesmaro *in commentar. ad H. Grot. l. c. p. 43.* sed omnes pœnarum species hinc derivare, non audemus. Nullum siquidem vitium est, quod non sequatur incommodum: ita intemperantiam morbi, audaciam vulnera, contumeliam dicenti contumeliæ, læsionem mutux socii læsiones merito comitantur. At qualis & quanta pœna pro quovis delicto sit infligenda ex talione ubique determinari non poterit. Fac illius intuitu æqualitatem inter pœnam & culpam, tanquam primam æquitatis naturalis partem exigì, Seneca *in Epist. 30.* sed omnia pœnarum genera ex talione inprimis Pythagorica, cui Aristoteles totis viribus sese opponit *in lib. 5. Eth. c. 9.* promere, nimis crudum, nedum vitio obnoxium erit. Qua enim ratione quis per talionem punire vellet, e. g. stuprum, adulterium, crimen læsæ majestatis, veneficium, & reliqua crimina, quorum sat prolixum nectit catalogum Illustr. DN. de Puffendorff. *in lib. 8. cap. 3. §. 27.* facem sibi præferente H. Grot. *l. 2. c. 20. §. 32.* & casum subministrante Dubravio *lib. 22. Hist. Bob. p. 184.* in vita Caroli Quarti occupato. Nempe cum nobilis quidam Zachora sacerdotem utroque privasset oculo, quod erroris in religione eum accusasset, & ad Carolum de lata injuria Zachora admissum facinus excusasset, quod animum non habuisset in potestate, & pro satisfactione pecuniam obtulisset, dicentem interpellavit Carolus, & hanc sententiam tulit: Non posse in hoc casu satisfactionem sibi absque talione constare, quando cæco in integrum restitui oculi nequeunt, sed oportere Zachoram pariter atque sacerdotem perdere oculos suos, neque aliter jus esse æquabile. De pœnarum

generibus hæc dicta sunt. Et quoniam candidi est hominis, hoc potius intreri, quod natura jubet, quam quod præcipit legum subtilitas, sine mora densam obstantium phalangem, ac jus naturale cum civili, sprete finium ratione, male collidentium justa strage fundemus & dissipabimus. Sic inter obligationes naturales, quas jus civile reprobatur atque enervat, conventiones pupilli infantia majoris, filii familias mutuanæ pecuniam fumentis, mulieris fidejuben-
 ■ bantis eminere, huc usque creduntur, ex quibus neque actio, neque exceptio, neque ullum aliud juris remedium detur. Præterquam vero, quod ejusmodi conventiones in se parum firmæ, utpote vel dolo eliciuntur, vel pleno & vero consensu destituuntur, adhuc jus civile non tam illis repugnat, quam non assistit, ut modo dictis conventionibus agendi vim exhiberet, aut aliud juris auxilium ac remedium conferret, DN. D. Hedinger, in *Comm. aa Inst. de Oblig. §. 4. p. m. 97*. Simili fere ratione depelluntur, quæ de capitis diminutione media & maxima cognationem tollente, item de alimentis incestuosæ proli jure civili non præstandis, denique de libertatis amissione, acri proferuntur contentione: Cum tamen illa capitis diminutio non cognationem auferat, quia jura sanguinis nullo jure civili dirimi possunt (*L. 18. ff. de R. J.*) quam jus succedendi & ad tutelam adspirandi hinc impediatur. Impedito autem effectu juris naturalis in certo casu, non mutatur aut impugnatur jus naturæ, sed tantum ejus efficacia suspenditur: Vid. Joh. a Rebertheria in *Disp. juris L. 1. Pos. 9. p. 25*. Ceterum de alendis liberis ex incestu prognatis in *Auth. ex complexu. C. de incestis nuptiis* ita agitur, ut subtractio alimentorum vel tanquam effectus patriæ potestatis, extra justas nuptias non obtinendus, spectetur, vel in detestationem adeo nefarii sceleris tantum permittatur, ut ut Illustri DN. de Rhetz in *Comm. ad Inst. Diff. XVIII. pos. 8. pag. 309*. magis arrideat opinio, qui de alimentis lautis, nec admodum necessariis allegatos textus declarat: quia maxime necessaria, & in quibus vita consistit, nec jus civile ipsis denegare voluisse verius existimat, ne necis causam videatur indulgisse. Jun-
 gatur huic summo Viro, Illustris DN. Samuel Strykius, Jureconsultorum

torum vel oraculum, in aureo plane *Tr. de Successione ab Intestato Dissert. 1. cap. 2. §. 56.* Denique ad libertatis amissionem quod at-
tinet, superveniente servitute inductam distinguimus inter jus na-
turæ & statum naturalem: illud utique immutabile est; hic muta-
bilis. Ipsa vero libertatis definitio satis hunc demonstrat, quæ con-
tinetur in §. 1. *Inst. de jure person.* ubi libertas non per jus naturæ,
sed notanter per facultatem naturalem describitur. Cum igitur
naturalis solum facultas sit, qua uti vel non uti hominum arbitrio
relictum, apparet luculentissime, non pugnare cum Jure naturæ,
quando libertas, vel moribus gentium, vel legibus civilibus, aut et-
iam pactis circumscibitur, aut penitus adimitur. Conf. Hug. Gro-
tius *lib. 2. de jure B. & P. cap. 22. §. 11. & 12.*

§. XII. Requirit fere jurisprudentiæ naturalis contempla-
tio, ut quæ in applicatione juris naturalis supersunt regulæ, sive
finibus ejus regendis, sive in controversiis decidendis non parum
adferunt momenti, easdem hic tradamus. Scilicet negotium ali-
quod in genere (seu ut alii philosophi loquuntur in thesi) potest a
jure naturali præceptum esse, quod tamen in specie (seu hypo-
thesi aut individuo) prout ad certas res, aut personas applicatur, eo
jure tantum permittatur. Ita matrimonium, sæcundum istud ge-
neris humani seminarium, in thesi est præceptum, in hypothesi
permisum. Conf. Illustris DN. de Puffendorff. in *lib. 2. de O. H. &
C. c. 2. §. 3.* Hoc volumus: Præceptum ineundi conjugii obligare
totum genus humanum, non autem perinde singulos: Ratio est
manifesta: quoniam conjugium non tam ad individui, utut mar-
ritus in uxore adjutorium, uxor in marito habeat præsidium, quam
ad speciei humanæ conservationem introductum est. Non ob-
stante, ex scortatione etiam nasci sobolem, sed contra votum va-
ga utentium venere. A prolis enim conceptione sæminæ, quæ
sunt prostitutz pudicitiz, quam maxime abhorrent Guiel. Gro-
tius in *Enchir. J. N. Cap. IX. §. 5. B. DN. Simon in not. ad buj. Au-
toris Cap. IV. §. 7. p. 68. & 69.* Neque a veritate alienum putamus,
certum negotium obligare totum genus humanum, non æque

singulos ex hominibus. Quis nescit, militiam generi humano valde necessariam, imo: in tanta publicarum injuriarum copia præceptam? non tamen propterea singulos esse milites oportet. Eadem sane ratio in præsentem recurrit, quia militia facit ad conservationem speciei humanæ, non autem ad conservationem unius cuiusque individui. Ex his igitur firmissime concludimus, cœlibes, quæ tales, nec legis naturæ esse transgressores, neque a veteribus puniri potuisse, de quarum vero pœnis luculentus testis est Valerius Maximus *L. 2. c. 9. & lib. 7. c. 7.* nisi ipsorum frequentia fuisset damno Reipublicæ. Alias non minimam cœlibatus meretur laudem, si e pio proposito susceptus est. Hug. Grot. *in lib. 3. de J. B. & P. c. 3. §. 2.* cum animis non conveniat, nisi excellentibus Hug. Grot. *L. 2. de J. B. & P. c. 2. §. 21.* Quod vero per antiquas Romanorum leges militibus uxores circumducere non licebat, hæc erat causa, ne animi uxorum comitatu elangvescerent. Conf. Rosini *Antiquit. Roman. lib. 2. c. 12.* DN. D. Becmannus in *Parallelis Politicis c. VII. §. 9. p. 425.* Ceterum nobis haudquaquam displicet quorundam hac in re distinctio inter tempus mundi multiplicandi & multiplicati: illud si respiciamus, matrimonium ad jus præceptivum pertinet; quippe Deus præcepit, intenditque finem, multiplicationem sc. propagationem, & fructificationem generis humani, adeoque necessario debuit intendere ac præcipere conjugium, quod velut adminiculum ad finem hunc consequendum probe conducit; hoc vero si consideremus tempus, juri permittenti merito adscribimus conjugium, DN. D. Hahnus *ad Wesenbec. Tit. de R. N. n. 3. p. 96.* DN. D. Simon *in not. ad Guil. Grot. Enchiridion cap. IX. §. 5. p. 155.* Seldenus *de jure N. & G. secundum disciplinas Hebræor. lib. 5. cap. 3. p. 565.* Rebellus *de Obligationib. lib. 2. quest. 2. pag. 284.* Sanchez *de Matrimonio. Lib. 7. Diss. 80. n. 8. p. 259.* Ponce *de Matrimonio. lib. 1. c. 3. n. 5. p. 4.* Sed ingenio nostro diffidere velle ne videamur, si de rebus tam perspicuis, cuius non obviis, largius differamus: aliam, priori non dissimilem adferamus regulam: Sape actio quædam in genere (sc. in thesi) jure naturæ debita est, atque licita,

licita, quæ postea in hypothesi, sc. applicatione ad certam personam eodem jure fit indebita, & profus illicita. In thesi, ut ita loquamur, vitæ defensio naturaliter unicuique non tam concessa, quam opinionem plures, inter quos H. Grot. *l. 2. de J. B. & P. c. 1. §. 3. & 8. & c. 25. §. 7.* DN. de Puffendorff. *de J. N. & G. l. 2. c. 5. §. 2. B. DN.* Zieglerus *in not. ad Hug. Grotium lib. 1. c. 3. §. 3.* DN. D. Eisenhart *in Repraesentat. Instit. Jur. Natur. cap. XII. §. 33. & cap. XVI. §. 12. & 40.* elegerunt, quam præcepta, uti partim ex charitatis & conservationis ordine, partim ex precaria vitæ possessione, partim ex cædis propriæ periculo, non pauci id asserunt. Vid: Joh. Georg Obrechtus *de defensione necessaria c. 1. n. 23.* Christ. Kremberg: *de necessaria defensione qu. 1. num. 55.* Fr. Zoanettus *de necessaria defensione pr. 1. n. 3.* B. Oslander *in not. ad Hug. Grot. lib. 1. c. 3. O. 1. §. 3.* B. DN. Simon *in not. ad Govil. Grot. Enchirid. c. VII. §. 3. p. 121.* B. DN. D. Mauritius *in Disput. de Vitæ defensionis favore. §. IX. p. 900. seqq.* Quod si vero in hypothesi, seu relatione ad invasorem, ponderamus hanc defensionem; non dubitamus tunc affirmare, illam nec contra quemlibet, nec in quolibet eventu permissam, nedum præceptam fore. B. DN. D. Rachelius *in Tr. de Duellis §. 25. p. 952.* Fac invasorem habere imperium in invasum, idque non privatum, sed publicum, ac summum, quo casu defensio sui ne quidem licita erit, quin potius patientia mortis cadet sub obligationem: quia, meo vius bono multorum majus bonum præferre, ipsum naturæ jus imperat. Morti enim subiicere Reipublicæ caput, cum cujus salute tot hominum vota & magna felicitatis publicæ spes connexa & copulata est, nullâ lex permittet, cum unico hoc actu securitas & tranquillitas omnium Rerumpubl. funditus everteretur. H. Grot. *l. 1. de J. B. & P. c. 4. §. 7. & l. 2. c. 1. §. 9.* DN. D. Thomasius *in Instit. jurispr. Divinae lib. 2. c. 2. §. 89.* Velthemius *in introd. ad H. Grot. l. 2. quest. 9. p. 607.* Quæ de causa detestamur Fernandi Vasquii *lib. 1. Controv. cap. 18.* Julii Clari *Recapt. sentent. lib. 5. §. homicidium. n. 30.* Cardinalis Tuschii *Conclus. CXXXI.* aliorumque sententiam, prolixè contententium, defensionem quoque eruentam esse licitam adversus omnes,

mnes, eoque etiam adversus Principem, ipsumque posse interfici, quando contra omne jus vellet offendere privatum & ipse privatus aliter effugere non possit. Sed mala; causæ adferunt rationes pejores, nempe eum principem, qui innocentem invadit, desinere principem esse ipso facto, & porro naturalem rationem, subjectionis respectum excludere. Verum neutra sufficit tam arduo ac periculoso negotio; non prior: quia ut dominia, ita & imperia non amittuntur delinquendo, nisi lex id statuat. Quæ autem hoc de Imperio statueret Lex, ut delicto in privatum amitteretur, nusquam reperta est: nec repertum iri credimus, summam enim rerum confusionem induceret. H. Grot. *lib. 2. de J. B. & P. c. 1. §. 9.* Neque posterior: quia semel subiecto nec poenitere licet & mutare voluntatem sine perfidiæ crimine, nec casum hunc eximere propter translationem juris sui in imperantem privative factam, atque adeo jus resistendi in præsentissimo etiam discrimine excludentem, ne si licentia resistendi remaneret, aut aliquo eventu revivisceret, ipsas Respublicas in extremum conjiceret periculum. H. Grot. *l. 1. de J. B. & P. c. 2. §. 2. n. 3. & l. 2. c. 15. §. 14.* Reliqua pensulatus iam examinare, nostri non erit instituti, Conf. hic quibus libuerit, DN. D. Thomassium *in Instit. Jur. Divin. l. 2. c. 2. §. 88.* DN. D. Becmannum *de pietate subditorum erga Principem, cap. 2. §. 8.* D. Hedingerum *in conspect. J. N. tit. 36.* E moralistis vero Johann. de Dicastillo *lib. 2. tract. 1. Diss. 10. Dub. 2.* Filliuccium *in Quæst. Moral. Tom. 2. Tr. 29. n. 38.* Anton. Cordubam *lib. 1. qu. 38. dub. 1.* quorum dogmata non promiscue probamus, ceu exactius illud de Moralistarum innocentia singulari ostendemus specimine, hic vero meliora docentes, tantum commendavimus.

§. XIII. Verum rumpendæ tandem sunt moræ, in hisce regulis commissæ; Plures enim addere disputationis nostræ scopus haud permittit, nec præsentis argumenti fert ubertas. Accedit, quod ex illis sat perspicuum judicatu fuerit omnibus, quæ juris naturalis applicatio esse debeat, ut ea separentur negocia, quorum originem, aut modum jus positivum, sive Divinum, sive hu-

manum, sibi vindicat, & quomodo hinc à naturalibus, illinc à supernaturalibus & civilibus præceptis, morum ac officiorum petenda sint discrimina. Nunc inoffenso pede progrediamur ad Jurisprudentiæ naturalis & utilitatem & universalitatem brevibus perlustrandam. Utilitas præcedit, tanquam cognitu facilior, atque artium cultoribus potior observatu, licet enim ex utilitate mensuram non accipiat Jurisprudentia naturalis, nihilominus pro more omnium disciplinarum docet, quid ex usu sit, non particularis tantum unius aut alterius societatis, sed totius generis humani, seu magnæ illius universitatis hominum, quam Hug. Grotius bene explicat in *Prolegom.* §. 17. Unde in omni bellicis que statu præstabilem ejus valere scientiam idem Grotius præclare ostendit, in *Proleg.* §. 1. 2. Et certum hinc redditur peccare, graviterque decipere studiosam juventutem, quotquot absterrent eam, ab indagazione juris ex primis hisce & nitidissimis fontibus, jubentque legitimam scientiam ex Doctorum commentariis solum depromere. Quid enim hoc aliud est, quam relicto Originali (liceat his artificum uti verbis) ex copia velle sapere, aut spretis aquarum fontibus bibere ex putidis lacunis. Vid. Joh. Tesmar in *Comment. ad H. Grot. pag. 4.* Imo neminem fugit, ex quibus præceptis prima legum Romanarum cunabula, totumque Pandectarum opus fuit compositum. Nam veteres Jcti, etsi tantum non ubique admirabilis sui ingenii exempla exhibeant, in conclusionibus juris naturalis felicissime derivatis: ad fontes tamen & principia earum quod attinet, veluti Arethusæ aquæ magnam partem ea videntur deliruisse. Quibus inventis atque erutis, nisi nos omnia fallunt, magno cum fructu versari in Jurisprudentia naturali is poterit, qui in conclusionibus dextre deducendis aut necedendis illas antiquorum Jctotum reliquias, per Digestorum libros undique dispersas adhibita judicii lima collegerit, atque à novaturientium contemptu vindicaverit. Inter ceteros egregium hoc dedit consilium Samuel Rachelius, Philosophus & Jctus, si quis alius, magnificandus in *Diss. de J. N. & G. l. Thef.*

124. p. 127. Post spectatam huc usque jurisprudentiæ naturalis utilitatem commodissima se pandit ratio digrediendi ad ejus universalitatem: quippe in perpetuis hæc occupata legibus omnibus gentibus ac civitatibus, ne rectoribus ipsarum exceptis semper & ubique communis est. Et quamvis Joh. Bodinus longe felicior impugnator, quam defensor civilis prudentiæ, apud vulgus Philosophorum, parum mereatur fidei, in ea tamen assertionem vix illum deferendum esse censemus, quando in *lib. 1. de Republica, c. 8. p. m. 132.* ait: Legibus Divinis & naturalibus Principes omnes ac populi æque obligantur, quas si perumpere aut infirmare tentabunt, Divinæ Majestatis judicia non effugient. Sed veritati tam perspicuæ, multi multas effundunt nebulas, quibus lumen ei obstruant, aut si fieri possit nobis plane intercipient. Objiciunt I. Gentes totas communi omnium errore contra naturæ jura peccasse, multorumque exemplorum inductione id posse ex Historicis ostendi, quæ in compendium redacta legere cuius licet in B. Georgii Calixti *Epitom. Theolog. Moralis. p. 49.* Nos ea tantum proferemus, quæ ubi levi brachio tractata non exiguam dubitanti fidem facient. Quid namque fuit liberorum propriorum expositione usitatus olim apud Græcos, Aristoteles *L. 7. Polit. c. 16.* Philoponus in *Lib. contra Procl. de etern. mund. c. 9.* hodiè apud Ceylani incolas? Robert. Knox in *the historical Relation of, the Island of Ceylan pr. 3. cap. VII. p. 94.* Quid Laconum & Ægyptiorum furtis, Cretensium mendaciis, Tartarorum atrociniis frequentius? Quis etiam nescit, ex publicis libidinibus puellas sibi dotem quæsisisse, qua futurum bearent maritum, Justinus *lib. XVIII de Cypris. Ælianus lib. 4. c. 1.* De Lydis & de Regicinis Tartariæ Tebeth incolis similia recenset M. Paulus Venerus *lib. 2. c. 37.* Et quis fando persequetur horrenda quarundam gentium flagitia. Cum nihil tam turpè sit, quod non legislator aliquis fieri voluerit, ac genti suæ aliquando præceperit. Singula hæc diligenter expendentibus non minimam adferunt dubitationem de universalitate Jurisprudentiæ Naturalis: Resp. Esto talia & longe gravio-

ra delicta integros patrasse populos : haud tamen evertitur Jurisprudentiæ Naturalis universalitas: Siquidem a negatione observatorum principiorum naturalium male procedimus ad negationem scientiæ, de iisdem prodita. Neque enim ab obligatione legis naturalis peccatum contra eam admissum ullum eximit hominem. Unde in ejusmodi gentibus spectandum erat, non quid factum est, sed quid fieri debuerit. A facto jus distat plurimum. Non igitur ex facto jus, sed ex jure factum examinemus. Deinde non inepte alii distingvunt ad hoc dubium excutiendum, inter præcepta Legis naturalis communissima, & ejus conclusiones: illa nec possunt desinere esse vera, nec delentur è mentibus hominum; hæ mutantur & nonnunquam obliterantur, licet per accidens, ob singularem adfectuum vehementiam, pravam inveteratamque consuetudinem, in potestatem suam mores pertrahentem, ut gentes approbent, quod conclusionibus istis justis & æqui efflictim repugnat. Hinc iteramus sententiam nostram: Peccata contra Legem naturæ non tollere obligationem. Jus igitur naturale non ex utentium qualitate, sed ex se æstimandum est. Hug. Grot. *de J. B. & P. Lib. 1. cap. 1. §. 13.* Denique rata etiam perseverat B. DN. D. Simonis in hac argumento decisio, *in Not. ad Guil. Grot. Enchirid. c. 3. §. 7.* dicentis: Ex tot publicis flagitiis non sequitur, Gentes Jus naturæ ignorare absolute, qua gens sunt, dictamine rectæ rationis utens: sed potius, qua incuriosa & minus recte educata, adeoque Diaboli astutiis magis mancipata Gens sunt. Hæc ille. Ex qua limitatione constat, verissime post alios dixisse Sacratissimum Imperatorem Justinianum *Inst. de J. N. G. & C. §. 11.* Quod jura naturæ non solum apud omnes gentes peræque observentur, sed divina providentia constituta semper firma & immutabilia permaneant. Neque porro negotii multum nobis faceffunt, evicturi (2) jurisprudentiam Naturalem ideo non fore universalem, quod finem suum, nempe pacem universalem inter homines haud consequatur, cum tamen a fine optima in moralibus sit probatio & dijudicatio H. Grot. *de J. B. & P. l. 2. c. 7. §. 2.* Resp. Quo

minus hæc spes de pace universali concepta nos decollat, ea faciunt adinivula, quæ ad illam ab eruditis viris identidem proponuntur: Ex his H. Grot. in *Proleg. de J. B. & P. §. 24.* extollit modo justitiam, dicens: si justii essent homines omnes, fortitudine militari non indigerent; modo Christianismum tanquam summum iustius subsidium, commendat *in lib. 1. c. 2. §. 8.* his verbis: certum est, si omnes sint Christiani & Christiane vivant, nulla fore bella. Num vero hinc statim concludendum sit: Ergo nullum inter homines bellum non ex vitio nascitur, aliorum disceptationi permittimus. Conf. B. DN. de Puffendorff. *de J. N. & G. l. 2. cap. 2. §. 9.* Alterum pacis universalis velut instrumentum Franciscus Burgersdickius in *Idea Politica sub fin. Probl. 1.* statuit imperium Oecumenicum, quod sub se complectatur omnia orbis imperia, & cum ab eo fluerent, & cives, & agricolæ, & milites, & gubernatores, & opes, & victus, & amictus, & arma & omnia tam ad pacem, quam bellum necessaria, & in confesso apud omnes bonos Oeconomus sit: Pacem bello meliorem: omnesque homines natura appetere id, quod est melius, & fugere deterius: hinc consequi imperium œcumenicum posse (si velit ut debet) pacem Politicam e vestigio procurare ac æternam, sinceram, stabilemque in secula tum inire, tum conservare. Hactenus Burgersdickius. Sed alii recte verentur, ut tale imperium de præsentii rerum statu sit expectandum, in quo homines locorum distantia & ingeniorum varietas ab ejus nexibus facile solveret. Quemadmodum navis aliqua ad eam magnitudinem pervenire potest, quæ regi amplius nequeat, ita hoc imperio œcumenico, universum hominum genus complexo, certissime accidet, si unquam extitutum esset. Vid. Hug. Grot. *de J. B. & P. l. 2. c. 22. & 13.* Idem in *Apologet. c. 5.* D. Hermann Conring. *de Dominio eminente tb. 30. & Tr. de pace perpetua inter imperii ord. sect. 2. Conclus. 17.* DN. D. Hertius in *Element. Prud. Civ. pr. 2. Sect. 3. tb. 40.* Tertium aliquoties dictæ pacis universalis remedium DN. D. Samuel Rachelius *de J. N. & Diss. ult. tb. 119.* quærit in Collegio aliquo Feccialium, communi gentium conventionione instituto, in quo

controverſiæ inter gentes ortæ primo omnium cognoſcantur, diſceptentur, & judicentur. At ita bellum non totum abrogatur, ſed tantum ejus frequentia. Quod ſi enim gentes cauſa cadentes, forte judicatum facere nolint, aliisque modis Collegii hujus autoritati & decretis contumaciam ſuam obſciant, etiamnum bello ipſa exſequendi neceſſitas viam aperit. Zucheuſ de *Jure & Judicio ſociali inter gentes pr. 2. ſect. I. pag. III.* Quod ſuper eſt, haſ ideas bonarum mentium admiramur, & ceu ſœtus meliorum temporum exoptamus. Nos interim judicamus, vitam in tanta morum honeſtorum egeſtate ira a quolibet inſtituendam eſſe, ut alio juris gentium & civilis imperio non ſit opus: vivendum pacifice, ne opus ſit bello: ſuum cuique ultro tribuendum, ne prætoris coactionum remediis indigamus: Fateamur veritatem, honeſte & amice converſemur & nullis opus erit litibus.

CAP. II.

De Variis Juris Naturalis Hypotheſibus.

§. I. *Fons errorum juxta ſententiam DN. D. Hoffmanni. Applicatio ad præſens negotium. De Hypotheſibus in genere, quarum (1.) deſcriptio. (2.) Conditiones adferuntur. Hypotheſes J. N. Fundamentales diſtinguuntur à primo principio Practico. 2. Utrum hoc etiam præcepta privatorum comprehendat? Occaſione hujus diſſeritur de partibus familiarum ſegregum, prout illorum præcepta debuerunt vim habere Legum. Principium hoc: Deo parendum tanquam minus adequatum, caute adhibendum*

eſt in Jurisprudent. Naturali.
 §. II. *Hypotheſis de L. Dei aterna ex Thoma aliisque Moraliftis exponitur. Conſenſus quorundam Theolog. Evangel. hac in parte oſtenditur, imprimis recentiorum. Ejus reſutatio ſuſcipitur. Occaſio erroris e Ciceronis & Auguſtini orta teſtimoniis. Autorem Legis eſſe imperantem, docetur, atque hac ratione Lex Dei aterna deſtruitur. DN. D. Thomæſſi & DN. Keſtneri deſiſio laudatur. Cautio H. Grotii. Ubi nulla dependentia, ibi nulla obligatio, Borgeſius. Ex ſententia Proteſtantium Theologorum*

Lex Dei aeterna est Lex improprie dicta. Rationes duae ex Meisnero adducuntur. Impugnatores Legis aeternae a suspicionne Atheismi vindicantur, ejus vero propugnatores gentilismi accusantur. Hunc in finem Seneca est allegatus.

§. III. *Hypothesis de sanctitate Dei atque justitia adfertur. Autores inferuntur. Refutatio illorum. Extra hominem non quarendum est juris naturae fundamentum. Confusio Theologiae notatur cum jurisprudentia naturali. Hypotheseos & insufficiencia & inevidentia indicatur. DN. Jageri solvitur objectio. Voluntas Dei non abstrahenda est a sanctitate & Justitia. DN. Mulleri deductio ad absurdum excutitur. Inevidentia Hypotheseos ulterius deducitur. Sanctitas enim & Justitia Dei ex lumine rationis tantum confuse cognosci potest de via negationis, perfectionis & causalitatis remissive. Q. Quomodo virtutes ac perfectiones Deo tribuantur? Dissidentium argumenta I. Ab exercitio juris in res creatas, a Numine suscepto. Resp. A jure Dei ad jus hominum non*

valet consequentia. Fundamentum juris Dei vel in beneficio, vel in maleficio hominis quaeritur.

Q. Num Deus hominem sine culpa in nihilum redigere possit? II. a Dei imitatione, in sanctitate & justitia ejus observanda, Resp. Gradus imitationis non potest simul norma Legis esse. Q. Utrum sanctitas ad statum praesentem pertineat? Theologis relinquatur.

§. IV. *Alberti Hypothesis de imagine Dei exhibetur. DN. Paschii benignum de ea. Judicium Burmanni consensus. Rationibus his rejicitur I. quia ignota lumine natura. Puffendorffii Testimonium. Notitia, quae de statu integritatis Ethnicis affuit, non ex ratione, sed traditione fuit. II. quia minus sufficit probandis hominum ac civium officiis. Distinct. affertur inter summa L. N. capita & inter praecepta ejus particularia. H. Grot. defenditur. Q. An nulla LL. naturales in statu integritatis viguerint? Neg. contra Guil. van der Meele. Object. ejus solvitur. D. Musaei refutatio allegatur. Q. Num philosophia sit restauratio imaginis divinae? Resp. Per distinct.*

inter

inter objecta Divina & Humana, ut naturalia & supernaturalia & inter civilia ac spiritualia.

§. V. Hypothesis DN. Nitscbii ostenditur de cultu divino. Consensus Zentgrava. DN. Hedingeri tria principia J. N. enarrantur. Cui praevisse Hoppe- rum, & Hug. de Roy simul indicatur. Judicium de hac hypothesi. Officia, non principia J. N. monstrat. De necessitate Religionis in societate humana differitur, reliqua enim officia ex Natura stimulis fluere monemus. Testimonium Opalensckii traditur. Hac occasione de tribus Juris praeceptis Justinianeis agitur. Sententia DN. J. S. Strykii assumitur, quod ex jure praesistente oriuntur. Primum de vita honesta explicatur juxta mentem D. Amesii, & Cumberlandi. Neque tertium admittitur de suo cuique tribuendo contra D. Strimesium.

§. VI. Seldeni traditur hypothesis jus natura secundum praecepta Noachi declarantis. Origo illarum dubia. Frischmuthii judicium. Flavii Josephi silen-

tium de illis observatur. Hujus Hypotheses indicatur insufficiens. Alia producitur hypothesis de communitate actuum humanorum cum actionibus brutorum Autores adlegantur, qui jus bestiale statuunt. D. Medii adoptatur refutatio. Consensus in eo Suarezii. Abstinentia tamen brutorum, a quibusdam actibus debentari debet homines. Tres causa designantur, propter quas jus commune homini cum brutis tributum. Nota Hypothesis profertur de Utilitate. Hujus Patroni fuere Carneades & Epicurus: Illum Laetantius & Grot. refutarunt; Hunc Cicero. Sed iterum a Gassendo defensus. Puffendorffii & Illustr. DN. Cocceji de hac judicium remissive. DN. Thomasi distinctio inter utilitatem propriam & communem totius generis humani ad controversia decisionem adhibetur. Subordinatio utilitatum commendatur. Latrones hanc violare ex Grotio probatur. DN. Mauritiu dubium solvitur: Omne naturaliter justum est utile, non tamen contra.

- §. VII. Hypothesis Rachelii narratur de providentia Dei. Non tamen admittitur, tum quia posterior re probata, tum quia minus adequata. Per singulos providentia Divina actus ostenditur, nullum horum aperire J. N. fontem. Progressus ad Velthufii opinionem, ex fine mundi ejusque ordine jus nature eruentis instituitur, atque hac iterum refellitur, tum ex capite obscuritatis, tum etiam insufficientia. Q. Num mundi creatio cognosci possit ex Lumine Nature? Resp. Non apodictice, sed probabiliter. Fines rerum creatarum communes; non tamen cujusque rei proprios eodem modo investigamus. De insufficientia differtur partim e confusione ordinis natura atque humani, partim ex multorum actuum indifferentium inclusione orta. DN. Thomafius laudatur.
- §. VIII. Hobbesii designatur Hypothesis, partim de conservatione sui, partim de statu belli concepta. Dubium de pace excutitur. Non enim communem intelligit Hobbesius, sed tantum particularem. Re-

futatio, quia prior brutorum regit instinctus; posterior ex humano genere facit finus. Bellum Naturale adversatur cognitioni naturali. Seneca mitior assumitur sententia. Hobbesii Refutatores enumerantur. B. Puffend. vindicatur contra Strimesium, quasi cum illo statum quoque naturalem bellicosum defenderet. Lex Nat. magis corruptum quam integrum statum supponere demonstratur, atque etiam ex Decalogo illustratur.

- §. IX. Hypothesis de intrinseca actuum humanorum moralitate adfertur. Auctores illius enumerantur. H. Grotii consensus. Actus humani nequeunt ex suapte natura morales esse. I. ob indifferentiam suam. II. ob periculum circuli sophistici. Deum juri natura non subesse contra Mevium assertitur. Petri Poireti judicium probatur. Regula vero Moralistarum rejicitur.
- §. X. Recepta denique Hypothesis de societate exhibetur, una cum ejus impugnatoribus paulo recentioribus. Definitio socialitatis prelixior & brevior

admentem DN. D. Thomasi
 subicitur. Defensores hujus
 hypotheseos Puffendorffius,
 D. Hertius, aliive adducuntur.
 Vera illius conditiones secun-
 dum Culpisium applicantur.
 Confusio inter societatem hu-
 manam & socialitatem. It.
 inter jus natura & jus morale
 perstringitur. Viri cujusda Illu-
 stris Objectiones solvuntur,
 Nim. I. a renunciatione custo-
 dia societatis. Resp. Illa fieri
 nequit ob connexionem istius
 custodia cum natura humana.
 Exemplum Eremitarum nihil
 probat. Nemo enim & horum
 sibi sufficit. E. Verulamio indi-
 cantur solitaria vita incom-
 moda. Quinimo & Viri Illu-
 stris sententia in periculum
 conjicitur per atheorum e-
 xempla, quos dari experien-
 tia docemur. II. Ab exemptione
 quorundam delictorum, posita
 societatis custodia. Resp. Non
 socialitas, sed societas potest
 mater esse scelerum. Siquidem

illa Deum habet autorem:
 quem neque Grotius, neque
 Puffendorffius a jure natura
 excluderunt. Latronum coetus
 vix nomen societatis merentur.
 H. Grotius contra Viri Illustris
 reprehensionem defenditur.
 Seneca testimonium. III. Ab
 exclusione quorundam officio-
 rum erga Deum, semet ipsum,
 & bruta. Resp. Singula si non
 directe, indirecte tamen & sa-
 tis evidenter probantur ex so-
 cialitate. Religio enim societa-
 tum est vinculum: Neque in
 solitudine homo sociabilis esse
 desinit. Bruta sunt societatis
 humanae instrumenta. Elegan-
 tissimum DN. Borgefii testi-
 monium. IV. a vita Adami ar-
 gumentum petit D. Mauri-
 tius. Resp. absentia actualis
 societatis non tollit socialita-
 tem. Cujus intuitu officia et-
 iam prestitisse Adamum de-
 monstratur. De reliquis argu-
 mentis remissive.

§. I.

Fontem errorum esse innumerabilem, quod homo limites
 intellectus sui nesciat, sed ultra ipsos promoveri scientiam
 velit, Vir Excellentissimus DN. D. Fridericus Hoffmannus,
 Medicus & Philosophus de Univerſa Republica literaria &

in primis de Academia nostra meritissimus ac indies de bono publico insigniter merens, egregie nos instruxit, ac fideliter commo-
nuit in *Theſibus Selectioribus Tb. 33.* Atque hanc longe verissimam esse assertionem, ipso comprobata eventu, omnes experiuntur, qui fata Jurisprudentiæ naturalis modo lugent, modo confusos ejus limites cum cura separant. Quod enim cuilibet male sana sua dicitur opinio, pro jure naturali crepat, aliisque obtrudere studio laborat omni ac industria. Ita pro libidine sua depugnant nonnulli juris naturalis interpretes, tanquam pro rectæ rationis dictamine, quibus perinde licet, quodlibet. Cum igitur intuita admodum hæc via sit, lubrica & periculis quam plenissima: non prurientis rationis foetum enitemur, si in veritatis lance, varias, quibus ipsi in jure naturali investigando sese summopere oblectant, hypotheses in præsentia expendentes, turbatos jurisprudentiæ naturalis fines restituamus. Ut ex animi sententia nostrum succedat propositum, ante omnia declaranda nobis est natura hypotheseos: hac notatur certa propositio, sub qua omnia ac sola præcepta & interdictiona Juris naturalis, velut sub communi quodam axioma probationis gratia comprehenduntur. Cujus iterum tres conditiones probe sunt observandæ ac inspiciendæ (1) veritas, i.e. ut cum re ipsa conveniat, mentem convincat, nec falsam propositionem aliquam contineat, (2) sufficientia, ut ex ea omnia & sola juris naturalis officia probari, delictorum vero contra illud commissorum sceleritas demonstrari possit. (3.) Evidentia, quæ voluntatem Dei, sive præcipientem sive prohibentem tam clare ostendat, atq; perspicue, ut abstrahentibus a supernaturali revelatione satis constare possit, quid eis secundum jus naturale faciendum, quidq; omittendum sit, propter manifestissimam ipsius hypotheseos cum propositione illata connexionem. His autem conditionibus recte perpensis, cuivis liquet, cum hypothesi juris naturalis fundamentali non confundendum esse primum, quod appellant, Principium practicum: Imperanti parendum, quia omnia jura tam naturalia, quam positiva ex eo declarantur, probantur ac defenduntur, ne præceptis

patriis, dominicis, aut si quæ sunt similia, exclusis: quanquam à potestate legislatoria non veniant: ei tamen subjici possunt. H. Grot. *de J. B. & P. lib. 1. c. 1. §. 14.* Alioquin Patresfamiliarum, qui segregem agentes vitam, cum in civitatem nondum coivissent, sicut Regum instar familiæ suæ eos imperasse, ita ferre Legem potuisse ex Aristot. *l. 1. Polit. c. 2.* etiam cognoscimus, ne id ex sacræ historiæ monumentis repetere sit necessarium. Conf. DN. D. Hermann Conringius *in lib. 1. de Civili Prudentia c. 6. p. 83.* Quod autem ad istud principium attinet: Deo pare; cum omnibus quidem ingenis J. N. cultoribus ingenue fatendum, idem pertinere ad Jurisprudentiam naturalem, quippe Jus naturæ non potest intelligi sine Deo, & qui naturam cognoscit, non potest non opificem ejus Deum, cognoscere; Non tamen id adæquatum esse, quia perinde jurisprudentiæ Divinæ revelatæ in exponendis & applicandis Legibus positivis quam maxime inservit. Ne diu nimis in limine subsistamus hujus capituli, lectorem nostrum remittere in posterum jubemur ad Celeber. DN. D. Thomalium in *Instit. Jur. Div. l. 1. c. 3. §. 34. seqq. & c. 4. §. 2. seqq.* qui in juris hujus explanatione atque solerter instituta ab aliis juribus distinctione operam accuratissimam præstitit & longe felicissimam.

§. II. Expositis, quantum instituti nostri poscebat ratio, hypothesisum conditionibus, proximum erit, secundum has selectum inire, atque de singulis pro ingenii nostri viribus judicium ferre, an recipiendæ, an potius rejiciendæ sint. Faciemus autem a Moralistarum hypothesisi initium, quod nomen scriptoribus Pontificiis in hoc genere non prorsus inutilem præstantibus operam, casuum frequentia excitatis, cum aliis potissimum tribuimus. Ex illis integra legio educi posset, mascule propugnatura Legem naturæ esse expressionem, participationem & manifestationem Legis æternæ, adeoque fundamenti loco hanc sit collocatura, nisi vereamur, ne jactantiæ labem temere nobis aspergamus. Fidem insuper assertionis nostræ facturis; celebriores tantum proferre, nemo saniorum Philosophorum nobis prohibuerit,

fanniones enim Moralistas non allegatione, sed contemptu dignos arbitantes vix attendimus. Sic vero Thomas de Aquino, Moralistarum facile Princeps *in 1. 2. qu. 93. art. 1.* Lex æterna est ratio divinæ sapientiæ, secundum quam dirigit omnium creaturarum motus & actiones in fines suos. Clarius mentem Doctoris Seraphici exprimit Gregorius de Valentia *Tom. 2. Disp. 7. qu. 4.* in definitione legis naturalis: 'Lex naturalis est naturale rationis nostræ iudicium, seu dictamen, quo per lumen nobis AB ÆTERNA LBGE impressum & inditum evidenter cognoscimus, ea esse facienda, quæ ita sunt recta, & naturæ nostræ consentanea, ut ea negligere sit deforme, & naturæ repugnans, & contra ea esse vitanda, quæ facere turpe sit, & naturæ rationali minime congruum. Cum his reliqui omnes nunc consentiunt, ut evolventibus illorum scripta, in quibus laudabile præbent modestiæ exemplum, rationibus inter se certantes, non, qui nuper adeo literas inquinare cœpit, conviciis turpi foetu impotentis animi, H. Grotius *in Proleg. de J. B. & P. §. 53.* satis patebit. Quare laudamus hac in re Martinum Becanum *Pr. 1. Theol. Scholast. Tr. 3. c. 7.* Angelum de Clavasio *in Summa C. C. sub voc. Lex. p. 309.* Joh. de la Crux *in Directorio Conscient. pr. 1. art. 1. §. 1. p. 2.* Didacum Ruitz de Montoya. *Disp. LVIII. sect. 6.* Joh. Albertinum *Tom. 1. Theol. Scholast. qu. 18.* Ludovicum Gammachæum *in Tr. 3. in 1. 2.* Joh. Henricum a Gandavo *in Quodlibet 2. qu. 12.* Franciscum Svarezium *in Opusc. de Justitia sect. 4.* Martinum Esparzam de Artieda *in lib. 3. de Actionibus Moralibus qu. 19.* Joh. de Rada *in lib. 2. contr. inter Thomam & Scotum 20. p. 502.* Imo inter Evangelicos Theologos non desunt strenui hujus opinionis propugnatores, quorum tamen dare catalogum nec libet, nec licet: Tantum e recentioribus quorundam mentionem injicere, novitatis cupidi nos impellunt, quibus ante oculos locamus D. Velthemium *in Introduct. ad H. Grot. lib. 1. c. 1. §. 5. seqq.* DN. D. Jægerum *in Tr. de Lege Æterna quest. 1. seqq.* D. Joachim Zentgrav. *in Summa J. Divin. sect. 1. §. 15. p. 28. & 29.* Adrianum Heerbordum *in Disputationibus ex Philosophia selectis. Disp. 40. de L. æterna §. 2. p. 152. & 153.* ubi ita

differit: Ut in Deo est ratio rerum creandarum, quæ dicitur idea, sic etiam est in ipso ratio rerum gubernandarum, quæ dicitur Lex æterna: Verum hæc hypothesis, quantamcunque vèritatis & devotionis speciem præ se ferat, ac multitudinis habeat præsidium nondum solide probata, sed nimis audacter efficta est à Moralisticis, aliisque Ddbus, quos vel Ciceronis gratia oris, vel summa augustissimi Patrum Augustini decepit autoritas. Cicero quidem *in lib. 2. de Legibus* ait: hanc video sapientissimorum fuisse sententiam: Legem neque hominum ingeniis excogitatum, neque scitum aliquod esse populorum, SED ÆTERNUM QUIDDAM, quod universum mundum regeret, imperandi prohibendique sapientia. Et paulo post addit: Nec si regnante Tarquinio nulla erat Romæ scripta Lex de stupris, idcirco non CONTRA ILLAM LEGEM SEM-
PITERNAM Sextus Tarquinius vim Lucretiæ intulit. Augustinus autem *in lib. 22. contra Faust. Manicheum, c. 27.* definit peccatum per id, quod est contra legem æternam. Eandem quoque *in lib. 5. de Civitate Dei. cap. 9. 10. & 11. & in lib. 6. cap. 21.* non obscure exhibuit. Sed enim hanc sive Pagani Oratoris in rebus divinis cæci, sive Patris ab erroris periculo non exempti, sive Moralistarum, ut multa laudanda, ita quamplurima condonanda propONENTIUM, sententiam tutius eliminamus, quam amplectimur. Siquidem Legis cujuscunque auctor semper imperans esse debet, quod Legum omnium inductio satis superque evincit. Deo autem nihil par habetur, nedum superius imperio occurrat, a quo legem acciperet, independentia sua quam tutissimus. Quamobrem deficiente Legislatore, per se evanescit Lex æterna. Conf. Celeberr. DN. D. Thomasius *in Jurisprudencia Div. lib. 1. c. 1. & cap. II. §. 74. not. b) cap. III. §. 5. & cap. IV. §. 8. not. a) §. 21. & 22.* Quam optime huic ad stipulatur DN. D. Henricus Ernestus Kestnerus, ingens Rintelensis Academiæ ornamentum *in Dissert. de Statu jurisprudentia, necessariaque juris naturalis & civilis connexione §. IV. p. 7.* Frustra, inquit, hic ad æternam aliquam legem confugitur, ita enim aliquid esse ante vel supra Deum fingeremus, quod absurdum, nec refutatione di-

gnum arbitramur. Dubio procul Hug. Grotium jam olim hæc movit absurditas, ut a partibus Moralistarum, quorum magnus fuit admirator, plane deficeret, *in lib. 2. de J. B. & P. c. 11. §. 4. n. 1.* ubi præclare dicit: Deum nulla constituta lege obstringi posse. Nam obligatio Legis, qua Deo nos paremus, ex ejus divina omnisufficiencia & supereminencia oritur, ac nostra dependentia confirmatur, ut sine exceptione præstemus aut omitramus, quod ipse jungit. DN. Goedhardus Borgeſius *in Enodatione Juris N. c. 1. §. 9.* Sed contra Moralistas hæc dicta sufficiant, Legem Dei æternam pro Lege Dei proprie dicta habentes. DN. D. Oſiander *in Typo L. N. Th. 21.* Interim malæ etiã causæ præbent indicium Protestantes Theologi, quando ipsi in Lege æterna defendenda fateri solent, illam esse improprie Legem, Balthaf. Meisnerus *in Tr. de LL. p. 25.* DN. D. Velthemius *in Introd. ad H. Grot. c. 1. §. 22. p. 54. & 55.* D. Zentgravius *de O. L. N. art. 4. §. 12. p. 103.* D. Hildebrandus *de Lege Dei æterna. §. 39.* Sic enim nebulae falsi dissipantur a luce veritatis, ut pariter hostibus ejus illucescat, qui rationibus hisce convincuntur (1) quia hæc Lex æterna eadem esse debet cum Legislatore suo: cum nihil in Deo sit, nisi ipse Deus; Ita Deus mentiri nequit non ob Legem a superiore latam, sed quia cum ipsius essentia, quæ veritas est, mendacium pugnat, quoniam ad illud confugere nota infirmitatis est, tam omnipotentii Numine prorsus indignæ, H. G. *1. 3. de J. B. & P. c. 11. §. 15.* (2) quia destitueretur obligatione. Quod si enim Deum obligaret, ipse desineret ens esse liberrimum, prout quælibet obligatio privationem secum trahit pristinae libertatis. Tanta parit incommoda hypothesis de Lege Dei æterna male electa, & pejus defensa. Quibus diligenter expensis, impugnatores legis æternæ ab acerbissima Atheismi suspicionem liberantur, temere prodita in DN. M. Georgii Lani *Dissert. Polit. de sex speciebus juris. §. 4.* Ita enim omnis imperfectio a Deo removetur, & summa ipsius libertas pie asseritur. Cum e contrario Legem Dei æternam tanto tuiti fervore, perspicue demonstrant, quam minoris faciant Dei majestatem, atque dogmate suo

senſim Gentiliſmum reducant, cujus rei teſtimonium e Seneca
lib. de Providentia c. 5. p. 100. petere licet, dicentis: Scio omnia cer-
 ta, & in æternum dicta lege decurrere. Et paulo poſt: Ille ipſe
 omnium conditor ac Rector ſcripſit quidem fata, ſed ſequitur:
 SEMPER PARET, ſemel juſtit.

§. III. Inquirendum ulterius eſt, an radix & fons juris na-
 turalis ſit Dei ſanctitas atque juſtitia, ut quicquid cum illa conveniat,
 id jure naturali præcipiatur: quicquid eidem diſconveniat, hoc ju-
 re naturali prohibeatur? Verum ne cum turba Moralistarum no-
 bis res ſit, huic ſententiæ dabimus advocatos, Philippum Me-
 lanchtonem, communem quondam Germaniæ Præceptorem in
Epitome Philoſ. Moral. p. 99. & 100. docentem legem naturæ radium
 eſſe ſapientiæ & juſtitie diviniæ. DN. D. Jægerum Theologum &
 Philoſophum Tubingensem in *Tr. de Lege Natura qu. 6. n. 9. p. 131.*
 ubi inquit: Juris naturæ fundamentum eſt ipſa ſanctitas & juſtitia
 Dei. Gemina apud DN. D. Zentgravium deprehendimus, perti-
 nacem hujus opinionis deſenſorem in *Tr. de O. J. N. art. 4. §. 2. ſeqq.*
p. 88. & 89. & in Summa J. D. art. 1. ſect. 1. §. 13. 14. & 15. p. 25. ſeqq. At
 non opus habemus, ut cum illis extra hominem progrediamur, quia
 id, quod quærimus, in ipſo acquiremus. Deinde harum perfectio-
 num divinarum plenior explicatio ſpectat ad Theolog. revelatam,
 nec ſine ſumma finium confuſione Jurisprudentiæ naturali infe-
 ritur. Denique in ipſa hypotheſi & ſufficientia & evidentiâ de-
 ſiderantur. Equidem ſufficientia, quoniam talis convenientia cum
 ſanctitate & juſtitia Dei fundamentum quoque præſtat legibus di-
 vinis moralibus ſtrictè dictis & poſitivis; at nos illud poſcimus, e
 quo præcepta & interdicta juris naturalis adæquate eruantur. Ne-
 que juvat DN. D. Jægerum *l. c. p. 132:* hic excepiſſe Divinam ſancti-
 tatem non formaliter eſſe voluntatem divinam, ſed aliquod attri-
 butum illam antecedens adeoque etiam ſuper eſſe diſcrimen inter
 Legem Divinam naturalem & poſitivam: Sed hoc pacto non uno
 eodemque gradu erit ſanctitas in Legibus Dei, quas poſitivas ap-
 pellamus, prout eſt in iis, quas naturales vocamus. Neque abſtra-

ctio.

tionem perfectionum divinarum admittere hic possumus, quæ in signo rationis sanctitas concipitur Dei voluntate prior esse. Aut enim ejusmodi conceptus fundamentum in re habet, aut eo caret: Si illud, in Deo prius & posterius erit, quod æternam ejus tollit essentiam; sin hoc, jus naturale pro fundamento agnoscit mentis nostræ commentum. Merito igitur, tanquam inepta, attributorum divinatorum abstractio rejicitur a Celeberr. DN. D. Thomasio nostro in *Inst. Jur. Div. lib. 1. c. 2. §. 74. seqq. & cap. 4. §. 24.* Ex hac enim omnino accidit, ut libertatem voluntatis divinæ parum convenienter reliquis Dei attributis exponentes, ita concluderent: Si ex voluntate Dei præcipientis, aut prohibentis bona vel mala essent opera, sequeretur, ejusdem voluntate eadem quæ nunc bona mala & peccata esse, quæve jam mala, eadem bona & honesta esse posse. Vid. Franciscus a Victoria in *Relection. de Homicid. n. 3. 4. seqq.* & DN. D. Joh. Jacob. Müller in *Instit. Moral. pr. I. c. II. §. 10. p. 103.* Quippe supponunt Deum male dispensare de libertate sua posse, saltem in signo rationis; cum tamen optimum Numen quando libere vult, sancte agit: Neque potest sancte agere, nisi ex libera voluntate. Sed in viam redcamus. Evidentia quoque in modo dicta deficit hypothese, quia lumine rationis non distincte, sed confuse tantum sanctitatem & justitiam Dei cognoscimus, & sine S. Scripturæ auxiliis in dextra ejus applicatione, & ex ea paganis etiam necessaria officiorum & vitiorum demonstratione plane caligamus, non dissidente id nobis DN. D. Jægero, qui insuper habitæ enim separatione *l. c. p. 132.* argumentis aliis indigus ad S. Scripturæ dicta quam sæpissime se convertit. Silemus viarum negationis, perfectionis, & causalitatis salebras, quod sciamus a nemine clarius monstratas præterquam a Celeb. DN. D. Thomasio in *Inst. Jur. Div. lib. 1. c. 3. §. 54. seqq. p. 109.* quibus Scholastici Doctores fere immoriuntur, minus ponderantes secundum ἀνθρώπων ἀρετῶν virtutes ac perfectiones in hominibus deprehensas deinceps Deo tribui. De figura illa in rem nostram apposite scripsit Hug. Grot. *n. 2. de J. B. & P. c. 13. §. 3.* Sancti scriptores de Deo sæpe loquuntur

tur *de Deo & magis secundum id, quod videtur nobis, quam quod est. Ab hac interim persuasione argumenta dissentientium nos minime deterrent, quorum, (1) Si Deus jus in res creatas exercet secundum justitiam & sanctitatem suam: Ergo utraque harum norma erit Legis naturalis. Resp. A jure Dei ad jus hominum naturale male infertur argumentum, quoniam illud est eminentissimum, hoc vero certis limitibus ac finibus circumscriptum, quos transgredere piaculum. Conf. DN. de Puffend. in l. 2. de J. N. & G. c. 3. § 5. Tantum enim jus est Dei in hominem, ut creaturam suam, secundum quod illi id ipsum esse, quod dedit, auferre potest, eumque in nihilum redigere vitæ necisque Dominus. Quandoquidem jus istud Dei nititur vel ipsius beneficio, vel hominis in Deum maleficio. Henricus Kipping in *Diatriba posth. de jure Dei in homines*. §. 8. p. 297. Unde licet sine culpa hominem nunquam puniat & affligat, at tamen non sine causa, aut culpæ expertem, destruere potest. Quominus autem hoc a Dei omnipotentia vereri quis habeat, summa illius impedit benignitas, qua instigante creator semper est creaturæ suæ curator, teste Imperatore Justiniano in *Nov. 39. pr.* (2) Si ipse Deus sanctus vult esse homines sanctos atque justos, Ergo ejusmodi perfectiones erunt norma Legis naturalis. Resp. Gradus imitationis non æque norma L. N. esse poterit, utpote ad quam plena, ad illum vero qualiscunque rei imitandæ requiritur cognitio. Interim DN. Becmanni opinionem statuentis in *conspect. Mor. c. XIII. p. 130.* sanctitatem esse qualitatem hominum, quæ proprie ad alteram vitam pertineat, Venerandis Theologis excutiendam omninò relinquimus.*

§. IV. Cum nihil magis justitiam & sanctitatem Dei exprimat, quam imago concreata, ordinem nostrum vix rumpemus, nunc perrecturi ad examinandam illam hypothesin, quam B. D. Valentinus Alberti, Interpres Philosophiæ Christianæ quam studiosissimus proposuit in *Pr. 1. Comp. J. N. Orb. Theolog. conformat. cap. 1.* ut in deducendis conclusionibus Juris Naturalis, revocaret omnia hominis & civis officia ad statum integritatis, laudem propterea meritus a Georgio Paschio in *Acad. Kilonensi Moral.*

Phi.

Philosophiæ Professore in *Schediasmate suo inventorum Nov-antiqu. cap. 4. §. 11.* quod ex puris minimeque infectis verbi divini fontibus juris naturalis hauserit notitiam. Eandem sententiam Burmannus, Theologus Batavus, defendit in *Apologia sua pro vindictis disquisitionis hebdomadalibus conscripta cap. I.* Morale, ait, proprie est, quod fluit ex imagine Dei, sive ante lapsum homini concreata, sive post eum ex gratia restaurata. Verum enim vero luscii & lippientes non levem finium confusionem exinde conspiciunt, qua liberaliter permessa, præter spem accidet, ut Jurisprudentia naturalis per nescio quam Metamorphosin convertatur in Theologiam revelatam. Nobis igitur in regendis Jurisprudentiæ naturalis finibus etiamnum operam navantibus, hæc procul pellenda & studio omni impedienda est, Videlicet status integritatis ideo pro fundamento juris naturalis haberi nequit, (1) quia solo lumine naturæ instructis plane est ignotus. Atque hæc ipsa ratio a DN. de Puffendorff. redditur in *Apolog. p. 53.* his verbis: Quare a statu integritatis abstraxerim & consideraverim hominem, ut nunc est, non attendendo, an primitus aliter se habuerit, rationem attuli satis gravem; quia propositum mihi fuit hanc disciplinam ita generaliter tradere, ut & eadem ad captum Ethnicorum foret. Qui utique statum integritatis ignorant, quem ex solis divinis literis licet addiscere. Hæc Puffendorffius. Fac etiam statum tum integritatis, tum corruptionis, cum reliquiis suis Ethnicis quibusdam innotuisse, non tamen talis notitia eis per lumen naturæ affulsit, sed quod verosimilius putatur, per conversationem cum Judæis & haustam ab his traditionem obtigit, quod argumentis satis validis evincit Edvardus Stillingfleet in *Origin. Sacr. l. 2. c. 6. §. 7.* (2) quia singulis officiis homini ac civi incumbentibus, non sufficit. Quando quidem illa præsupponit vel institutum, quod an in felicissimam hominum conditionem cadat, non constat, uti de Rebus publicis in statu innocentiae locum habituris nullum, DN. D. Thomasius in *Inst. Jur. Div. lib. I. c. 2. §. 27. seqq.* ostendit. Vel quia sine miseria & morte, quæ ab illo statu exulabant, non intelliguntur, ita officia tutorum ob immaturam Parentum mortem & propter lubricum

ætatibus in pupillis deprehensum introducta dicuntur. Guil. Grotius in *Enchirid. J.N.c. 10. §. 11.* Ex his manifestum evadit, summa quidem legis naturalis capita in utroque statu, sive integritatis, sive corruptionis esse eadem, sed multa præcepta particularia propter diversitatem conditionis humanæ variare. Cum enim vixissent in mutuo amore & ingenua innocentia, ipsis nunquam opus fuisset defensoribus: quia non erant offendentes; non opus fuisset Legibus civilibus, prætoriiis remediis & similibus, quia non fuissent, qui injuriam facere vellent, amore hanc prohibente, omnesque homines inter se conciliante. Respexisse huc nobis videtur H. Grot. in *l. 2. de J. B. & P. c. 2. §. 2.* tribuendo Protoplastis ignorationem vitiorum; hæc tamen non de ea quæ juris, sed quæ factorum capienda erit, quia homines integri ut summa pollebant prudentia; ita & facultate intelligendi Legis actiones sive præceptas, sive prohibitas eos pariter instructos fuisse credimus. Ceterum nullas Leges naturales in statu integritatis viguisse, quod Guil. von der Mielen in *Dissert. de Orig. J. N. §. 14. p. 16.* statuere voluit, hac perductus ratione, quia homines ex puro naturæ impulsu fecissent bonum & fugiissent malum, assensu nostro haud recipitur. Nam iste impulsus in creatura rationali erat ipsa Lex naturalis. Ultronea certe obedientia non sustulisset, sed firmasset legem. Et si prædictus impulsus separaretur a jure naturali, hujus demum se prodit necessitas, quia actus est facultatis liberæ ac finitæ. Quemadmodum hæc libertate sua abuti poterat, ita indiguit Lege, ut de illa recte dispensaret. Uberiorem dabit hujus sententiæ refutationem DN. D. Simon Henricus Musæus in *vindicis Juris naturalis Paradisiacæ*, quas allegato paulo ante Jcto opposuit. Nos finem facturi examinibus, in hac hypothesisi ideo brevibus suscepti, quod a viris æqui ac boni callentissimis, Puffendorffio, Thomasio, Ryffelio aliisque dudum in eruditissimis ipsorum libris eandem censuram passa sit ac confutationem, ut nobis tantum spicilegii labor relictus fuerit, in quo hactenus versati tribus annectimus verbis: Philosophiam non posse imaginis divinæ restaurationem nobis promittere, nisi circa objecta

objecta humana, nempe naturalia, moralia & civilia, in quibus imago divina magis debilitata quam totaliter amissa: licet etiam hæ reliquæ & propter imperfectionem & propter obscuritatem suam juris naturalis demonstrationibus vix conducant.

§. V. Nunc sententias illorum justo commemorabimus ordine juris naturalis officia substituendum pro ipsis principiis. Inter quos primum tenet locum Celeb. DN. D. Nitschius, J. C. t. Giffensis *Element. Jurisp. univers. MSC. lib. 1. cap. 1. §. 6.* (cujus inspiciendi nuper copia per amicum nobis facta est) ratus, cultum divinum fore fundamentum J. N. Neque alienum se præstitit ab hac opinione DN. D. Zentgrav. *in Tr. de Orig. Jur. natur. art. V. §. 9. p. 126. 127. & art. IX. §. 16. p. 948. seqq.* eumque etiam strenue securus, DN. D. Heddingerus *in Const. J. N. qu. 11. §. 13.* cui tamen videtur convenientissimum, hæc tria principia statuere, directo, quicquid juris naturalis est, inferrentia, nempe amorem Dei, custodiam sui & socialitatem. Quibuscum bene conveniunt Joach. Hopperus *de arte Juris. lib. 1. p. 21. b.* & Hugo de Roy *de eo, quod justum est Lib. 1. tit. 3. §. 5. p. 31.* quorum uterque amorem Dei & hominis in jure naturali investigando tanquam Leges fundamentales urgent atque commendant. Profecto nisi nos omnia fallunt, in singulis pura tantum proponuntur officia, non autem genuina & adæquata demonstrandi juris naturalis principia. Quis enim tam ignarus jurisprudentiæ naturalis erit, qui cultum Dei, a quo creati, & vita donati sumus primum esse officium, negare unquam sustineret, nisi atheorum, more Cyclopium cælum quoque ad orientem, castra frequentet. Et sine ullo intelligimus negotio, ubi nulla religio, ibi etiam nullam fidem, nulla pacta, nullas etiam societates ac civitates persistere. Quinimo inter homines sæpius accidunt casus, qui sine religione expediri non possunt. Ita adversus hostem copius nostris longe potentiores ac validiores belli alea subeunda est, tunc nulla spes superest in viribus humanis, sed a sola religione, cultuque Dei petendum est auxilium, ac militi persuadendum, non in multitudine exercitus, sed de cælo victoriam expectandam esse. In reliquis officiis tanto minus dubii occurrit, quod neque-

ant hypothefes juris naturalis eſſe ſtabiliendi, quanto certius vel ex ipſis naturæ ſtimulis tanquam principiis ſuis erumpunt. H. Grot. *de J. B. & P. Lib. 1. c. 2. §. 1.* Qua de cauſa nec tria juris præcepta ab Imperatore Juſtiniano §. 3. *Inſtit. de J. & J.* promulgata, tanquam principia J. N. admittere poſſumus, cum fluant ex jure præexiſtente. Celeberrimus DN. D. Joh. Samuel Strykius *in not. ad hunc §. p. 12.* Inprimis vero illud: honeſte eſt vivendum, nunquam omnia officia hominum comprehendere poteſt, utut ſibi hoc perſuaſerint, Guil. Grot. *in Enchir. J. N. c. 9. §. 1.* Samuel Rachelius *de J. N. & G. Diſſert. 1. §. 120. p. 233. ſeqq.* Nam præceptum hoc ſignificat, aut virtuoſe, aut glorioſe vivendum eſſe: Si illud, ſtatim omittitur cultus Dei, quem non virtuoſe, ſed religioſe colere debemus, prout a Gentilibus quoque virtus a religione diſtinguitur. D. Guil. Ameſius *in C. C. l. 5. c. 1. §. 19. p. 370.* Sin hoc, ut vulgo, honeſtas capitur pro gloria, non tam præceptum juris naturæ ſtriçte dicti, quam decori erit, nobiſcum facientibus Richardo Cumberlando *in Proleg. Leg. Natur. §. 16.* & Lamberto Velthuſio *in Diſſert. Epiſt. de juſto ac decoro p. 41. & 89.* Similem fere opinionem fovet D. Samuel Strimeſius *in Orig. Moral. Diſſert. 3. §. 11. p. 105.* qui tamen magis ultimo nititur præcepto: Suum cuique tribuendum, tametiſi hæc partim nimia laborat anguſtia, quia tantum hominis officium exhibet in faciendo, adeoque iſtud etiam adjungere debuit, alterum ne læde, quod in non faciendo hominem dirigit: partim caret prioritate, uti modo diximus. Supponit enim alteri juſ ſuum convenire: Quo igitur magis confuſa & imperfecta admodum hæc fuit hypothefium commemoratio, eo vehementius detremur, quo minus alterutram illarum eligeremus.

§. VI. Ingreſſi ſemel certamen cum diverſis hypothefium diverſarum Patronis ac defenſoribus, non poſſumus extra conſtitutum illos collocare, qui ſecundum ſeptem Noachi præcepta juſ naturale ſedulo explanant. Sunt ea (1) de Idololatria (2) cultu veri Dei, (3) juſticia, (4) homicidio, (5) ſtuſpris, (6) rapinis (7) eſu viventium. Traduntque Deum illa primum Adamo, uti H.

Grotius de *J. B. & P. lib. 2. c. 5. §. 13.* ac deinde Noacho observanda commendasse, Gvil. Grotius in *Enchirid. J. N. c. 5. §. 10.* & qui omnia Rabbiorum veterum legit scripta, summoque judicio digessit, de utroque satis testatur J. Seldenus de *J. N. juxta disciplinam Ebraorum l. 1. c. 10.* Jam dudum vero ab eruditis, inter quos palmam præfert B. Joh. Frischmuthius in *Dissert. de septem Noachi præceptis*, traditio hæc fabulis accensita fuit, tantum abest, ut illorum Præceptorum vis ac obligatio singulis gentibus perspicue demonstrari potuerit. Neque credimus, Flavium Josephum, perquam diligentem Antiquitatum Judaicarum investigatorem, qui ut plurimum ea, quæ brevibus in Sacra Scriptura indicata latius exponere solitus est, si vere præcepta hæc Adamo promulgata, & Noacho post diluvium repetito tradita fuissent, rem tanti momenti alto præterisse silentio. Moralia igitur utique esse, si certo spectentur modo, haud inviti largimur, licet de eo merito dubitemus, utrum sub initio mundi speciali Dei jussu hominibus primis mandata & post Diluvium Noacho ejusque posteris in memoriam revocata fuerint. Unde hanc questionem subjicientes antiquitatum sacrarum scrutatoribus, nos ad aliam recipimus hypothesein, quando ex actibus, quos homines cum brutis communes habent, aliqui jus naturæ male derivant, quia communitas actuum non parit communitatem juris. Quare jus bestiale, quod Hugo de Roy in *Tr. de eo quod justum est lib. 1. Tit. 2. D. Bechmann in Commentario ad ff. Theoretico-Præctico Exercit. n. n. 32. p. 10.* & D. Ledererus in *integra Diss. de jure bestiali* magno adstruunt molimine, penitus corrui: quoniam ratio, non instinctus jus facit. B. D. David Mævius in *Prodr. Jurispr. Gent. Inspect. 2. §. 3. p. 54.* Sola enim mens applicare ad actiones vitæ potest Legis præcepta. Quibus non adeo dissentanea profert Franc. Svarezius in *Tr. de Legibus l. 1. c. 1. n. 7. p. 10.* Animalia etiam bruta non sunt capacia proprie Legis, cum nec ratione, nec libertate utantur, & ideo non potest, nisi per metaphoram, illis attribui Lex naturalis. Quamvis in hoc differunt ab insensibilibus, quod non solum naturæ pondere, sed etiam instinctu naturali ducantur, qui instinctus est illis

quasi lex, atque reduci debet ad Dei providentiam, summam brutorum moderatricem. Ad hanc igitur aciem flectentes ipsi homines, non leviter dehortantur, ut abstineant iis actibus, a quibus etiam bruta abhorrent per directionem divinam & contra appetant ea, quæ ad sui propagationem, sobolisque educationem etiam animantia rationis expertia, conferunt. Vid. Illustr. DN. de Lyncker in *Disp. de Jure occurfus, cap. 1. §. 3.* Quicumque vero jus commune homini cum brutis statuunt, id faciunt his per moti argumentis, vel propter cultum ipsis præstitum ab Idololatriis, vel propter commutationem animarum inter homines & bestias, quæ à Pythagoreis Metempsychosis appellata est, vel propter usum rationis, quem præter veteres Philosophos Plutarcho in *lib. 5. de Placit. Philos. c. 20.* aliisque testibus, errorem inveteratum non correxerunt, sed potius disseminarunt multi recentiorum, Bernard. Telesius in *lib. 8. de Rerum natura, c. 16.* Charron de la Sageffe, *livre premier c. 34. n. 6.* Thomas Campanella *de sens. rer. lib. 2. c. 22.* Et qui omnium memoratu dignissimus hac in re judicatur Hieron. Rorarius in libris duobus, quod animalia bruta ratione melius utantur homine. Verum ne istorum hominum autoritas altiores justo radices in animis nostris agat, orationis nostræ filium ducimus ad hanc hypothesein de utilitate conceptam, qua Carneades Jus naturæ acriter impugnavit, narrante Lactantio in *lib. V. de Justit. Div. c. 16.* & H. Grot. in *Prolegom. §. 6.* cujus rationes, si quid valent, omnes debitores stulti essent de credita pecunia usuras solventes sibi æque utiles, juxta ac subditi sine extremæ stultitiæ nota non possent principibus tributa pendere. E contrario Epicurus omniconatu eandem adstruit, adversus quem Cicero disputationis jecit aleam in *l. 2. de Offic. c. 3. seq.* Epicuri partes vicissim tuente Petro Gassendo amplissimæ eruditionis Philosopho, in *Philosophia Epicuri Tom. 2. p. 1527.* Quorum loca aggregare & argumenta solvere præter rem fuerit, cum id tam multi fecerint viri judicio longe præstantissimi, ut in immensum excrescere dissertationem nostram necessum fuerit, si vel potiora allegare, animus esset. Et vero occu-

CAP. II. DE VARIIS

70
 pata pridem est ea opera ab Illustr. Viris DN. de Puffend. in *lib. 2. de J. N. & G. c. 3. §. 10. seqq.* passim monente, neque Hobbesium alienum ab hac opinione gerere animum & DN. D. Coccejo in *Disp. P. J. N. II. V. & A. §. 18. seqq. p. 11.* quorum sententias licet summo veneremur cultu, iudicium tamen liberum eo eripi nobis haudquaquam patimur, quominus cum Celeb. DN. Thomasio in *Inst. I. D. l. 1. c. 2. §. 96.* in posterum distinguamus inter utilitatem singulorum hominum, & totius generis humani: illa perseverat hypothesis prædictorum Philosophorum; nos vero hanc eligimus: Quemadmodum enim publica utilitas in qualibet civitate habetur norma privata, ita utilitas totius generis humani præbet normam & peculiari sociorum & singulorum hominum utilitati. Quare tranquillitatis validissima figit munimenta, qui commoda sua aliorum commodis coördinat, in primis autem commodo generis humani subordinat: ubi enim hujus læsio, ibi juris naturalis violatio. Sic in latronibus & privatis hanc deprehendimus, criminis causa inter se conjunctis. *Grot. l. 3. c. 3. §. 2. n. 1.* quam in aliis negligunt utilitatem, eam alii rursus contra ipsos negligunt. Nam utilitas coetuum singulorum cedat utilitati magnæ hujus universitatis. *Grot. in Proleg. §. 17.* Quanquam utilitas videatur DN. D. Mauritio in *Diff. de Princip. J. P. sect. 2. §. 22.* constituto jam J. N. accedere (sc. in executione) nihilominus utilitas, si naturæ ductum probe ponderamus primum est (puta in intentione) quod homo in conjunctione cum aliis victurus quærit atque etiam quærere debet, ne otiosum, actum committat, nedum verò talem statum sibi asciscat. Hinc æquo ferent animo impugnatores hujus hypotheseos ut dicamus: Omne naturaliter justum esse utile: quantumvis omne utile non statim pro naturaliter justo arripiamus.

§ VII. Producamus autem illorum quoque hypotheses, utut Theologiæ quodammodo tangant confinia, certissimam nobis polliciti excusationem, cum inviti ab auctoribus, qui easdem anxio tractant labore huc trahimur. Sic Sam. Rachelius fundamentum Legis naturalis esse providentiam divinam passim ad-

struit

struit in *Dissert. de J. N. & G. cum primis in Disp. 1. th. 30. 32. seqq. f. 27. 29.* Quæ Viri alias doctissimi sententia ideo nullum meretur applausum, prout hypothésin, neque re probata priorem exhibet, neque ei sufficientem. Refellit prioritatem hæc ratio, quia providentia divina rebus jam creatis providet, & ita actus creatione posterior est. Omnium vero consensu, ne Rachelii quidem excepto *l. c.* lex naturalis cum creatione hominis cœpit, neque ullum temporis spatium excogitari potest, in quo homo fuerit creatus, ubi non fuerit concreata lex naturæ. Sufficietiam huic deficere hypothésitidem nobis liquet, actus divinæ providentiæ serio perlostrantibus, ut consistunt in scientia dirigente, voluntate imperante, & potentia exequente. At horum actuum nullus fontem aperit J. N. unicum & adæquatum: De Scientia nemò dubitat: in voluntate autem imperante id propter non acquiescimus: quia simul principium est juris div. positivi, non solius naturalis, teste laudato Rachel. *l. c. §. 32. p. 29.* Tandem de potentia exequente iterum certi sumus, hanc non posse fundamenti loco adhiberi in J. N. probando, quia pariter effectuum pure naturalium causa est. Quibus sat cognitis ad opinionem Lamberti Velthusii oculos nostros convertimus in *dissert. de Principiis just. & decori p. 964.* statutentis, ex fine mundi conditi ejusque ordine J. N. præcepta & investiganda & defendenda esse. Verum enim vero eadem ex capite cum obscuritatis, tum insufficientiæ facile impugnari potest. Equidem obscuritas in eo latet, quoniam homo propriæ naturæ suæ claræ ac distinctam non habet cognitionem, adeoque in finem, sibi ex asse convenientem ægrè penetrat, prout varia Philosophorum de S. B. disidia luculenter id commonstrant, nedum singularum rerum, à mundi opifice sapientissime productarum, ordinem ac scopum certo assequatur. Cum ipsa mundi creatio in tempore facta, hoc rerum ordine & talibus circumstantiis non infallibiliter aut secundum demonstrationem, sed probabiliter duntaxat ex lumine naturæ cognosci possit. Quare Gentiles sibi relictæ, tametsi naturæ ductum secuti, colligere utique valent, mundum cœpisse à DEO, quomodo autem creatus fuerit, num

in tempore, num ab æterno, cum ignarissimis ignorant. Siquidem ipsis sufficit nosse, dari effectum, atque illum referri ad causam. Neque alias necesse est, ut effectus sua causa tempore posterior sit; potest enim eidem esse coævus, ceu ex radiis solaribus egregie cognoscitur. Similiter in finibus rerum creatarum perscrutandis ultra conjecturas vix procedere licet. Unde communes ipsarum fines in communicatione bonitatis divinæ, declaratione sapientiæ & potentiæ, ac promotione utilitatis humanæ, relucens utcunque intelligimus; sed cujusque rei propriis eo modo ac ordine, quo intenti fuerunt, perspicere nunquam possumus, cum ipsa quoque utilitas ex parte hominis singulares & valde ambiguos admittat gradus. Verum his misis, insufficientiam præsentis hypotheseos excutiamus paucis, quæ hinc apparet, quod non omnis ordo naturæ foret jus naturæ. Nam ordo humanus itidem à natura pendet, id quod in consuetudine satis deprehenditur, in alteram naturam abeunte. Deinde cum ordine divino hic in pluribus permiscetur negociis, quæ ab Hugone Grotio *in lib. 1. de J. B. & P. c. 1. §. X. & c. III. §. 1.* Gvilielmo Grotio *in Enchirid. J. N. cap. II. §. 5.* propterea dicuntur J. N. esse non absoluti, sed hypothetici, e.g. dominia, judicia, pacta & similia. Tacemus, non omne illud esse contra Jus naturæ, quod militat contra ordinem naturæ, uti ex hominis nutritione per clysteres, aliosve actus indifferentes pro more suo accuratissime deduxit Celeberr. DN. D. Thomasius *in Disput. de Fundam. def. caus. Matrim. insuff. §. 42. p. 14.* Par fere repetendum est examen circa principium, quod multa disceptatione Sfortia Pallavicinus *in Libr. de Bono cap. 3.* defendit: Justum esse, quicquid naturæ placet. Naturæ autem nomine intellexit principium motus & quietis in mundo, quod necesse est, sapiens esse, quia motus tam pulcher ordinatusque est. Conf. Illustris DN. D. Leibnitz *in Nov. Method. descend. docend. Jurisprud. Part. Spec. §. 71.*

§. VIII. Multis prima fronte videbimur hic actum agere, Thomæ Hobbessii hypothesin tot refutantium telis confossam in lucem revocantes, quippe qui modo conservationem sui, modo sta-

tum naturalem, bellum omnium in omnes designantem, in demonstrandis juris naturalis conclusionibus urget actuetur. *Conf. L. de Cive c. 1. §. 2. r. XIII. §. 7. Leviath. c. XIII.* Et quamvis in allegato libro *de Cive cap. 2. §. 2.* ipse profiteatur, Legem naturæ huic quoque inniti fundamento: quærendam esse pacem, ubi haberi possit, ubi non possit, quærenda esse belli auxilia; nihilominus cum non communem, totum genus humanum felicitate sua beantem atque constantia; sed tantum particularem, atrocissimis bellis partam, intellexerit, ei assensum nostrum non immerito recusamus. Multominus vero sese nobis probant paulo ante enarratæ hypotheses: quarum una de conservatione sui, brutorum instinctus, in amore vitæ, metu mortis, fuga doloris, desiderio utilium, procreatione & educatione sobolis, pariter regit ac moderatur. Nul- lum enim animal ad usum sui rude est. *Senecæ epist. 121.* Et consularis Orator, Cicero, maxime notabile hujus conservationis præbet testimonium *in lib. 2 de officiis cap. 4.* Principio generi animantium omni est à natura tributum, ut se, vitam, corpusque tueatur, declinetque ea, quæ nocitura videantur, omniaque, quæcunque ad vivendum sunt necessaria, inquirat & paret; ut pastum, ut lactibula, ut alia ejusdem generis. Commune autem animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causa, & cura quædam eorum, quæ procreata sunt. Quibus inducti testimoniis jam credimus Bœclero, Argentinenſium magno Philosopho, de Hobbesio judicanti eum, nisi ipse summus admirator sui, quam auditor veterum esse maluisset, ad maximorum ingeniorum gloriam perventurum fuisse. Neque altera, quæ bellum omnium in omnes eligit, à nobis recipi debuit. Certè in tali statu totum genus humanum periclitatur, & parum abest, quin per illum funis reddatur, quod recte metuit DN. D. Hedingerus *in Conspectu J. N. q. 5. §. 4. p. 30.* Cum enim vim & dolum in illo statu bellicoso virtutes cardinales esse contendens, eas non quidem ad cavendi prudentiam, quod in Hobbesio æque tolerari potuisset, atque in Hugone Grotio *Proleg. §. IV. & in lib. 1. de J. B. & P. c. 11. §. 1. n. 6. Lib. III.*

c.1. §. 6. sed ad perpetuum jus nocendi referat in *Leviatb. c.26. ex* inde citra ulla ambages liquidissime apparet ex Hobbesii mente, hominem homini insidiari fas esse; cui tamen arctissima hæc necessitudo & cognatio, quam inter nos natura constituisse, dicitur à JCto Florentino (in *L.3. ff. de J. & J.*) semper repugnat. Idem comprobat Seneca in *controvers.* neque feris, ait, inter se bella sunt; nec si forent, eadem hominem deceant, placidum proximumque divino genus. Quæ tanta vos fert ira, cum una stirps, idemque sanguis sitis? Hæc satis erunt ad confutandam Hobbesii opinionem, quam multo prolixius instituerunt Viri in Republica literaria immortalē nacti gloriam, DN. de Puffendorff. in *Lib.2. de J.N. & G. cap. III. §. 16. 17. 18.* Ilustris DN. D. Obrechtus in *Tr. de Sponsoribus Pacis. tb. II. p. 50.* DN. D. Thomasius in *Inst. J.D. lib. I. c. IV. §. 19.* Neque ita pridem DN. D. Hertius in *Disp. de Societate, primo J.N. principio. c.1. §. VIII. p. 11.* DN. D. Becmannus in *Meditat. Polit. cap. 4. §. 4.* D. Samuel Strimesius in *Orig. Morali Disp. V. §. 11. p. 173.* DN. D. Samuel Andreæ in *Disput. Polit. fundamenta Politica. Hobbesiana in libro de civē jacta discutiente, ejusque analysin accuratius instituyente.* Interim videat DN. D. Samuel Strimesius qua veritate & candore in *Orig. Moral. Disp. V. §. 14. p. 179. seqq. in Praxiologia Apodictica c. 3. §. 10. p. 89.* exprobraverit B. DN. de Puffendorff, quasi statum naturalem, seu bellicosum Hobbesii amplexus jus naturale eidem superstruxerit. Sed enim vel sola lectio librorum, Puffendorffii probationem hanc fictam esse quemque edocebit. Faciamus tamen B. Puffendorffio aliquando verba excidisse (uti DN. Strimesius propterea, illius *l. 2. de O.H. & C. cap. 1. §. 2. 3. 4. & 5.* notavit,) statum adstructura naturalem; magis tamen ad convincendos adversarios, acut necessitatem societatis tranquillæ fortius inculcetur, quam ex propria mente ea protulit. Quandoquidem statim in Præfatione allegati libri huc collineavit, nempe si e statu hominis declaranda esset Lex naturæ, non integrum, velut plane ignotum, sed minimum eligendum esse corruptum: quia Decalogus, quem plerique dissentientium habeant pro repetitione Legis natura-

rtualis, singula fere præcepta isti statui applicuit. Quot in eo extant prohibitiones, tot argumenta præstantur proclivitatibus humanæ ad vitia prohibita. Unde etiam de hominibus in universum Seneca, et si Paganus Philosophus *lib. 1. de beneficiis cap. XI.* Semper de nobis, inquit, pronunciare debemus malos nos esse, malos fuisse, invitus adjiciam, futuros esse. Vis amplius dicam? Homo est omnium animalium pessimum ac deterrimum, quo nihil pejus ac atrocius.

§. IX. Multorum etiam animos invasit opinio, quasi fundamentum sit juris naturalis intrinseca actuum humanorum honestas ac turpitudine. DN. D. Velthemius in *Introd. ad H. Grotium de J. B. & P. l. 1. c. 1. qu. 1. p. 195. & qu. 4. p. 257.* DN. D. Sam. Racheilius de *J. N. & G. Disp. 1. §. 32. p. 29.* DN. D. Osiander, in *Annot. ad H. Grot. O. 5. p. 59.* DN. D. Joh. Jac. Müller in *Inst. Moral. Pr. 1. c. 2.* quibus prælusit H. Grot. *l. 1. de J. B. & P. c. 1. §. 10.* hac nota, ait, jus naturale distat non ab humano tantum jure, sed a Divino voluntario, quod ea præcipit aut vetat, quæ per se & suapte natura aut debita sunt, aut illicita. De horum auctorum sententia, si ea libertate nobis uti permissum est, quam ipsi in refutandis aliorum, sæpe etiam veris sententiis usurparunt, fatendum erit, nullas dari actiones posse suapte natura honestas ac turpes, quia actiones secundum naturam suam spectatæ sunt mera potentia naturalis in agente exercitia, per se ad bonum & malum indifferentia, ut demum per impositionem Legislatoris habita ratione conditionis ejus, cui præscribuntur, aut prohibentur, honesta aut turpia evadant. Ut fileamus circulum, in quem ejusmodi hypothesis incidit, nempe jure naturali aliquid est præceptum ac prohibitum, quia per se est honestum, vel turpe, & vicissim per se & ex sua natura honestum aut turpe: quia est jure naturali præceptum aut prohibitum. Periculum, quod ex hujus sententia electione certo metuendum, nec B. DN. D. Mævius, at quantus justitiæ sacerdos! hoc vitavit in *Prodrom. Jurisp. Gent. insp. 2. n. 38.* statuens, jus naturæ esse quidem immutabile, non tamen supra Deum esse evecum, ut Deus ei sub-

fit, & aliquando ex malo bonum efficere non possit. Certe hoc asserto Dominium ac jus absolutum in omnia Legislatori summo adimitur, nec non Deus ipse dependens a rebus redditur ab ipso dependentibus. Quod probe animadvertens Petr. Poirettus *Lib. 2. Cogit. Rat. c. 10. dixit*: Deum gloria sua spoliant, quotquot actum humanorum bonitatem & malitiam ejus placitum antecedere, aut non primo ipsi Deo deberi existimant. Propterea non facimus cum Moralists, Ludov. de Molina *l. 1. de J. & J. Disp. III. n. 3.* Roderico ab Arriaga *Tr. de LL. Disp. XVI. sect. 3. n. 3.* Bernh. Morisano *in Disp. Eth. 3. Dub. 1. p. 675.* diserte asserentibus, Legis naturalis obligationem ex objecto oriri, & se diffundere in præceptum.

§. X. Quanquam ex supra dictis facile pelluceat, quæ hypothesis sit, ac sententia nostra circa juris naturalis investigationem & demonstrationem; altius tamen hanc repetendam esse æquum duximus ob varios alios de socialitate injectos Grotio & Puffendorffio scrupulos, ut recentiores tantum commemoremus, DN. D. Samuel Reiherum, *Mathemat. & JCrum celeb. in not. ad Scharockium libh. de Officiis secundum J. N. L. 3. c. 3.* DN. D. Strimefium Theolog. ac Philos. insignem *in Fontibus Morat. Disp. 2. §. 9.* & quem omnibus præponere debuissimus, nominis gloria ac constantissima solidæ eruditionis fama, nos satis cohortante, Illustrem quendam JCrum *in novissima Disp. de Unico Vero & Adequato Juris naturalis principio*, quod in sola Dei voluntate quærit, *l. 6. §. 34. seqq.* rejecta societatis custodia, tanquam oppido falsa & impia. *l. c. §. 15. & 23.* Antequam rationum pondera, quæ nostram stabiliunt sententiam in veritatis lance examinamus, necessitas atq; rei gravitas exigit, ut, quid socialitaris nomine intelligamus; quæ sæpius cum societate ipsa confunditur, paucis tradatur. Nimirum Socialitas est communis quædam propensio, humano generi a Deo indita, vi cujus desiderat vitam cum aliis hominibus tranquillam & beatam. Brevius a DN. D. Thomasio describitur *in Disp. de Fundamentorum definiendi causas Matrimon. insufficientia §. 49. p. 17.* Socialitas est amor humani generis, genuinum vero juris naturalis fundamentum esse socialitatem præter DN. Puffendorff. *in Jurispr. univers. Elem. O. 4.*

§.4.5. p.40. seqq. & in L. 2. de J.N. & G.c.3. §.15. seqq. in Specim. Con-
 trov. c.8. & in Apolog. §.23. Quocum ex asse consentit DN. D. Ni-
 colaus Hertius, Jctus Giffensis in Dissertat. ad L.3. ff. de J. & J. in
 qua solide ruetur socialitatem primum juris naturalis esse cogno-
 scendi principium. Id quod etiam evincunt singulæ ejus condi-
 tiones (1) ex solo lumine rationis innotescit ejus veritas. (2) a quo-
 liber admittitur, quamcumque demum circa Religionem habeat
 pervasionem. (3) Omnia juris naturalis præcepta in se comple-
 ctitur, ut ex socialitate facili negotio deduci, in eamque feliciter
 reduci possint. B. DN. de Kulpis in Collegio Grot Exerc. i. §.4. Ne-
 que a veritate semel agnita nos argumenta Viri Illustris deterrent,
 in quibus, quod pace ejus dixerimus, societatem humanam per-
 mutat cum socialitate, neque jus naturæ distinguit a jure morali &
 universali positivo, quo de alibi dicendi campus se ostendet. Ma-
 xime autem objicit (1) Genus humanum posse societatis custodiae
 renunciare, & ita extinguere totum jus naturæ *disp. cit. §.15.* Resp.
 Id valeret, si societatis custodia obligationis, non probationis prin-
 cipium esset. Quod vero ex quorundam ingeniorum pravitate ac
 temeritate, propriæ tranquillitatis munimenta sibi rescindentium,
 evenit, non attribuendum est naturæ proclivitati. Deinde socialitas
 non quamcumque utilitatem complectitur, sed eam, quæ necessari-
 am cum natura humana habet connexionem, cui nemo sine re-
 nunciatione propriæ naturæ, & degeneratione in brutum potest
 renunciare? Renunciare itaq; utilitati tantum illi licet, quæ non in-
 volvit necessarium respectum ad ipsum renunciantem, & quoties
 in solius renunciantis favorem introducta est. Neque porro ad rem
 pertinet Eremitarum (*Disp. cit. §.31*) vivendi ratio, quo magis super-
 stitione nixa est, eo minoris valet probatione ac imitatione. Certe
 in conjunctione cum aliis tranquilla ideò tenemur omnes vivere,
 quia neuter sibi sufficit. Nullum solamen in solitudine, nullum ad-
 jumentum in negotiis, nulla sine socio jucunda possessio, nulla pro-
 tectio adversus injurias. Baco de Verulamio de A.S.L.8. c.1. & Seneca
 L.4. de Benef. c.18. Fac nos singulos, quid sumus? Prædæ animalium

& victimæ ac vilissimus & facillimus sanguis. Athei itidem Deo renunciant, quem alii tanquam summum bonum venerantur, ac beatoris vitæ desiderio non dimittunt ex animo suo, Ergone Dei voluntas desinit principium esse juris naturalis? Neque tollitur hæc difficultas in *Disp. cit. §. 40.* ubi dicitur, ab illustri viro: atheos dari re ipsa vix credimus: cum tamen tristissima aliud doceat experientia: licet illustri viro id largiamur secundum animi convictionem, non vero secundum oris professionem ac vitæ improbæ continuationem. (2) Ex socialitatis custodia scelera inferri, uti adulteria Massagetarum, Spartanorum furta, Tartarorum latrocinia non turbasse, sed conservasse hominum cum aliis conjunctionem *Vid. l. c. §. 23.* Resp. Equidem societas mater esse poterit scelerum, non æque socialitas: quoniam hæc divinitus insita est ad vitæ tranquillitatem. Senecam producimus testem in *epist. 95.* ab Illustri Viro allegatum *l. c. §. 25.* Natura, nobis mutuum amorem indidit, nos sociabiles fecit. A Deo igitur naturæ opifrice, imo ex mente Stoicorum ipsa natura existente, nequeunt, nisi bona in genere suo provenire. Et Grotius juxta ac Puffendorffius, quando jura naturæ demonstrarunt e natura hominis sociali, non certe talem hominum conjunctionem intellexerunt, qualem inter se habent latrones, qui criminis causa sociantur. *H. Grot. l. 3. de J. B. & P. c. 3. §. 2. n. 1.* sed penitus excluderunt, quod hæc potius hominum naturæ sociali disconveniat. Imo si accurate philosophari velimus, istiusmodi malorum hominum confluges, factio ac globus, ne quidem societatis nomen merebitur. Nemo enim facile iis se adjungit, quibus jus, fas, fidesque vilia putantur. *H. Grot. in Proleg. §. 27.* Quando igitur Vir Illustris *l. c. §. 41.* ita invehitur in *H. Grotium*, nullam hac profanorem, in vita humana perniciosiorem, quæque profanis latius fenestram eludendo juri naturali aperiat, sententiam esse: dari jus naturæ, etsi Deus non sit; recte illam emendans Vir illustris, melius dici, principium juris naturalis esse ipsum Deum, aut ejus voluntatem: tunc non consentientem solum, sed præeuntem etiam habuit *H. Grotium*. Hæc enim sunt illius verba in *Proleg. §. 12.* natu-

rale jus, five illud sociale, quanquam ex principiis homini internis profuit, Deo tamen adscribi merito potest. Et paulo post in *lib. 1. de J. B. & P. c. 1. §. 10.* jus naturale refert ad auctorem naturæ Deum. Atque idem confirmat in *annotat. suis ad jam allata ex Proleg.* verba testimonio Chrysofomi & Chryssippi. Quorum sana nos repententes dogmata verus istud cupidæ legum naturalium juventuti identidem inculcamus: Deum sequere, Senec. *Lib. de Vita Beata. c. 15.* (3) Quod præcepta naturalis religionis officia hominis solitarii cum erga se, tum erga bruta nequeant ex socialitate probari. Resp. Singula etiam ex hac probantur, si non directe; at tamen indirecte, ut ne huic probandi modo evidentiæ deficiat. Quandoquidem religio societatis vinculum præbet metu numinis, tanquam auctoris vitæ socialis; ncusso. Homo autem in solitudine degens non in præfenti socius est hominis certi, sed tamen manet sociabilis, imo a magna illa mundi societate neququam se excludet. Tandem brutis tanquam societatis, humanæ utimur instrumentis, ne promiscuo illorum interitu, vel ipsa specie: vel laborum nostrorum auxiliis privemur. Unde etiam in bruta delinquere & injuriosum esse hominem posse confirmamus: cum Excellentissimo DN. Henr. Bodino, felicissimo juris naturalis interprete, in *aurea Dissert. de jure mundi §. 21. p. 130.* quamvis ipse ex violato naturæ ordine; veram istius delicti rationem eruat. Pulchre hæc omnia complectens responsioni nostræ adfentire videtur DN. Borgesius in *Enodat. J. N. c. 1. §. 10.* dicens: consideramus Deum ut Regem, mundum ut communem urbem, & civitatem illam magnam hominum, ac unumquemque nostrum ejus partem ac civem. (4) Si nullum esset naturæ jus, nisi in respectu ad societatem humanam, quid fiet eo tempore, quo Adamus solus ante productos alios homines vixit? sane nullis naturæ legibus obstrictum fuisse secundum hanc sententiam dicendum fuerit, atque adeo integrum illi per hanc opinionem relinquitur, eo quidem tempore colere Deum, vel non colere, patrare foeda alia, vel non patrare, quod absurdum esse nemo facile videt. DN. D. Ericus Mauritius in *Diss. de Princip. J. P. G. c. 4. sect. 3. §. 32. p. 84.* Resp. absentia actualis societatis non tollit socialitatem, seu

proclivitatem in conjunctione cum aliis hominibus tranquille vendi. Quamvis igitur sub initium productionis suæ Adamus non fuit constitutus in actuali hominum societate, arctissimo tamen Deo jungebatur consortio, & cum solus adhuc terram incoleret, in semet ipsum cogitationes reflectens, evidenter intelligere potuit, se conditum esse ad societatem cum aliis a Deo producendis aliquando ineundam, ac pacate transigendam. Propterea Deo Adamus adhuc solus existens cultum debuit præstare, tanquam opifici suo, amorem tanquam S. B. similiaque officia, ne vinculum societatis, quod inter Deum & ipsum intercederet, aliquando abrumperetur. Et sane respectus ad futuram hominum societatem jamdum præstruxit fundamentum officiorum, erga se ipsum observandorum. Neque Adamo licuit sædã committere scelera, partim, ut idoneus cultor Divini Numinis, partim, ut commodum & utile membrum societatis evaderet. Reliqua dissentientium argumenta in aliud tempus rejicimus, quo melior nobis occasio sese offeret, ut iis solvendis, immoremur.

CAP. III.

De discrimine Juris Naturalis ab aliis juribus & nominatim a virtutum præceptis.

§. I. Necessaria est Legum separatio. Jus Naturæ a reliquis differt (1) obligatione (2) promulgatione, (3) justitia. In primis vero a Jure Dei positivo universali, quod Grot. indicavit, Puffendorff. subinde usurpavit, DN. Thomaf. probe vindicavit. Characteres illius juris. Inter quos non esse Dei abominationem cum DNN. Strykio & Budæo asseritur. Q. Num juris Di-

vini universalis ignorantia excuset? Falsa hypothesis celeberrimi cujusdem Viri refutatur. Modus promulgationis exprimitur tam Legis naturalis, quam positivarum, præsertim vero humanarum. In justitia convenit J. N. cum positivo Dei universali, non autem cum humanis. Rationes de injustitia LL. humanarum 1) a Rerum publ. corruptione 2) a neglecta juris naturalis

turalis observatione. Hugonis Grotii distinctio inter jus & justitiam laudatur.

§. II. Legis Naturalis discrimen a lege morali exhibetur (1) in modo promulgationis (2) in officiis & praeceptis (3) in adjunctis, sc. promissionibus Divinis & sedere gratia. Inter Deum & hominem societatem esse lumine naturali cognoscitur; non foedus. Contra Zieglerum illa societas defenditur. (4) in fine: Legis moralis est aeterna, juris naturalis vero felicitas temporalis. Scrupulus de immortalitate animae excutitur. Decalogum totum non esse juris naturae typum ostenditur occasione quorundam praeceptorum e. g. de fabricandis imaginibus, colendo Sabbatho, fugienda prava concupiscentia. Laudatur DN. D. Thomasi sententia. De Legibus ceremonialibus & forensibus paucis agitur. DN. D. Eifenbarti opinio probatur.

§. III. A jure naturae non differt jus Gentium pro lege aut jure positivo humano proprie dicto acceptum. Ratione id probatur. Auctores & dissentientes & consentientes catervatim allegantur. Object: illorum solvuntur

(1) a gentium pacto. Resp. Illud non tam condit, quam supponit legem. Applicatio inter pactum expressum & tacitum refutatur. DN. Tesmari opinio laudatur.

(2) ab illarum imitatione. Resp. insufficientia hujus ex ortu & usu satis elucet. Quale jus gentium in jure Romano ut plurimum intelligatur? (3) a gentium moribus. Resp. occasio non juris statim est productio. Jus gentium non esse consuetudinarium contra Moralistas defenditur.

Distinctio inter gentes moratas & barbaras, ob judicem ac testes hic deficientes rejicitur. Unde Turcos non tam esse, quam videri barbaros, luculento ostenditur exemplo. Distinctiones inter jus gentium primum & secundarium. it. inter jus justitiae & utilitatis remissive. Notatur Hackmanni sententia & Hedingeri recipitur distinctio inter conclusiones juris naturae nudas & vestitas. Tandem jus gentium pro facultate agendi, jure naturae permissa, acceptatur, & juxta mentem DN. D. Gletle explicatur, illicito autem veneni usu in bellis illustratur.

§. IV. Differentia inter jus & virtutem indicatur, (1) ratione si-

nis: illud magis ad externam, hac vero ad internam vitam innocentiam tendit. Laudatur DN. Cellarii sententia. (2) ratione objecti, virtus circa id, quod nostram, jus vero circa id, quod alteri debitum versatur: Adeoq, non illius, sed hujus violatio sapit injuriam. Exemplis illustratur. Prodigum non delinquere contra jus natura cum DN. Tefmaro defenditur contra H. Grot.. (3) ratione adjuncti: jus cogit, virtus monet: illud pœnas minatur, hac præmiis cultores suos remuneratur. Virtutum præmia: ex Arnaldo Guculing. remissive. Quicquid coacte fit, nomen virtutis perdit. Varia Seneca proferuntur testimonia. Q. Num detur actio ingrati? Contra Bæclerum hanc promiscue asserentem, distinctione solvitur inter æxæsiuæ simplicem & prægnantem: illamque iterum vul-

garem & eminentem: Ex hac enim uti bellum in statu naturali, ita actio in statu civili datur. Sententia nostra a suspitione novitatis excusatur calculo Justiniani Imperatoris. Seneca & H. Grotii.

§. V. *Legem natura distinguere a consiliis necessarium. Illustratur exemplis, de hostis vindicta, it. de certo elemosynarum numero. Legis & consilii convenientia est intuitu regulæ; differentia a) ratione principii, illius voluntas imperantis; hujus ratio. persuadendi. b) ratione effectus: Lex libertatem constringit, consilium eandem relinquit. Hobbesii hac in re testimonium. Consilia Evangelica ab H. Grotio passim defensa Theologis refutanda permittuntur. DN. D. Osiandri decisio laudatur. Conclusio totius Disputationis.*

§. I.

QUAM intricata & per omne genus obscurandæ veritatis agitata sit hæc controversia, quæ jurium inter se discrimina sistit, non eget demonstratione nostra, sed deploratione. Neque, paulo diligentius nobis eam consideraturis ignotæ possunt esse causæ, quæ partim a diversis hominum studiis, partim a Jurisprudentiæ naturalis depravationibus, interpretum erroribus, aliisque veritatum deliquiis pendent. Nobis igitur in metiendis ac circumscribendis Jurisprudentiæ naturalis finibus adhuc occu-

patis, illa ignavo non omittenda fuerunt silentio, quæ ad separationem hanc ab aliis legibus commode pertinet, ne admitta confusione, sæcunda vitiorum errorumque matre, ea, quæ annuente Deo, cum summis vigiliis & alacri industria perfecimus, penitus everteret. Quod igitur ad modo dictam attinet differentiam, jus naturale separantem ab aliis juribus, illa partim in obligationis origine, partim in promulgationis modo, partim in adjuncto, nempe justitia, a justis & æqui consultis observatur. Equidem jus naturæ etiam obligat ex voluntate supremi imperantis, nempe Dei, quem non approbatorem, sed autorem ejus supra defendimus; verum tamen obligationis exercitium demum sese exerit habita socialitatis ratione, ad voluntatem Divinam recte cognoscendam suum conferentis B. DN. de Puffendorff, *de J. N. & G. lib. 2. c. 3. §. 5.* Qua nota distare jus nature putatur non ab humano tantum jure, utpote quod a voluntate humana dependet in origine & duratione, H. Grot. *de J. B. & P. l. 2. c. 20. §. 24.* sed & a divino voluntario s. positivo, quod ex mero Dei bene placito vim obligandi & probandi habet, & quoniam illud est summe liberum atque ea, quæ necessariam connexionem cum hominis natura sociali non habent, præscribit, exinde quoque concludimus, abs Deo id pariter mutari posse, imo illius contrarium præcipi. Primus vero hujus discriminis autor H. Grot. *l. 1. de J. B. & P. c. 1. §. 15.* Quamvis in arduis controversiis id postea neglexerit, quod etiam Puffendorffio, vestigia Grotii presse legenti, accidisse, ut ne distingueret sempere, quæ jure hoc positivo prohibita sunt, ab illis, quæ sub juris naturalis cadunt dispositionem, animadvertit Celeberrimus DN. D. Thomasius in *Institut. Jurispr. Divin. l. 1. c. 7. §. 141.* qui in singulis capitibus, ut ingenue promissit, ita optime præstitit, quo accuratius discerneret actus juris naturalis ab aliis, quos jus Dei positivum universale sibi vindicat, in primis consulatur *L. 3. Instit. Jurispr. Div. cap. 3.* Neque evagabimur extra oleas prædicti juris condiciones nunc designantes tanto instructi duce in *Instit. Jurispr. Div. c. 4. §. 79.* Quorum (1) ut scriptura indicet, legem istam Dei pertinere ad omnes homines, (2) ut actum præceptum ac prohibitum esse sola ostendat,

84. CAP. III, DE DISCRIMINE JURIS NATURALIS

(3) ut iste actus ex socialitate deduci non possit. Quibus nonnulli adjiciunt Dei abominationem, quam in gentilium moribus testatus est Deus, contra hanc licet positivam legem suam, universalem tamen commisisis eosque propterea se terris expulsurum minatur. Verum illam non perpetuam esse hujus juris conditionem præter Illustr. DN. Strykium in *Not. ad Lauterb. Compend. Jur. p. 19.* demonstrat DN. Buddeus in *peculiari Disp. de abominat. Div.* Et ita non excusamus populos, ad quos plena istius notitia non pervenit, quod fecit Vir Illustris in *Disp. de P. J. N. U. V. & A. §. 3.* ubi Grot. supra allegatum §. 15. hoc modo interpretatur. In promptu causa est, quia jus Dei positivum universale negat, & plerosque ejus actus ad J. N. reducit, ea nixus ratione, quasi Deus nullum toti hominum generi jus constituisset præter naturale: quæ tamen sponte sua corrueat, dummodo considerentur leges, mysteria Divina. aut poenarum genera complexæ, de quibus in præcedentibus quoque diximus. Nos reversi ad propositum nostrum, in promulgationis modo etiã discrimen quoddam investigamus. Jus enim naturale per dictamen rectæ rationis promulgatur. Puffend. *de J. N. & G. lib. c. 6. §. 13. & lib. c. 2. §. 13.* Jac. a Ryffel in *lib. 1. de J. N. & G. cap. 3. §. 13.* ut ipse homo matura ætate & sana mente ex contemplatione naturæ atque conditionis suæ ea cognoscat, quæ faciendæ vel fugiendæ sunt. E contrario Leges positivæ seu Divinæ, sive Humanæ per promulgationem publice & perspicue factam in subjectorã notitiã perveniunt: illæ quidem peculiari revelatione in sacris literis comprehensæ; hæc vero vel voce ipsius Legislatoris, vel autographo, vel per ejus delegatos civibus publicantur. Puffend. *de O. H. & C. lib. 1. c. 2. §. 8.* Quemadmodum igitur omnes Leges præstationem officii exigunt, ita etiã necessario cognoscendæ erunt. Nam actionem suscipere, quam quis non cognoscit, est sine intellectu & voluntate se gerere, quod brutorum, non hominum est proprium. Talis autem cognitio non obtinetur, nisi promulgationis interventu. Atque hæc sunt, quæ de promulgationis modo delibavimus. Restat illud discrimen, a justitiæ adjuncto petitum, quod nunc eruemus. Ubi de Lege divina positiva nul-

lum nobis est dubium, cum a Deo lata sit, quem constat esse justissimum & infallibilem. Neque circa Legis naturalis justitiam hæsitamus, quippe quæ a Deo ipso animis nostris inscripta est. Deum autem illis nil inscribere, nisi bonum, illius arguit bonitas. De Legibus itaq; humanis nobis sermo erit, de quarum essentia non esse justitiam acutissimus omnium Politicorum Hermannus Conringius in *Dissertat. de Jure th. 36.* demonstrat e Rebus publicis corruptis, quas dari tam certum est, quam solem splendere, cum sudum est. Leges vero injustæ sunt adminicula, quibus Respublicæ instituantur, conservantur & augentur, ut proinde, quales sint Respublicæ, tales debere esse Leges, necessum sit. Accedit, quod de peculiari Reipublicæ administratione natura nihil propemodum sanxerit, sed humanæ illam prudentiæ & libertati reliquerit; & quamvis aliquem certum ordinem velit, quem in procurandis civilis vitæ negotiis sequi debeamus; nullum tamen definivit, sed humanæ hunc potius industriæ reliquisse videtur, ut pro ratione gentium ipse viderent homines, quæ e re sua sit futurum maxime, uti loquitur iterum Hermann, Conring. in *Præfat. ad Tacit. de Moribus Germ. p. 19.* & in *Disp. de summa potestat. subjecto th. 23.* Cum igitur in propatulo sit, Leges etiam Reipublicæ statum immediate concernentes, juris naturalis haud esse, sed omnes esse mere positivas: Sequitur aliquas esse leges, quæ cum ex jure naturali non fluant, etiam sint injustæ, atque eo nomine à jure naturali plane distinctæ, Vid. D. Petr. Musæus in *Tr. de LL. c. 2. §. 43.* Adamus Conzenius in *lib. 5. Polit. cap. 3.* Bœclerus in *Institut. Polit. lib. 2. c. 3.* Videmus nunc, quò pertineat H. Grotii distinctio in *Lib. 3. c. 4. §. 2.* aliud esse, jura spectare, aliud justitiam, cujus rationem allaturus in *lib. 3. c. 10. §. 2.* quia jus accipit id, quod in judiciis externis viget.

§. II. Longe maximum vero discrimen ac indicatu summe necessarium est, quod inter legem naturalem intercedit ac legem moralem strictè dictam. Etsi enim utraque Deum habet autorem, ac mores vitæ dirigit; nihilominus plane altioris est ordinis lex Divina moralis, quam naturalis: Illa revelatione supernaturali in verbo, hæc inscriptione cordis præmulgata: illa officia ho-

26 CAP. III. DE DISCRIMINE JURIS NATURALIS
 minis, qua regentis & spiritualis: hæc officia hominis, qua ho-
 mo aut civis est, inculcat: illa in præceptis & interdictis suis my-
 steria supponit, quæ tamen hæc non attingit. Sic pravam concu-
 piscentiam vetat Lex moralis, quam Paulus legis naturalis cal-
 lentissimus, noscere sine divina revelatione haud poterat. (*Rom.*
VI.7.) Quæ autem ratio sibi relicta perspicere nequit, illa extra jus
 naturale esse, nemo facile negabit. Accedit porro, quod lex mor-
 alis innexam habeat divinam promissionem, & quandam ratio-
 nem foederis inter Deum & homines, abs qua consideratione Jus
 Naturale abstrahit, quoniam ista proficiscuntur a peculiari Dei re-
 velatione. Neque sufficit inter Deum & hominem esse societa-
 tem, lumine naturæ non ignotum, uti Cicero *in lib. 1. de Legibus* ait:
 Prima homini cum Deo rationis societas, frustra obloquente DN.
 Zieglero ad H. Grot. *lib. 1. de J. B. & P. c. 1. §. 3.* sive deficientem bo-
 norum communionem, quippe quæ intra dominum & mancipium
 quoque cessat, salva societate; sive essentia divina & hu-
 manæ diversitatem, quæ non societas, sed sociorum æqualitas tol-
 litur, respiciamus. Conf. DN. D. Thomæ *in Instit. Jurisprud. Natu-
 ral. l. 1. c. 1. §. 94.* & *in Disput. de Philosophia Juris cap. 1. §. 8. seqq. p. 174.*
 Henniges *ad H. Grotium p. 55.* inde tamen foedus inter Deum & ho-
 minem nondum evincitur, quoniam istud inicitur gratia Dei salvi-
 fica in verbo & sacramentis exhibita & per vinculum fidei conser-
 vatur. Denique nec finis prætereundus est utriusque legis, e quo
 non exigua apparet discrepantia. Nam Lex moralis intendit om-
 nimodam puritatem omnium facultatum & actionum in ho-
 mine, & præterea vitam æternam tanquam fructum perfectæ obe-
 dientia. Ex adverso Lex naturalis tantum intra ambitum hujus
 vitæ continetur, atque homini hanc præfigit metam, ut cum aliis
 in conjunctione tranquilla vivat, & ita temporalem consequatur
 felicitatem. Neque æternitatis desiderium, quod in ho-
 minum animis deprehenditur, certo & liquido demonstrat, sta-
 tum separationis, in quo animæ à corporis nexu liberatae vel præ-
 mia capiant, vel luant supplicia. Siquidem illud desiderium aut
 innatum est aut elicitum: Si innatum, minus probat: quia hæc pro-
 pensio

penſio ſingulis rebus naturalibus fere communis eſt, ut appetant eſſe, quam non eſſe. Renatus Carteſius *pr. 2. art. 37.* ait: nihil ad ſui ipſius deſtructionem ex propria natura ferri poteſt. Cui ad-
dantur Claubergius *in Element. Ontoſophia apb. 74.* & Daniel Sen-
nertus *in Hypom. Phyſ. 1. cap. 5.* illuſtraturus hanc opinionem, ita ſcribit: cum res quælibet ſui conſervationem poſtulet, eam con-
ſequitur cum fuga contrariorum tum motus ad ſimilia & ſimilium
attractio. Hinc ignis igni unitur, aquam vero, ut contrarium
fugit, & contra. Hinc parva flamma a majore velociffimè at-
trahitur, aut minor ad majorem movetur. Idem fit in aere. Hinc
bullæ illæ in aqua fiunt, una ad aliam appellit, & eo velocius quo
propior fuerit. Hæcenus aurea Sennerti verba! Sin vero elici-
tùm ſit animæ deſiderium, plus probat; quia eodem multa optan-
tur ab hominibus, quæ tamen ipſi non conſequuntur; uti de vanis
conſtat votis, in quibus declarandis operoſus eſt DN. D. Becman
in lineis moral. cap. VI. §. 4. & *in Conſp. Moral. c. IV. p. 63.* Sed re-
gundorum noſtrorum ipſi memores finium, prolixius hæc non
exponimus legiſ moralis & naturalis discrimina, quibus evolen-
dis omnem adhibuit induſtriam Vir Celeberrimus DN. D. Tho-
maſius *in Inſt. Jurisp. Div. Diſſert. Præmial. §. 47. ſeqq. p. 50. & 51.*
cui non refragatur DN. D. Oſiander *in Typo legiſ naturalis. §. 44.*
45. p. 167. ſeqq. in Theolog. Moral. *c. 12. th. 1. ſeqq. p. 320.* Hiſ igitur
probe cognitis nulla nos cogit neceſſitas, ut ſubſcribamus Viro
cuidam Illuſtri *in Diſput. de P. J. N. U. V. & A. §. 3.* neganti diffe-
rentiam omnem, quam jus Divinum morale habet a Jure naturali.
Multo minus illorum adſtipulabimur, ſententiæ, qui cum Philippo
Melanchthone *in Epitom. Moral. Philoſoph. p. m. 96.* Bœclero in
Comment. ad H. Grot. p. 4. Rachelio in *Tr. de J. N. & G. Diſſert. 1. §.*
113. p. 117. & DN. D. Jægero in *Tr. de Lege Natura quaſt. 15. p. 209.*
ſingula juris naturæ capita ex Decalogo depromunt. Verum con-
tra hanc diſputari poterit, non omne, quod in Decalogo compre-
henditur, juris naturalis eſſe ſtricte dicti: cum interdicitur de non
fabricandis imaginibus, quod primo annectitur præcepto, juris
poſitivi eſſe ab omnibus exiſtimetur: tertium præceptum de Sab-
batho

batho colendo sit intra controversiæ aleam positum, sit ne ceremoniale an morale? Propterea in eo accurate distingui debent (1) Dei cultus (2) colendi modus (3) cultus divini tempus; ille est juris naturalis, quia Deus multum superior imperio ac perfectior est homine, Ergo ab eo colendus erit: iste est juris moralis, quia modus Deum colendi externus, nisi revelatus, electivus est: hoc vero juris ceremonialis, quia determinatio temporis in electione diei septimi erat mera solennitas, judaicum obligatura populum, adeoque inter Christianos mutata fuit. Petrus à S. Joseph. in *Summa Cas. Conscient. in Decalog. cap. 3. de tertio præcepto. art. 4. p. 20.* DN. D. Osiander in *Loc. Theolog. loc. de Lege & Conscientia 14. tb. 76. p. 398.* DN. D. Simon in *not. ad Guil. Grot. cap. 4. §. 7. p. 91.* Ziegler in *not. ad H. Grot. p. 4. §. 7. p. 91.* B. Ziegler. in *notis ad H. Grot. p. 474.* DN. D. Becmann. in *Conspectu Morali c. 14. p. 141. & 142.* Et licet concedamus, totum Decalogum excepto saltem tertio præcepto, esse juris naturalis typum, admittere etiamnum debemus, & promissionem longævitatatis in terra Canaan, in quinto præcepto inclusam, juris naturalis esse, quam tamen ipse gentium Doctor & optimus Legum sequester Paulus, penitus omittit (*Eph. IV. 23.*) & pravam concupiscentiam eodem jure prohiberi, quod identidem à nobis refutatum est. Quare perseveramus in pristina assertione, Celeberrimum DN. D. Thomassium secuti, qui aliis ad hanc jurisprudentiam cognoscendam prælucere, & accuratus præ reliquis non videri solum, sed esse etiam studuit in *lib. 1. c. 2. §. 3. in not. p. 51. & §. 140. p. 94.* ac intrepide dicimus: Legem naturalem, moralem & decalogum nec esse synonyma, imo illos semper confundere fines, qui prædictas leges in se distinctas pro synonymis amplectuntur. Interea, ne quidquam omisissse videamur, paucissimis tantum verbis monemus, ideo nos Legum forensium ac Ceremonialium, tametsi a Deo conditarum, nullam adhuc fecisse mentionem, quia ceremoniales in quantum exhibent beneficia Messiæ in sacrificiis adumbrata, magis ad evangelium pertinent, quam ad legem, facienda & omittenda imperantem, quamvis respectu horum quoque legum censu illas non eximamus. Forenses vero

cum spe & specie Judaicæ Reipublicæ extinctas minus attendimus. H. Grot. *l. 1. de J. B. & P. c. 1. §. 16. & cap. 11. §. 7.* quia nec nobis latæ, nec à nobis receptæ, ratione igitur doctrinæ in sacris literis recensentur, non verò ad legalem auctoritatem & observantiam à Christianis evectæ fuerunt, tantum abest, ut facile ad fori praxin transferri possint, quoniam ea destituuntur, interpretationum ac decisionum copia, quæ juris Romani usum magis certum & luculentum reddiderunt, juxta mentem DN. D. Eisenhart *in Repræs. J. N. c. 1. §. 19. 20. & 21.*

§. III. Ut feliciter emergamus ex opinionum fluctibus, circa jus gentium excitatis, quando alii jus gentium statuunt distinctum a jure naturali, tanquam peculiare jus voluntarium ac positivum, alii vero asserunt, hæc duo jura inter se extrinseca dumtaxat denominatione differre: ut idem jus naturale integris civitatibus, nationibus, sive gentibus applicatum demum evadat jus gentium, quatenus civitates semel institutæ induunt proprietates hominum personales; ita expeditissimum erit in hac differentia, super qua inter eruditos non satis convenit, posteriorem sententiam, utpote tutiorem, nunc amplecti cum Thom. Hobbesio *de Cive cap. XIV. §. 4. seqq.* Scharockio *in lib. de officiis secundum J. N. instituendis! c. 10. p. 129.* B. DN. Puffendorffio *de Jure natura & gentium. lib. II. c. 3. §. 22.* DN. D. Thomasio *in Instit. J. Div. l. 1. c. 2. §. 103.* DN. de Ryffel *de jure N. & G. cap. 7. §. 16. seqq.* Siquidem jus gentium debet species esse aut juris divini, aut juris humani; Non illius, quia hoc modo desineret esse jus gentium; Neque hujus, quia jura humana postulant legislatorem hominem, qui imperio superior est, juri suo subjicendis: Talem autem gentes in statu mutæ æqualitatis viventes, prorsus excludunt. Cum vero ultra jus naturæ & positivum intermedia species fingi nequeat, inprimis quod Jus Naturale ex una lege fundamentali non privatos tantum, sed & Principes & liberos populos inter se ad justa facienda obligat, quæ inter jus naturæ & gentium expectatur spes differentiæ plane decollat. Equidem contrariam tuituri opinionem, quod jus Gentium sit jus positivum proprie dictum & a jure naturali separatum, ad varias confugiunt rationes, quas legere licet apud Alberic. Gentilem *de Jure Belli l. 1. c. 1.* Zuchæum *de Jure Feicali pr. 1. sect. I.* Hug. de Roy *de eo quod justum est Tit. 3. §. 7.* H. Grotium *l. 1. de J. B. & P. c. 1. §. 14.* DN. D. Obrecht *in Comm. ad H. Grot. p. 1046.* D. Wolfgangum

Textorem in *Synopf. J. G. c. 1. n. 20. § 21. D. Jacob Müllerum in Inst. jur. Gent. c. 2. pag. 33. seqq. D. Rachelium de J. N. & G. Disp. II. §. 86. seq. p. 303.* Et vehementer obijciunt (1) pactum gentium. Resp. Pactum sine lege non obligat; quoniam ibi nulla est obligatio, ubi nullus adest imperio superior, adeoq; nullum obligat pactum, nisi jure naturali ac civili confirmetur. Fac etiam, merum pactum sufficere ad jus gentium, omnia omnium pacta, quibus se privati invicem obligant, jura quoq; positiva proprie dici possent, quia gentes singulae inter se loco privatorum sunt. Deinde; aut expressum intelligunt pactum, aut tacitum. Expressum doceri. nequeunt sive ex gentium comitiis, sive ex pacti hujus tabulis ubiq; cessantibus. Tacitum vero, si adesse putent, non minor eos premet difficultas. Unde enim præsumunt consensum tacitum; nisi ex jure naturali, sed istud jus gentium, quod ex juris naturalis præsumptione erit, iterum non satis Juri naturali contradistinguitur. Aliud incommodum nobis suppeditat circa tacitum gentium consensum DN. D. Jo. Tesmar in *Comm. ad H. Grot. p. 20.* dicens: Obligatio juris gentium non est in tacito gentium consensu ponendum: tolli quippe ille contrario consensu potest, adeoque everti jus Gentium. Deniq; omne jus positivum & ex voluntate humana ducens originem suam, fertur invitis, quia jussum est, sed quæ hominum voluntas potest gentes, ut gentes sunt, cogere. (2) Gentiū imitationem. Resp. Neque hæc ad Jus Gentium sive probandum, sive distinguendum a jure naturali conducit: Tum, quia universalitate caret, usq; continuo, tum quia non ubique consilio aut consensu, sed sæpe casu obtinuit, tum quia ejus respectu jus civile inter gentes distributum etiam jus gentium foret. H. Grotius de *J. B. & P. l. 2. c. 8. §. 1.* Atque huc spectant plerique privatorum modi acquirendi, qui Juris Gentium dicuntur in Institutionibus Justinianeis. DN. D. Thomafius in *Instit. Jur. Div. l. 1. c. 2. §. 123.* Fortassis, ex nimia persuasione, dum J. Cti Romani putarunt, quicquid gentium erat, id populi Romani jugo esse subjectum, adeoque leges suas, nil nisi gentium jus esse (3) mores Gentium vero arbitrarios. Resp. Mores non sunt jus ipsum, sed juris producendi occasio. Atque mores Gentium, si quod conderent jus, non possent, nisi consuetudinem aliquam condidisse. Enimvero extra Remp. hanc frustra quærimus, licet ad universalem & communissimam consuetudinem referant jus Gentium non pauci Moralistarum, Franciscus Amicus in *Tr. de Legibus Disp. 5. sect. 5.*

Rochus de Curte *Tr. de Consuetudine sect. 5. n. 5.* Joh. Abellius in *Tr. de Legibus, c. 3. sect. 4.* Ludovicus de Granata *Lib. 7. de J. & G. cap. 4.* Nobis veritatem omni præponentibus auctoritati humanæ, & ab horum dissentire assertione licebit, ratione nixis non contemnenda: quia omnis consuetudo et acito Imperantis consensu & approbatione dependet, qua deficiente, meri est facti. Ubinam inter gentes, summa se tuentes æqualitate aliquis Imperantium conspicietur? Periculosa igitur distinctio inter gentes barbaras & moratas. Nulla enim gens salva hac æqualitate & pace communi alteram juxta se barbaram declarare poterit, iudice ac testibus barbariei desituta: Judicem non habent gentes, quippe quem illarum paritas excludit: Neque testibus omni exceptione majoribus uti poterunt, quia quælibet gens vel defensores vel imitatores morum suorum invenit. Conf. H. Grotius *de J. B. & P. lib. 1. c. 1. §. 12.* Puffendorff. *de J. N. & G. l. 2. c. 2. §. 7.* Joh. Jacob & Ryffel *de J. N. & G. cap. 27. §. 4.* Accedit, quæ apud unam gentem, partim infamia, partim humilia, & ab honestate remota ponuntur: Contra apud alteram decora atque honesta reputantur. Notius est, quam ut explicatione egeat, Turcos barbaris accenseri gentibus, cum tamen velea causa hanc labem in ipsis eluat, qua nullam in precio habere dicuntur nobilitatem, nisi quam virtuosa facta alicui pepererunt. Sic enim de Turcis Petrus Bellona in *L. 2. O. P. c. 96.* Maxima illorum laus est, quando dicere possunt, Parens meus fuit agricola, vel operarius, vel pecoris pastor, ego virtute, labore, & industria hunc mihi dignitatis gradum acquisivi. Clarius eximios hosce Turcorum mores adumbrat Busbequius in *Epist. 1. Legat. Turcic.* his verbis: Nullus in tanto Janizarorum conventu nobilis, nisi suis virtutibus ac fortibus factis: Natalibus nemo a reliquis distinguitur: Honor cuique pro muneris & officii, quod administrat, ratione defertur. Similia enarrant Salomon Schweigger in *lib. 2. setner Reise cap. 48.* & Autor Status Turcic. *l. 1. cap. 16.* Quamvis nonnulli cum Joh. Besoldo in *Diss. II. de jure Ord. Civit. c. 9. §. 6.* talem nobilitandi morem ad rationem status Imperatoris Turcici referant, ut nemo fiat magnus, nisi per solum principem, & ita ei magis sit devinctus, nihilominus quod ex proprio cujusque merito nobilitatem inter alias nationes æstimant Turci insigne moratarum gentium dederunt specimen, quod a nemine reprehendendum erit. Plura adferre hujus rei exempla possemus, nisi notiora sint, quam ut ignorari, clariora, quam ut negari, & firmiora, quam ut destrui possint. Ceterum nolumus omnia dissentientium argumenta ad vivum refecare, ne ab instituto nostro longius discedamus. Qua de causa omittimus etiam examen distinctionis inter jus gentium primum & secundarium, inter jus justitiæ & jus utilitatis, quibus tamen Dn. Joh. Hack-

mann, Rintelenſis Profeſſor in *Philof. Practica univerſa cap. 11. n. 18. p. 77.* omnibus ſeſe explicaturum dubiis nimis confidit, etiamſi aliquoties jus gentium parum caute declarat per meram licentiam, uti loquitur, non intra, ſed extra conſcientiam obligantem. Si quis vero etiamnum gentium moribus, ſere arbitrariis, & conſuſionibus ex utili & juſto remotioribus, robur ſuum in jure Géntium confirmando tribuit, ei commendamus diſtinctionem DN. Hedingeri in *Diſp. de jure Virtutis, corrol. 2.* inter conſuſiones I. N. nudas & veſtitas. Sic enim olea prætenſa, vexillum album & ſimilia petitz pacis & colloquii ſigna tacito pacto nituntur: hoc violare, illam repellere in bona fide agentibus naturale nefas exiſtimatur. Et huc uſque jus gentium pro lege acceptum prolixè impugnaviſus, non diſſentes jus gentium pro attributo perſonæ, ſive facultate uſurpatum, quam gentes natura permittente exercentes ad communem felicitatem & convenientem rerum communicationem inter ſe dirigunt, ac propterea non ex numero nationum, ſed ex fine æſtimatur, uti tradidit Vir de arte æqui & boni in Academia Salisburg. dudum meritiſſimus DN. D. Joſeph Bernhard Gletle in *Juriſpr. fundam. lib. 1. Tit. 2. §. 4. n. 3.* Sicut enim jus naturæ generale eſt, & continet principia generaliora: ita illorum reſtriçtio deinceps pactis moribusve gentium & legibus civilibus permittitur ſalva tamen ejus perfeçtione. Illuſtris DN. D. Obrecht in *Obſ. ad H. Grotium l. 1. c. 1. §. 14. p. 1046.* Quem fugit adverſus hoſtem facultatem quandam moralem in infinitum nobis jure naturali indultam eſſe? H. Grotius *lib. 2. de J. B. & P. c. 1. §. 10.* Hanc idem autor fuſius explicat in *Lib. 3. c. 4. ſeçç.* ſed ipſe pro dexteritate ſua mœnuît jure gentium pro facultate accepto, non licere hoſtem interficere veneno in *lib. 3. c. 4. §. 15.* quod mortis cauſam hic belli modus geminar, defendendi copiam hoſti adimit, bellique naturam proſus deſtruit, quippe quod ſtatus hominum eſt vim ſibi mutuo inferentium. Czteroaquin de modo vindictæ ſervando etiam in bello celebre extat Ciceronis teſtimonium *lib. 1. de Offic. c. 11.* ſunt quædam officia etiam adverſus ea ſervanda, a quibus injuriam accepimus: Eſt enim diſcendi & puniendi modus. Aliaque his ſimilia, congeſſerunt Viri perpetuos in hominum animis triumphos acturi Albericus Gentilis de *J. B. lib. 3. cap. 2. p. 474.* H. Grot. de *J. B. & P. lib. 3. c. 11. §. 1.* Illuſtr. DN. Ulricus Obrecht in *Tr. de Ratione belli c. 1. §. 5. p. 13.* Illuſtris DN. D. Henricus Coccejus in *Diſp. de armis illicitis theſ. 34. ſeçç.*

§. IV. Quanquam virtus & jus non videntur inter ſe diſſerre, ut animum ſuum induxit DN. D. Hedingerus in *Diſſ. de jure virtut.* non tamen obſtante utrinque obligatione ad faciendum vel omittendum, haud levem deprehendiſus differentiam. Siquidem virtus magis ad internam, uſ vero ad externam vitæ innocentiam pertinet. Ita pravæ cogitationes

voluntatis decretum & approbationem antecedentes virtutum præceptis adversantur: licet cum jure naturali strictè dicto non pugnent, circa actiones hominis externas potissimum occupato, neque ad eas, quæ intra pectus latitant, nec aliquem effectum aut signum foras prædunt, non facile penetrante: Nam nudis animi actibus efficientiam juris tribuere non fuit congruum naturæ humanæ, quæ nisi ex signis ætus cognoscere potest, H. Grot. *de J. B. & P. Lib. 2. c. 4. §. 3.* Ceterum, quod ad internam attinet animi puritatem, ab ipsa virtute promanantem, gratulamur nobis de consensu Summi Philologi ac Philosophi longe meritissimi in Academia nostra DN. Christophori Cellarii qui in *Programm. 25. de virtute præcipua atque de virtutis unitate* verba faciens mentem suam ita exprimit & concludit: Qui unam habet, reliquarum non omnino expertus est, quia virtutem ex bonitate voluntatis metimur, quæ nulla est, si vitiiis aliis contaminata sit, nec tota mens in honestatem feratur. Deinde virtus discrepat a jure in eo: Virtute id, quod nostrum est, vel perficimus, vel in alium conferimus; jure autem alteri, quod illius est, tribuimus. Conf. Illustr. DN. Coccejus in *Posit. J. N. & G. pos. ult.* Quare accidit, ut si ea, ad quæ stricto jure obligamur vel plane omittamus, vel aliter faciamus, statim a nobis injuria committatur, quæ vero contra virtutem perpetrantur, nemini infligunt injuriam. Exemplo illud optime demonstrari poterit, sit quispiam avarus, qui nihil pauperibus elargiatur, non potest ideo dici iis injuriam facere, vel non possunt eidem bona propter tenacitatem auferri: cum nihil iis debeat, neque id alicui suum est, ad quod aptus est. H. Grot. *l. 2. de J. B. & P. c. 17. §. 2. & l. 3. c. 11. §. 7.* Similiter, si prodigus res suas dilapidet, non jure naturali nascitur obligatio, ut res in priorem statum restituantur, quoniam rebus suis uti & abuti quisque dominus pro lubitu potest. Quo nomine H. Grot. *in l. 2. c. 11. §. 10.* adferentem, prodigam donationem contra J. N. esse, DN. D. Tesmar his castigat verbis in *Comm. p. 286.* quo minus donare liceat omnia bona, futura & præsentia, impedimento non esse puto legem N. sed civitatis potius. Nos vero rationem ex ipsius H. Grot. *l. 1. c. 4. §. 2.* etiam si in casu plane dissimili datam hic inserimus: quia civili societate ad tuendam tranquillitatem (rerumque sufficientiam) instituta, statim civitati jus quoddam majus in nos & nostra nascitur, quatenus ad finem illud necessarium est. Denique jus aliqui separaturi a virtute, arbitratur: illud coactionem admittere, quam tamen hæc repudiaret: Illius transgressionem comitari pœnas, hujus vero observantiam præmia, quæ Arn. Geulinx *Et hic. Tr. 5. p. 347. seqq.* copiosissime enarrat, ad quem novissimum scriptorem aulegamus quosquos lectores. Et huic potius insistentis sententiæ, necesse omnino esse, ut sponte fiat, & in *propositis* quod

quod virtutis nomen obtineat, juxta Gronovium non contemnendum Grotii Paraphraſten *in not. ad L. 2. c. 20. §. 20.* ubi cum eo advertimus male H. Grotium quibusdam duntaxat virtutibus. e. g. liberalitati, miſericordiz hoc tribuere, ut earum natura coactionem omnem repudiet, quod tamen omnibus ac ſingulis proprium erat. Nemo enim caſu aut coactione bonus ac virtutibus præditus eſt, ſed probe diſcenda & libere exercenda virtus eſt, (Senec. *epiſt. 223.*) Hælluonem largiori abſtinentem potu ob febrim, & ex Medici præſcripto ſobrium eſſe, nullus dixerit, quamdiu ita coactus abſtinet. Sane laudatur, qui ſponte facit, quod facere debet, non qui cogitur ad officium. Quod ſi enim coactio accedit, res pia & honeſta, alias illaudabilis omnino fit e. g. ſtipem dare pauperi res eſt optima, ſi quis coactus faciat, perit gratia rei. Fuſiſſime hoc argumentum pertractat Stoicz Philoſophiz facile Princeps, Seneca, *in lib. 3. de benef. c. 13.* ubi ait: minuitur gloria ejus officii cui diligenter cautum eſt. Et *in L. 6. de benef. c. 7.* agens de caſtitate iterum ſententiæ noſtræ clariffimum præbet teſtimonium, inquiens: Ne dicam pudicam, quæ amatorem, ut incenderet, repulit, quæ aut legem, aut virum timuit, ut ait Ovidius:

Quæ quia non licuit, non dedit, illa dedit:

Non immerito in numerum peccantium refertur, quæ pudicitiam timori præſtitit, non ſibi. Idem Sen. *in l. 3. de Benef. c. 18.* ingratum vocat, quicquid metu gratus eſt. Qua occasione nobis ſuccurrit controverſia, quam eruditi inter ſe agitant, de actione ingrati: ideo brevibus etiam dirimenda, ut magis utilitas diſtinctionis noſtræ inter juſ & virtutem appareat. Equidem Joh. Bœclerus, Argentinenſis Academiz ornamentum, integra Diſſert: hanc actionem propugnavit a nobis tamen nunquam impetrabit, ut ei adſtipulemur, ſubinde confundenti ingratitude ſimplicem cum prægnante, ab Illuſtr. DN. Puffend. *in l. 3. de J. N. & G. c. 3. §. 16. & 17.* DN. D. Thomasio *l. 2. c. 55.* ſatis inculcatam, quarum illa ſi vulgaris fuerit, cum quiſpiam tantum beneficii oblivifcitur, & oblata occasione id referre negligit, actio non ſolet dari, ne beneficium abiret in creditum; ſi vero ſeminens & prægnans, cum injuria adverſus benefactorum conjuncta fuerit, ſicut in ſtatu naturali cauſam belli ſubminiſtrat, ita quin actionem in ſtatu civili pariat, nullum eſt dubium; quamvis revocationem donationis (*L. 10. C. de R. D.*) ſuſceptam a donatore, non tam pœnam, quam pœnitentiam eſſe, alii ſtatuant. Conf. DN. D. Hedingerus *in Comm. ad Inſt. Diſp. de donat. §. 9. p. 63.* Atque hanc omnem fere Philoſophorum ſententiam fuiſſe contra DN. Hedingerum *in Diſp. de Jure virtutum*, latius oſtendi potuiſſet, niſi propoſitum foret, per compendium agere, litesque minus neceſſarias ſelecere. Inter omnes vero ſapientiz aſſertores; bonæ, cauſæ Patronus

Seneca redeat, *l. 2. de Inv. 27.* ac pronunciet: Quam angusta innocentia est, ad Legem bonum esse? quanto latius officiorum, quam juris patet regula? Quinimo qui omnium primum produci debuisset, Sacratissimus Legum conditor, Justinianus, eandem differentiam subiunxit, §. 1. *Inst. de Fideic. hereditat.* Ideo, ait, fideicommissa appellata sunt, quia nullo juris vinculo, sed tantum pudore eorum, qui rogabantur, continebantur. Agmen testium claudit H. Grot. *in lib. 3. c. 13. §. 4.* affirmans, latius dilectionem patere, quam juris regulas, ut multa vetet, quæ ex jure stricto sint licita. Licita enim distinguntur modo in ea, quæ impune fiunt, nec tamen sine vitio, & in ea, quæ vitio carent, etiam si talia non facere, sit alicujus virtutis. Grot. *l. 3. de J. B. & P. c. 2. §. 6.* Sic inopem debitorem omnibus suis reculis excutere a virtute, alienum est: item persequi rem suam cum cæde debitoris. H. Grot. *de J. B. & P. lib. 3. c. 2. §. 6.* Multa igitur virtus exigit, quæ non laudabilia tantum sunt, sed omitti etiam sine culpa nequeunt, uti non indicare adventuras merces, ut nostras carius vendamus. H. Grot. *l. 2. c. 12. §. 9.* Nihilominus, monitore eodem Grotio *in l. 2. c. 12. §. 6.* jus proprie non convenit ei, cui hinc aliquid debeatur.

§. V. Poterant hæc utcumque sufficere ad erudendum Juris naturalis discrimen, quod imperio divino innititur & ex sana ratione probatur; quoniam vero ex hoc principio deductæ conclusiones haud raro confunduntur cum naturæ consiliis, & hæc etiam certis limitibus circumscribere peropuisse videtur, Quandoquidem consilia Legis naturam induere satis compertum est, ubi deberi stricte incipiunt, hoc autem interprete DN. Hedingero *in Consp. J. N. Tit. IV. §. 11. p. 25.* eveniet, si societatis tam indeterminatæ, quam determinatæ domus, civitatis, fœdere junctorum, natura & finis id exigat, in quo, nisi confestim adjuventur, collapsura forent. Verum appellamus consilium id omne, quod ex probabili ratione alicui suadetur citra imperium & inde ortam necessitatem: licet etiam ex contemplatione finis obtinendi resultet, nihilominus, quia cum fine & imperio non dicit necessariam ubique & inevitabilem connexionem, proinde vim legis haud assequitur. Ita consilium erit, jus in hostem infinite prosequendum non esse, sed tentanda pacis remedia, quippe bellum sæva res est, cumulumque secum trahit injuriarum & insolentiæ. Grot. *lib. 2. c. 24. §. 10.* Si igitur prosequeris jure, Grot. *l. 2. de J. B. & P. c. 1. §. 10.* sin condonæs, consilio facis, & laudem reports. Similiter certo numero elemosynarum se obstringere consilii est, non debiti, rectius tamen fit, quam non fit, Quanquam ex his quodammodo intelligi possit, quantum distent inter se Lex & consilium, animi tamen fert cupido, id clarius ac meliori proponere ordine. Nimirum Lex & consilium in eo conveniunt, ut regulæ sint actio-

96 CAP. III. DE DISCRIMINE JURIS NATURALIS &c. ~
 actionum humanarum. H. Grot. de J. B. & P. l. 1. c. 1. §. 3. sed in hoc pluri-
 mum differunt, quia consilii ratio petatur a re ipsa, quæ præscriptur; Le-
 gis vero ratio sumatur a voluntate præcipientis. Unde majorem sæpius
 vim habet consilium, quam legis imperium: quoniam illud cum ratione
 persuadendi conjunctum est, at imperium sola imperantis autoritate mo-
 vet jubendo, aut vetando: Ibi evidens est agendi ratio; hic vero inevidens.
 DN. D. Eisenharth in Repræs. Jurispr. nat. cap. 1. §. 54. p. 114. His accedit, quod
 consilium libertatem faciendi relinquat; quam Lex personis subjectis non
 permittit, sed illas obligationis vinculo valde constringit, id quod Valen-
 tinianus & Marcianus de sacratissimis Constitutionibus suis olim dixerunt
 in L. 9. C. de LL. ad naturalem etiam legem commode transférimus, nempe
 Leges constringere hominum vitas. Ex professo hoc Legis & consilii
 discrimen tradidit Thom. Hobbesius de cive c. 14. §. 1. p. 132. ubi inquit: Fa-
 cere id, quod lege præcipitur, officii: quod consilio, arbitrii est. Consi-
 lium dirigitur ad finem ejus, cui præscriptur; Lex ad finem ejus, qui præ-
 cipit: Consilium non nisi volentibus datur; Lex etiam nolentibus. De-
 nique jus consiliarii tollitur arbitrio ejus, cui consilium datur; jus Le-
 gislatoris non tollitur arbitrio ejus, cui imponitur Lex. Sed plus satis et-
 iam de consiliis dictum esset nisi ea cum eum consiliis Evangelicis à Ponti-
 ficiorum turba confictis, H. Grotius in egregio suo de J. B. & P. opera passim
 confunderet, finesque Jurisprudentiæ naturalis ita turbaret, uti legenti-
 bus lib. 1. cap. 2. §. 5. cap. 3. §. 3. lib. II. c. 1. §. 4. 10. & 13. cap. 5. §. 13. c. 13. §. 21. c.
 20. §. 10. liquido apparebit. Quemadmodum vero hæc in spiritualibus ac
 inprimis in virtutibus christianis tanquam vitæ perfectioris regulas com-
 mendare venerandus protestantium Theologorum chorus non permittit,
 quorum consiliorum refutationem ex acto illorum judicio quam lubentis-
 sime relinquimus, ita nobis B. DN. D. Joh. Adam. Osiandri de illis præsti-
 tam decisionem hanc adscribere libuerit in Observ. ad Proleg. Grot. §. 5. ju-
 dicantis: in sacris consilia superiora præceptis non dantur. Si enim in spi-
 ritualibus homo non potest præcepta adimplere, quomodo poterit ad
 consilia assurgere? Tentet prius quis iter in montem Sinai & tunc demum
 scalis admotis plus ultra. Neque nos ulterius progrediemur finium te-
 naces, quos transilire, ut probro vertitur; ita sæpius cedit damno, Deo
 interim gratias agimus immortales pro viribus in arduo hoc negotio no-
 bis benigne concessis, eisque auxilium porro imploramus, ut quælibet stu-
 diorum nostrorum incrementa ad Nominis sui gloriam perducant.

ERRATA.

Pag. 33. l. 4. leg. vellent inimici. P. 34. l. 30. Sanchez. P. 36. l. 27. leg. Pal-
 lados. P. 37. l. 12. ex deleatur. P. 39. l. 1. leg. Iftas. P. 39. l. 13. leg. nunquam.
 Pag. 39. l. 25. leg. faciendam. P. 39. l. 29. leg. objecta. P. 44. lin. 8. leg. quorum, Pag.
 40. l. 20. leg. in hoc. Reliqua B. I. facile emendabit

